

Załącznik. do Uchwały nr *XX/26/2015*
Rady Powiatu w Pułtuskach z dnia *12 lutego 2015.*
w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii
Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Pułtuskim na lata 2015-2022

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W POWIECIE PUŁTUSKIM
NA LATA 2015-2022**

Pułtusk, styczeń 2015

Spis treści

WSTĘP.....	4
METODOLOGIA.....	6
SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM NA LATA 2014-2022 Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	9
PODSTAWY PRAWNE MAJĄCE ISTOTNY WPŁYW NA TWORZENIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM NA LATA 2014-2022:.....	12
POWIAT PUŁTUSKI – CHARAKTERYSTYKA.....	15
Informacje ogólne.....	15
Ludność.....	18
Służba zdrowia na terenie Powiatu Pułtuskiego.....	19
Oświata na terenie Powiatu Pułtuskiego.....	20
Kultura na terenie Powiatu Pułtuskiego.....	20
Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego.....	21
DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM.....	22
Problemy społeczne rodzin oraz dzieci i młodzieży.....	22
Problemy społeczne osób starszych.....	41
Problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej.....	43
Problemy społeczne w obszarze edukacji.....	48
Problemy społeczne osób niepełnosprawnych.....	58
Problemy społeczne w obszarze bezrobocia i ubóstwa.....	78
Problemy związane z przestępczością, uzależnieniami i przemocą w rodzinie.....	85
REALIZACJA PROJEKTÓW WSPÓLFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW UE PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W POWIECIE PUŁTUSKIM.....	95
Projekty realizowane przez Wydział Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pułtusk w latach 2011-2014.....	95
Projekty realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pułtusk w latach 2011-2014.....	96
Projekty realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk w latach 2011-2014.....	97
Projekty realizowane przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014.....	97
ANALIZA DANYCH ZAWARTYCH W ANKIECIE DOTYCZĄCEJ DIAGNOZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM PRZEPROWADZONEJ W ZWIĄZKU Z PRACAMI NAD PROJEKTEM STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2015 – 2022.....	99
Problemy społeczne, jakie ankietowani uznali za najważniejsze wśród występujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.....	99
Ocena zmian warunków życia w poszczególnych zakresach funkcjonowania społecznego	

w Powiecie Pułuskim, w latach 2011-2014.....	100
Najistotniejsze problemy w poszczególnych kategoriach społecznych wymieniane najczęściej przez ankietowanych.....	101
Działania samorządu terytorialnego, jakie zdaniem ankietowanych, mógłby podjąć w celu rozwiązywania problemów społecznych na terenie Powiatu Pułuskiego.....	102
Działania, jakie zdaniem ankietowanych powinien podjąć samorząd terytorialny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych	102
SPIS RYSUNKÓW	103
SPIS TABEL	104
SPIS WYKRESÓW	108

WSTĘP

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Obowiązek opracowania i realizacji strategii na szczeblu powiatowym wynika z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 182, z późn. zm.), na mocy którego do zadań własnych powiatu należy m.in. „*opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*”. Dodatkowo w ww. ustawie – w art. 16b ust. 2 - mowa jest o składnikach strategii, jakie powinny być uwzględnione przy jej tworzeniu, a mianowicie: diagnoza sytuacji społecznej, prognoza zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim na lata 2015-2022 jest odpowiedzią na potrzebę stworzenia spójnego systemu pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Wytycza ona również kierunki działania w celu osiągnięcia pomyślnych warunków dla rozwoju społeczności lokalnej. Adresatem strategii jest społeczność zamieszkała na terenie Powiatu Pułuskiego.

Powiatowa strategia jest priorytetowym dokumentem określającym przyszłe działania powiatowe w zakresie polityki społecznej. Dokument ten ma na celu zachowanie pełnej spójności z innymi dokumentami strategicznymi.

Niniejsza strategia uwzględnia potrzeby poszczególnych grup społecznych, przez co stanowi ona podstawę do wzmocnienia i polepszenia warunków życia mieszkańców, w szczególności tych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, co w konsekwencji doprowadzi do integracji społecznej. Dokument ten stanowi podstawę do zbudowania w miarę skutecznego systemu ochrony socjalnej członków naszej społeczności, tak aby mogli oni zaspokajać swoje różnorodne potrzeby, cele, dążenia i aspiracje. Dlatego tak istotne jest budowanie systemu opartego na wydobyciu potencjałów środowiska lokalnego i wykorzystanie ich przez jednostki pomocy społecznej.

Pracę nad strategią rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Pułuskim poprzedzała analiza sytuacji społecznej powiatu. PCPR w Pułusku, jako jednostka, której zlecono opracowanie ww. dokumentu, zdiagnozowało środowisko lokalne pod kątem funkcjonujących na terenie powiatu instytucji i placówek działających w zakresie pomocy społecznej. Od wskazanych powyżej jednostek uzyskano dane niezbędne do opracowania niniejszego dokumentu, dotyczące poszczególnych problemów społecznych. Posiadanie tych danych umożliwiło zbadanie stopnia nasilenia danej sytuacji problemowej. Dodatkowo stworzono ankiety skierowane do mieszkańców Powiatu Pułuskiego, których weryfikacja pomogła określić najbardziej powszechne problemy społeczne, z jakimi boryka się społeczność lokalna oraz wyłoniła działania istotne z punktu widzenia mieszkańców, które przyczyniłyby się do rozwiązania problemów społecznych na terenie Powiatu Pułuskiego a tym samym polepszenia warunków życia jego mieszkańców.

Niniejszy dokument został opracowany przez Zespół powołany przez Starostę

Pułuskiego zarządzeniem nr 23/2014 z dnia 21 lipca 2014r. Dokument ten zawiera diagnozę sytuacji społecznej i prognozę zniwelowania problemów społecznych w perspektywie do 2022 roku. Diagnoza ta skonstruowana jest na podstawie aktualnych problemów społecznych, natomiast najważniejsze kwestie społeczne zostały zweryfikowane poprzez analizę SWOT, tj. posegregowanie informacji o danym problemie na cztery grupy: mocne strony, słabe strony, szanse oraz zagrożenia. Strategię zwięźsza informacja dotycząca celów strategicznych i operacyjnych, oraz zadań strategicznych służących rozwiązywaniu problemów społecznych w poszczególnych obszarach problemowych. Strategia ta została podzielona na dwa zeszyty:

- 1) I zeszyt – diagnoza problemów społecznych,
- 2) II zeszyt – analiza SWOT, cele oraz zadania strategiczne, monitoring i ewaluacja.

Wyżej wymienione wytyczne wyznaczają pewne kierunki działań, ale nie stanowią zamkniętego dokumentu. Są podstawą do stałego weryfikowania – poprzez monitoring i ewaluację – założeń i celów oraz realizowanych zadań zapisanych w poniższej Strategii.

METODOLOGIA

Strategię rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Pułuskim opracowano przyjmując metodę sondażu diagnostycznego.

Metoda sondażu diagnostycznego: „(...) jest sposobem gromadzenia wiedzy o atrybutach strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice zjawisk społecznych, opiniach i poglądach wybranych zbiorowości, nasilaniu się i kierunkach rozwoju określonych zjawisk i wszelkich innych zjawiskach instytucjonalnie niezlokalizowanych – posiadających znaczenie wychowawcze – w oparciu o specjalnie dobraną grupę reprezentującą populację generalną, w której badane zjawisko występuje.”¹

Metoda sondażu charakteryzuje się tym, że:

- do kontaktu między badaczem a badanymi dochodzi za pośrednictwem ankiety, wywiadu czy Internetu;
- wypowiedzi respondentów przyjmowane są za wskaźniki ich rzeczywistych przekonań, postaw, przeświadczeń czy zainteresowań.²

W badaniach sondażowych najczęściej wyodrębnia się techniki, takie jak: wywiad, ankieta, analiza dokumentów, techniki statystyczne i inne. Najogólniej definiując pojęcie techniki badawczej można stwierdzić, iż jest to zespół konkretnych czynności praktycznych, które mają na celu zebranie materiałów niezbędnych do przeprowadzenia analizy i wysuwania na tej podstawie wniosków – przy czym w niniejszym dokumencie dokonujemy analizy problemów społecznych występujących wśród mieszkańców Powiatu Pułuskiego oraz staramy się usystematyzować oraz sprecyzować cele strategiczne przyczyniające się do rozwiązywania tych problemów.

W niniejszym dokumencie posłużono się technikami ankiety oraz analizy dokumentów.

Pojęcie ankiety oznacza najczęściej technikę gromadzenia informacji polegającą na wypełnianiu przez badanego specjalnych kwestionariuszy. Pytania ankiety są zawsze konkretne, ścisłe i jednoproblemowe.

Natomiast pojęcie analizy dokumentów należy rozważać w koncepcji badania dokumentów i materiałów. Jest to technika badawcza służąca do gromadzenia wstępnych, opisowych, a także ilościowych informacji o badanej instytucji. Jest także techniką poznawania biografii jednostek i opinii wyrażonych w dokumentach. Dlatego istotną analizą danych z poszczególnych jednostek jest wydobycie i ukazanie problemów społecznych oraz zapotrzebowania na istotne formy pomocy służące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

W skład Zespołu ds. Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim na lata 2015-2022, którego przewodniczącą została Pani Beata Józwiak – ówczesna Dyrektorka PCPR w Pułusku, powołani zostali:

- 1) Beata Strzelczyk – sekretarz zespołu – doradca ds. osób niepełnosprawnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pułusku,

¹T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*. Wydawnictwo Akademickie ŻAK. Warszawa 1998. s.51.

²A.W. Maszke, *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rzeszów 2008. s.172.

- 2) Anna Makówka – specjalista pracy socjalnej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach,
- 3) Marta Moroza – koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach,
- 4) Grzegorz Iwanowski – specjalista pracy socjalnej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pułtuskach,
- 5) Wioletta Zawadzka – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Winnicy,
- 6) Agnieszka Piekarska – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pokrzywnicy,
- 7) Anna Jarzabek – pracownik socjalny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zatorach,
- 8) Maria Kurpiecka – specjalista pracy socjalnej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gzach,
- 9) Bożena Apalińska – starszy pracownik socjalny w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Obrytem,
- 10) Magdalena Szulecka – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerczach,
- 11) Zbigniew Ostrowski – pracownik socjalny w Środowiskowym Domu Samopomocy w Pułtuskach,
- 12) Marcin Majewski – Zastępca Dyrektora Domu Pomocy Społecznej w Ołdakach,
- 13) Wiesława Mroczkowska – pracownik socjalny Domu Pomocy Społecznej w Obrytem,
- 14) Krzysztof Lewandowski – Naczelnik Wydziału Prewencji w Komendzie Powiatowej Policji w Pułtuskach,
- 15) Agata Łojek – Kierownik Działu Organizacyjno – Administracyjnego w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pułtuskach,
- 16) Michał Żukowski – Kierownik Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pułtuskach,
- 17) Róża Krasucka – pełniąca obowiązki Kierownika Przychodni Rejonowej w Pułtuskach,
- 18) Ewa Łada – pedagog Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtuskach,
- 19) Aldona Iniarska – Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego im. Anny Karłowicz w Pułtuskach,
- 20) Monika Palka – psycholog Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pułtuskach,
- 21) Katarzyna Jankowska – Dyrektor Wydziału Edukacji, Zdrowia, Kultury i Sportu w Starostwie Powiatowym w Pułtuskach,
- 22) Marek Szajczyk – Dyrektor Wydziału Rozwoju i Promocji w Starostwie Powiatowym w Pułtuskach.

Na całość opracowania dokumentu składają się:

- analiza źródeł zastanych - informacje i opracowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtuskach (w tym: Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Zespołu ds. Pieczy Zastępczej, PFRON), Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego, Domów Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego, Środowiskowego Domu Samopomocy, Komendy Powiatowej Policji, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej,

Powiatowego Urzędu Pracy, Szpitala Powiatowego, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia (Zespół Przychodni AL-MED), Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Wydziału Edukacji, Zdrowia, Kultury i Sportu oraz Wydziału Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pułtusk.

- analiza przeprowadzonych badań ankietowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk składa serdeczne podziękowania jednostkom, których dane liczbowe i przekazane materiały umożliwiły opracowanie niniejszej strategii.

Badania zostały przeprowadzone od miesiąca sierpnia 2014r. do miesiąca września 2014r. – trwały 1 miesiąc, z czego opracowanie i weryfikacja posiadanych informacji dała obraz pełnej analizy problemów społecznych. Weryfikacji poddano dane statystyczne z ww. poszczególnych jednostek oraz 232 ankiety wypełnione przez mieszkańców Powiatu Pułtuskiego.

W wyniku prac Zespołu określono siedem problemów badawczych stanowiących problemy społeczne, takich jak:

- 1) problemy społeczne rodzin oraz dzieci i młodzieży,
- 2) problemy społeczne osób starszych,
- 3) problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej,
- 4) problemy społeczne w obszarze edukacji,
- 5) problemy społeczne osób niepełnosprawnych,
- 6) problemy społeczne w obszarze bezrobocia i ubóstwa,
- 7) problemy związane z przestępczością, uzależnieniami i przemocą w rodzinie.

Każdy z siedmiu ww. problemów badawczych został poddany analizie, na podstawie której wyodrębniono cele strategiczne, operacyjne i zadania strategiczne zmierzające do ich rozwiązania.

Dodatkowo poruszono kwestię pozyskiwania środków z programów unijnych oraz innych źródeł zewnętrznych – przybliżono rodzaje realizowanych projektów oraz formy wsparcia jakie mogła uzyskać osoba zainteresowana, do której adresowany był dany projekt.

Należy nadmienić, iż cele strategiczne w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odnoszą się do podstawowych wartości pomocy społecznej oraz podstawowych praw człowieka, do których zaliczamy: prawo do pracy, do edukacji, do godnego życia, do zabezpieczenia medycznego, do zabezpieczenia geriatrycznego, do zabezpieczenia edukacyjnego.

SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM NA LATA 2014-2022 Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Niniejsza strategia jest zgodna z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych, różniących się zakresem działania na szczeblach: europejskim, ogólnopolskim, samorządowym.

Poziom europejski:

- **Europa 2020** – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu: jest długookresową strategią rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010-2020. Została zatwierdzona przez Radę Europejską 17 czerwca 2010r. Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej; oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, innowacyjności, edukacji, walki z ubóstwem oraz w zakresie klimatu i energii. Wyszczególnione do realizacji dla UE cele w 2020r. to:
  - Zatrudnienie – 75 % osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę,
  - Badania i rozwój – na inwestycje w badania i rozwój powinniśmy przeznaczać 3 % PKB UE,
  - Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii – należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20 % w stosunku do poziomu z 1990 r.; 20 proc. energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych efektywność natomiast energetyczna powinna wzrosnąć o 20 %,
  - Edukacja – ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10 proc. co najmniej 40 proc. osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe,
  - Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym – zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.
- **Europejska Strategia Zatrudnienia** - Europejska strategia zatrudnienia służy stworzeniu większej liczby lepszej jakości stanowisk pracy w całej w UE. Powstała w oparciu o strategię na rzecz wzrostu „Europa 2020”. Celem Europejskiej Strategii Zatrudnienia jest koordynacja narodowych polityk zatrudnienia państwa członkowskich, a także wyznaczenie kierunków rozwoju w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania bezrobociu, rozwijania potencjału kadrowego oraz integracji społecznej rynku pracy.

Poziom krajowy:

- **Strategia Rozwoju Kraju 2020** – to główna strategia rozwojowa, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne – „*sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i terytorialna*”,

w których koncentrują się główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Strategia średniookresowa wskazuje działania polegające na usuwaniu barier rozwojowych, w tym słabości polskiej gospodarki ujawnionych przez kryzys gospodarczy. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020** - dokument wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku: wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020** - głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym wyznaczono pięć celów szczegółowych: wzrost zatrudnienia; wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych; poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej; podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020** – celem głównym Strategii jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. Cel główny jest realizowany przez cztery cele szczegółowe: kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji; poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne; usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy; rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji** – celem głównym Programu jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej. Ma on być osiągnięty do końca 2020 r. przez realizację celów operacyjnych: usługi służące aktywności i profilaktyce – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży, gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie młodzieży szansy wejścia na rynek pracy i zakładania rodzin, aktywną osobę i zintegrowaną rodzinę – odpowiedzialne lokalne środowisko, zapobieganie niepewności mieszkaniowej, seniorów – bezpieczni, aktywni i potrzebni.
- **Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015** – w Programie określono główne problemy: szkody zdrowotne wynikające ze spożywania alkoholu; nadmierna dostępność alkoholu; zaburzenia życia rodzinnego

w związku z piciem alkoholu; picie alkoholu przez dzieci i młodzież; przemoc w rodzinie w związku ze spożywaniem alkoholu; pogarszająca się jakość działania gmin; naruszenia prawa związane z alkoholem, brak naukowych danych na temat strat ekonomicznych wyrządzanych przez alkohol. Na podstawie powyższych problemów określone zostały cele strategiczne (m.in. zmniejszenie dostępności i zmiana struktury spożycia alkoholu, ograniczenie zaburzeń w rodzinach z problemem alkoholowym, poprawa jakości działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, zmniejszenie przypadków naruszeń prawa w związku z piciem alkoholu).

Poziom wojewódzki:

- **Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku** – Strategia wskazuje główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Celami strategicznymi w ww. Strategii są m.in. działania w obszarze gospodarki (tj. wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii) oraz społeczeństwa (poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki).
- **Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020** – dokument został opracowany przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej. Strategia stanowi narzędzie wykonawcze „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030” w zakresie realizacji polityki społecznej Mazowsza. Priorytetowym zadaniem dla województwa mazowieckiego w zakresie polityki społecznej jest włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu.
- **Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016** – zasadniczym celem Programu jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w województwie mazowieckim. Program ten zakłada podejmowanie kompleksowych, interdyscyplinarnych działań mających na celu zapobieganie i zmniejszenie przemocy w rodzinie na Mazowszu.

PODSTAWY PRAWNE MAJĄCE ISTOTNY WPŁYW NA TWORZENIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM NA LATA 2014-2022:

Do polskich aktów prawnych, mających istotny wpływ na tworzenie niniejszej Strategii, należą m.in. akty takie jak:

- 1) **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.** (Dz. U. z 1997r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.) – to akt prawny, który ma najwyższą moc prawną w systemie źródeł prawa w państwie. Stanowi ona podstawę ustroju państwa polskiego. Konstytucja gwarantuje poszanowanie wszystkich praw obywatelskich – m.in. prawa do wolności, praw osobistych, politycznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych. Zapewnia wszystkim polskim obywatelom równość wobec prawa.
- 2) **Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym** (Dz. U. z 2013r., poz. 595, z późn. zm.) – ustawa porządkuje zakres działań i zadań należących do powiatu, takich jak m.in.:
  - edukacja publiczna,
  - pomoc społeczna,
  - promocja i ochrona zdrowia,
  - wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
  - polityka prorodzinna,
  - wspieranie osób niepełnosprawnych,
  - porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli,
  - przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy,
  - utrzymanie powiatowych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
  - współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- 3) **Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej** (Dz. U. z 2013r., poz. 182, z późn. zm.) – ustawa ta określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej. Ustawa o pomocy społecznej określa z jakiego powodu udziela się pomocy osobom potrzebującym (tj. z powodów takich jak: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna). Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na

celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

- 4) **Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** (Dz. U. z 2013r., poz. 135, z późn. zm.) – Ustawa określa: zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków; zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; zadania w zakresie postępowania adopcyjnego. W rozumieniu przepisów wynikających z ww. ustawy: wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji, natomiast system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.
- 5) **Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych** (Dz. U. z 2011r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.) – ustawa ta powstała dla dobra osób niepełnosprawnych zapewniając im należyty dostęp do korzystania z ulg i uprawnień, które im przysługują. Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Zaś rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Niniejsza ustawa nakreśla uprawnienia osób niepełnosprawnych związane z pracą zawodową jak również obowiązki i uprawnienia pracodawców w związku z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych. Wskazuje możliwości skorzystania z turnusu rehabilitacyjnego oraz warsztatów terapii zajęciowej. W ustawie określone są również zasady orzekania o niepełnosprawności oraz zadania służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 6) **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) - ustawa określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie; zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Realizacja założeń niniejszej ustawy ma na celu zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności oraz zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 7) **Ustawa z dnia 9 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego** (Dz. U. z 2011r. Nr 231, poz. 1375, późn. zm.) – zgodnie z zapisami ustawy, ochrona zdrowia psychicznego obejmuje w szczególności realizację takich zadań jak: promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych

postaw społecznych (zwłaszcza rozumienia, tolerancji, życzliwości, przeciwdziałania ich dyskryminacji).

- 8) **Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych** (Dz. U. z 2009r. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.) - ustawa określa m.in.:
- zakres i zasady działania oraz organizację jednostek budżetowych;
  - zasady funkcjonowania jednostek sektora finansów publicznych w zakresie gospodarki finansowej;
  - zasady i tryb kontroli procesów związanych z gromadzeniem i rozdysponowywaniem środków publicznych oraz gospodarowaniem mieniem;
  - zasady i tryb opracowywania oraz uchwalania wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego;
  - zakres i szczegółowość oraz zasady i tryb planowania, uchwalania i wykonywania budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
  - szczególne zasady rachunkowości, planowania i sprawozdawczości obowiązujące w sektorze finansów publicznych;
  - zasady gospodarowania środkami publicznymi pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych.
- 9) **Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** (Dz. U. z 2013r. poz. 674, z późn. zm.) – ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania te są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia; rozwoju zasobów ludzkich; osiągnięcia wysokiej jakości pracy; wzmacniania integracji i solidarności społecznej oraz zwiększania mobilności na rynku pracy.
- 10) **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (Dz. U. z 2014r. poz. 1118) Ustawa reguluje zasady:
- prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi;
  - uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego;
  - sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego.
- Ustawa reguluje także warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

Wskazane wyżej dokumenty stanowią podstawę prawną do działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych przez jednostki do tego wyznaczone. Dodatkowo należy zaznaczyć, iż działalność instytucji wspomagana jest przez zapisy wynikające z innych aktów normatywnych takich jak: rozporządzenia czy uchwały wydane na podstawie ustawowo przyznanych uprawnień, skierowane do określonych adresatów.

POWIAT PUŁTUSKI – CHARAKTERYSTYKA

Informacje ogólne

Powiat pułtuski położony jest w centralno-północnej części województwa mazowieckiego. Zajmuje obszar 829 km², co stanowi 2,33% całkowitej powierzchni województwa. Część powiatu tworzą gminy o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. To doskonałe miejsca dla osób lubiących aktywny wypoczynek w wielu formach: pieszą, konną, rowerową lub wodną. Teren powiatu zajmuje częściowo Nadbużański Park Krajobrazowy, który charakteryzuje się zróżnicowaniem gatunkowym: lasy, rezerваты, gniazda bociana czarnego, dolina rzeki Narew – to wszystko składa się na naturalne zasoby dla rozwoju turystyki.³

Powiat pułtuski został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Jednak już pierwsze wzmianki o jego istnieniu pochodzą z 1797 roku, gdy na mocy patentu tereny wcielono do państwa pruskiego, tzw. Prusy Nowodworskie podzielono na dwa departamenty ze stolicami w Białymstoku i Płocku. Każdy z departamentów został podzielony na powiaty. W granicach departamentu płockiego znalazł się powiat pułtuski.⁴

Siedzibą władz powiatu jest miasto Pułtusk, ułożone w dolinie rzeki Narew na pograniczu Wysoczyzny Ciechanowskiej i Niziny Kurpiowskiej oraz na zachodnim skraju Puszczy Białej. Gmina Pułtusk jest gminą miejsko-wiejską, położoną w powiecie pułtuskim w północnej części województwa mazowieckiego w odległości około 60 km od Warszawy. Powiat Pułtuski obejmuje terytorium gminy: Gzy, Obryte, Pokrzywnica, Pułtusk, Świercze, Zatory, Winnica.

Powierzchnia poszczególnych gmin:

- 1) Gmina Gzy – 104 km²
- 2) Gmina Obryte – 140 km²
- 3) Gmina Pokrzywnica – 121 km²
- 4) Gmina Pułtusk – 134 km²
- 5) Gmina Świercze – 93 km²
- 6) Gmina Zatory – 122 km²
- 7) Gmina Winnica – 115 km²

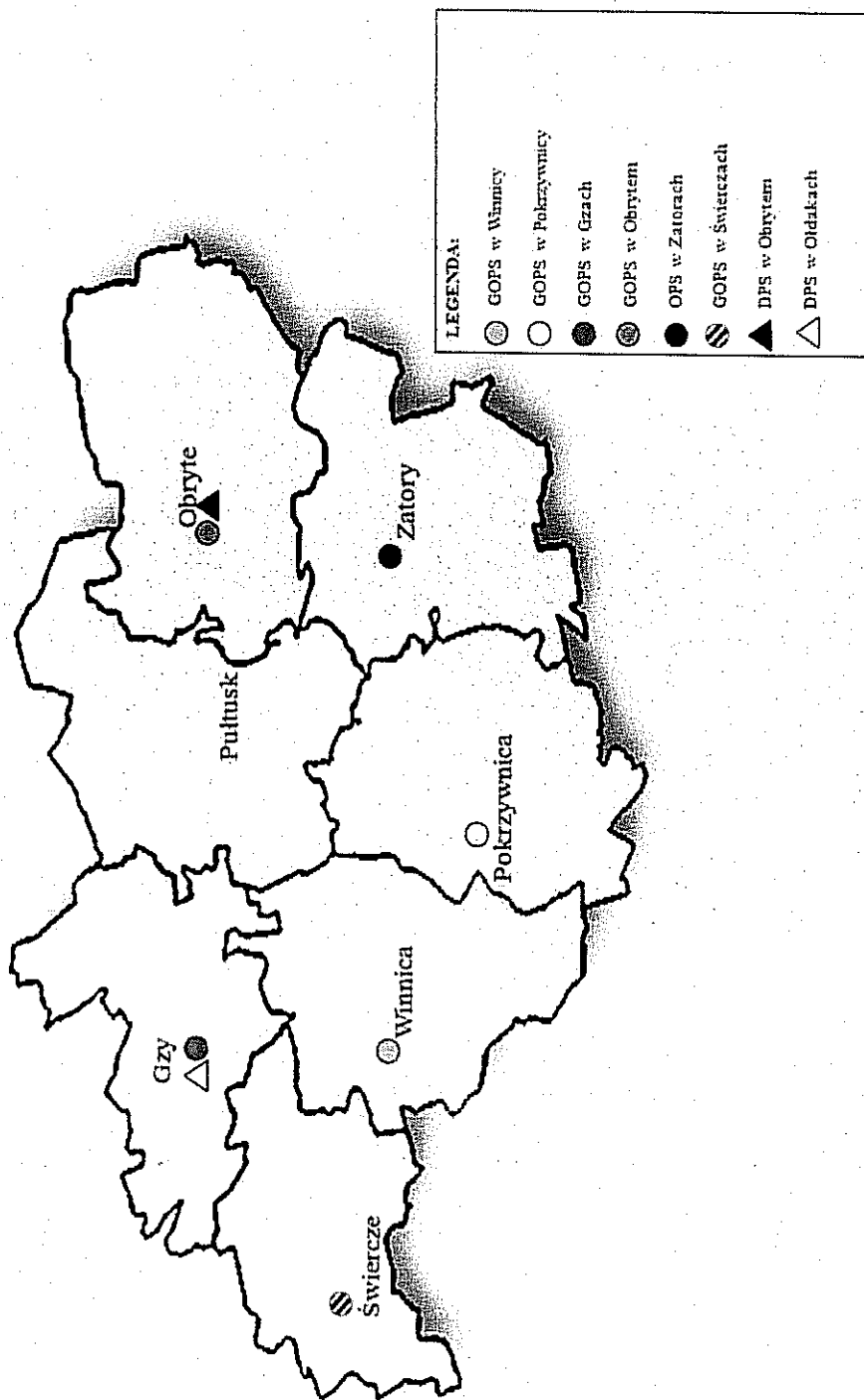
Praca powiatu opiera się przede wszystkim na: zapewnieniu opieki zdrowotnej, przeciwdziałaniu bezrobociu, prowadzeniu domów opieki społecznej, utrzymywaniu sieci dróg kategorii powiatowej. Powiat pułtuski od kilku lat pozyskuje środki finansowe, w tym z Unii Europejskiej, które w dużej mierze przyczyniają się do wyjścia naprzeciw wszystkim wyzwaniom i podjętym zamierzeniom.⁵

³ Powiat pułtuski (2009), *Zapraszamy do powiatu pułtuskiego*, Wydawnictwo LoboSoft II. Kraków.

⁴ Tamże.

⁵ Powiat pułtuski (2010), *Powiat pułtuski. Podsumowanie III kadencji samorządu powiatowego 2006-2010*, Wydawca: Starostwo Powiatowe w Pułtusk, s.2

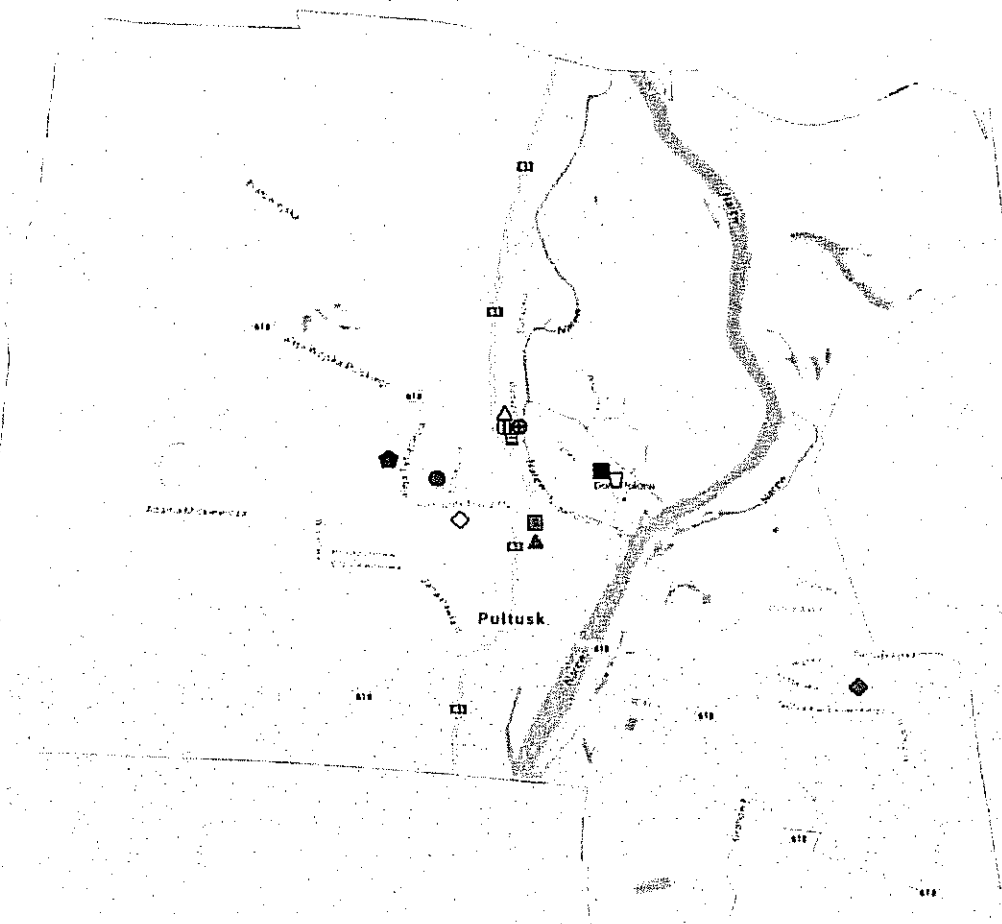
Rysunek nr 1. Mapa Powiatu Pultuskiego wskazująca położenie geograficzne poszczególnych instytucji pomocy społecznej.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek nr 2. Mapa gminy Pultusk wskazująca położenie geograficzne poszczególnych instytucji pomocy społecznej, jednostek organizacyjnych oraz Wydziałów Starostwa Powiatowego współpracujących przy opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pultuskim na lata 2015-2022.

LEGENDA:

- Komenda Powiatowa Policji w Pultusku
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 z siedzibą w Pultusku
- ◆ Szpital Powiatowy w Pultusku
- ◇ Zespół Przychodni Specjalistycznych AL-MED w Pultusku
- ⊕ Wydział Edukacji, Zdrowia, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Pultusku
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Pultusku
- ≡ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pultusku
- ▲ Powiatowy Urząd Pracy w Pultusku
- △ Wydział Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pultusku
- ▣ Środowiskowy Dom Samopomocy w Pultusku
- ⌚ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pultusku
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pultusku

Źródło: opracowanie własne.

Ludność

Tabela nr 1. Stan ludności w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014:

Lata	Liczba ludności ogółem
2011	51.506
2012	51.560
2013	51.295
2014 (I półrocze)	51.262

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułuskiego.

Według danych z OPS Powiat Pułuski na koniec I półrocza 2014r. zamieszkiwało 51.262 mieszkańców.

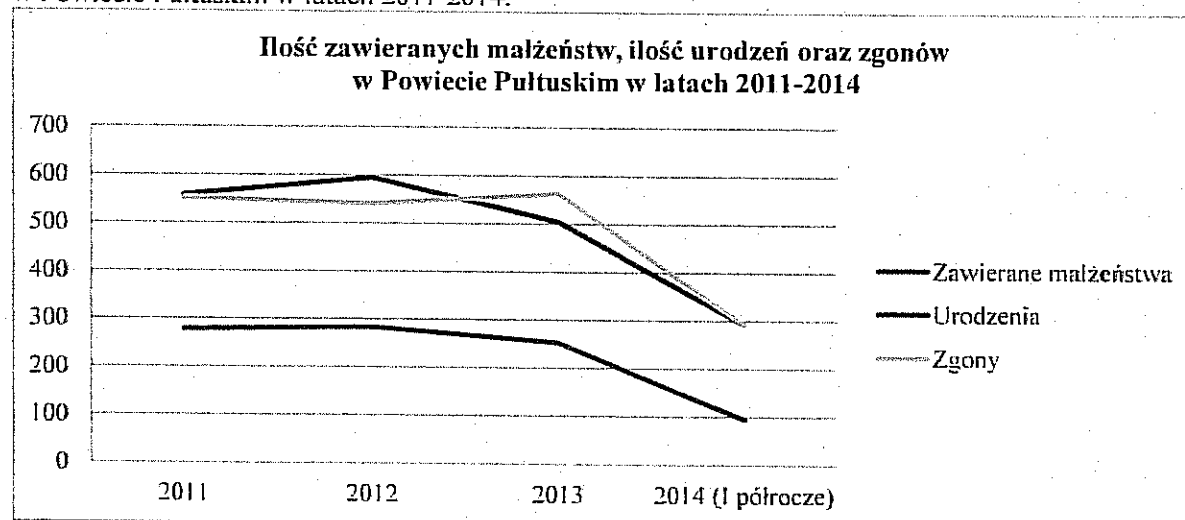
Tabela nr 2. Małżeństwa, urodzenia i zgony w latach 2011-2014:

Lata		Małżeństwa	Urodzenia	Zgony
2011	Ogółem	278	558	552
	Mężczyźni	X	306	280
	Kobiety	X	252	242
2012	Ogółem	283	595	541
	Mężczyźni	X	296	308
	Kobiety	X	299	233
2013	Ogółem	253	505	564
	Mężczyźni	X	256	309
	Kobiety	X	249	255
2014 (I półrocze)	Ogółem	95	292	292
	Mężczyźni	X	150	165
	Kobiety	X	142	127

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Tabelaryczny rozkład ilości zawieranych małżeństw, urodzeń oraz zgonów w latach 2011-2014 w Powiecie Pułuskim, ilustruje poniższy wykres nr 1.

Wykres nr 1. Graficzny rozkład ilości zawieranych małżeństw, ilości urodzeń oraz zgonów w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Według danych z GUS liczba urodzeń w Powiecie Pułtuskim w roku 2012 wzrosła, jednak już w latach 2013-2014 obserwuje się stały spadek liczby urodzeń. Podobnie jest z liczbą zawieranych małżeństw. Natomiast liczba zgonów w roku 2013 uległa wzrostowi.

Tabela nr 3. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne ludności w latach 2011-2014:

Lata		Migracje wewnętrzne - NAPŁYW	Migracje wewnętrzne - ODPIYW	Migracje zagraniczne - IMIGRACJA	Migracje zagraniczne - EMIGRACJA
2011	Ogółem	563	547	4	4
	Mężczyźni	261	229	4	2
	Kobiety	302	318	-	2
2012	Ogółem	557	557	1	3
	Mężczyźni	279	254	1	2
	Kobiety	278	303	-	1
2013	Ogółem	510	498	4	12
	Mężczyźni	242	209	2	3
	Kobiety	268	289	2	9
2014 (I półrocze)	Ogółem	291	279	2	-
	Mężczyźni	148	130	-	-
	Kobiety	143	149	2	-

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Tabela nr 4. Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

Lata	Liczba mieszkańców powiatu	Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych	Liczba osób objętych pomocą społeczną	Średnia liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego	Średnia liczba mieszkańców objętych pomocą społeczną przypadająca na 1 pracownika socjalnego
2011	51.506	29	5.209	1.776	180
2012	51.560	29	5.398	1.778	186
2013	51.295	31	5.345	1.655	172
2014 (I półrocze)	51.262	31	4.205	1.654	136

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Analizując powyższą tabelę należy uwzględnić stosunek małej liczby zatrudnionych pracowników socjalnych do średniej liczby mieszkańców Powiatu Pułtuskiego objętych pomocą społeczną – w latach 2011-2013 jeden pracownik socjalny miał około 180 środowisk do nadzorowania, z czego należy zaznaczyć, iż większe potrzeby i ogrom pracy uwidocznił się na terenie miasta i gminy Pułtusk w porównaniu z innymi gminami.

Śłużba zdrowia na terenie Powiatu Pułtuskiego

Na terenie Powiatu Pułtuskiego działają następujące placówki realizujące zadania z zakresu opieki zdrowotnej:

- 1) Przychodnia Rejonowa SPZOZ w Pułtuskim,
- 2) Centrum Medyczne „Gajda-Med” w Pułtuskim,

- 3) NZOZ „Nova-Med” w Pułtusk,
- 4) NZOZ „Pod Różą” w Pułtusk,
- 5) NZOZ „Krol-Med” w Pułtusk,
- 6) NZOZ „Eskulap” w Pułtusk,
- 7) NZOZ „Medica” w Pułtusk,
- 8) NZOZ „Dar-Med” w Przewodowie Poduchownym,
- 9) NZOZ „Dar-Med” w Szyszkach,
- 10) NZOZ „Dar-Med” w Obrytem,
- 11) NZOZ „Eskulap” w Obrytem,
- 12) NZOZ „Eskulap” w Pokrzywnicy,
- 13) NZOZ „Eskulap” w Dzierżeniu,
- 14) NZOZ „Medical-West” w Świerczach,
- 15) NZOZ „Medical-West” w Strzegocinie – Poradnia Rehabilitacyjna,
- 16) NZOZ „Vita-Med” w Strzegocinie,
- 17) NZOZ „Dar-Med” w Winnicy,
- 18) Zespół Lekarza Rodzinnego „Agmed” w Górkach-Witowicach,
- 19) NZOZ „Meditel” w Zatorach,
- 20) Centrum Medyczne „Gajda-Med” w Zatorach – filia w Pniewie,
- 21) Szpital Powiatowy w Pułtusk Sp. z o.o.

Na terenie Powiatu Pułtuskiego funkcjonuje 20 aptek.

Oświata na terenie Powiatu Pułtuskiego

W Powiecie Pułtuskim funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- 24 szkoły podstawowe (w tym szkoła podstawowa specjalna),
- 11 gimnazjów (w tym gimnazjum specjalne),
- 9 szkół i placówek ponadgimnazjalnych, w tym:
  - Liceum Ogólnokształcące im. P. Skargi w Pułtusk,
  - Zespół Szkół Zawodowych im. J. Ruszkowskiego w Pułtusk,
  - Zespół Szkół im. B. Prusa w Pułtusk,
  - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. J. Dziubińskiej w Gołdkowie,
  - Liceum Ogólnokształcące Centrum Naukowo-Biznesowe „Feniks” w Pułtusk,
  - Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Pułtusk,
  - Studium Bezpieczeństwa i Higieny Pracy dla Dorosłych w Pułtusk,
  - Uzupełniające Technikum Mechaniczne dla Dorosłych w Pułtusk,
  - Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. A. Karłowicz w Pułtusk (szkoła przysposabiająca do pracy),
- 1 Szkoła Wyższa: Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztor w Pułtusk.

Kultura na terenie Powiatu Pułtuskiego

Na terenie Powiatu Pułtuskiego rozpowszechnianiem kultury zajmują się następujące instytucje:

- 1) Miejskie Centrum Kultury i Sztuki w Pułtusk, w którego strukturach funkcjonuje Kino „Narew”,
- 2) Pułtуска Biblioteka Publiczna im. J. Lelewela w Pułtusk,
- 3) Muzeum Regionalne w Pułtusk,
- 4) Archiwum Państwowe m. st. Warszawy, oddział w Pułtusk,
- 5) Państwowa Szkoła Muzyczna I^o w Pułtusk,
- 6) Szkoła Muzyczna YAMAHA,
- 7) Gminne Biblioteki wraz z filiami – 10 obiektów.

Do stałego kalendarza imprez kulturalnych Powiat Pułtusk wpisali:

- 1) Obchody Dnia Samorządu,
- 2) Obchody Święta Ludowego,
- 3) Dni Strażaka,
- 4) Dzień Edukacji Narodowej,
- 5) Olimpiady Specjalne,
- 6) Festiwal Piosenki Szantowej,
- 7) Kabaretowe Obryckie Spotkania Artystyczne,
- 8) Finały Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego

Na terenie Powiatu Pułtuskiego funkcjonuje 75 organizacji pozarządowych, z czego:

- 52 organizacje mają swoją siedzibę na terenie gminy Pułtusk,
- 8 organizacje mają swoją siedzibę na terenie gminy Winnica,
- 2 organizacje mają swoją siedzibę na terenie gminy Zatory,
- 3 organizacje mają swoją siedzibę na terenie gminy Obryte,
- 2 organizacje mają swoją siedzibę na terenie gminy Gzy,
- 3 organizacje mają swoją siedzibę na terenie gminy Pokrzywnica,
- 4 organizacje mają swoją siedzibę na terenie gminy Świercze,
- 1 Stowarzyszenie „Nasza Narew” wpisane w rejestr prowadzony przez Wydział Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Pułtusk, ma swoją siedzibę w Żyrardowie.

Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego działają na rzecz wybranego interesu społecznego, m.in. zajmują się ekologią, historią, kulturą, wychowaniem w trzeźwości, przeciwdziałaniem alkoholizmowi i innym uzależnieniom, przedsiębiorczością, sportem, wsparciem osób niepełnosprawnych, rozwojem społeczności lokalnej, edukacją, ratownictwem wodnym, rajdami terenowymi, wspieraniem aktywności emerytów i rencistów, wsparciem osób ubogich i bezdomnych, organizacją wypoczynku i aktywności młodzieży, propagowaniem zdrowego stylu życia.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM

Problemy społeczne rodzin oraz dzieci i młodzieży

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra jej członków, zwłaszcza dzieci. Niestety coraz częściej rodziny napotykają na trudności, których nie są w stanie samodzielnie pokonać. Kiedy rodzina nie radzi sobie z wypełnianiem swojej podstawowej funkcji, niezbędnym jest wsparcie jej w dążeniu do zaspokajania niezbędnych potrzeb. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2011-2014 z uwzględnieniem podziału na poszczególne gminy:

Tabela nr 5. Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2011-2014, z podziałem na gminy:

Lata	GMINA	Liczba ludności w gminie	Objęci pomocą społeczną	
			Liczba rodzin	Liczba osób, którym przyznano świadczenie
2011	RAZEM	51.506	2.180	3.665
	Zatory	4.847	178	391
	Winnica	4.108	265	448
	Świercze	4.740	435	680
	Gzy	3.950	135	217
	Pułtusk	23.978	676	1.138
	Pokrzywnica	4.963	300	499
2012	RAZEM	51.560	2.431	3.813
	Zatory	4.852	209	429
	Winnica	4.079	282	474
	Świercze	4.727	430	654
	Gzy	3.946	137	215
	Pułtusk	24.011	752	1.256
	Pokrzywnica	4.982	415	492
2013	RAZEM	51.295	2.306	3.862
	Zatory	4.814	208	441
	Winnica	4.130	252	473
	Świercze	4.712	456	623
	Gzy	3.902	135	213
	Pułtusk	23.757	790	1.324
	Pokrzywnica	5.035	263	485
2014 (I półrocze)	RAZEM	51.262	1.823	3.089
	Zatory	4.831	187	361
	Winnica	4.146	180	334
	Świercze	4.710	306	481
	Gzy	3.895	144	157
	Pułtusk	23.757	622	1.007
	Pokrzywnica	4.998	230	490
	Obryte	4.925	154	249

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Analizując powyższe dane należy zwrócić uwagę na rosnącą na przestrzeni lat liczbę osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej, a tym samym korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej. Dodatkowo w podziale na poszczególne gminy, największa liczba osób potrzebujących wsparcia i pomocy znajduje się w gminie Pułtusk, o czym świadczy też dominująca liczba mieszkańców w tej gminie w porównaniu do liczby ludności żyjącej w innych gminach.

Poniżej przedstawione zostały powody przyznania pomocy pieniężnej, wynikające z zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, przyznane przez gminy z terenu Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

Tabela nr 6. Powody przyznania pomocy pieniężnej przez gminy w latach 2011-2014 - dane zbiorcze:

Powód trudnej sytuacji życiowej	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	Liczba rodzin	Liczba osób objętych pomocą	Liczba rodzin	Liczba osób objętych pomocą	Liczba rodzin	Liczba osób objętych pomocą	Liczba rodzin	Liczba osób objętych pomocą
Ubóstwo	1012	3219	1205	3607	1159	3423	964	2962
Sieroctwo	0	0	1	3	2	2	1	4
Bezdomność	30	47	26	42	11	15	6	10
Bezrobocie	959	3251	1046	3412	1073	3464	813	2647
Niepelnosprawność	414	989	454	896	440	893	396	759
Długotrwała lub ciężka choroba	680	1878	690	1647	711	1694	597	1366
Przemoc w rodzinie	48	164	64	212	78	227	49	128
Potrzeba ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	254	1455	279	1498	317	1654	246	1294
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	407	1370	449	1489	269	926	207	698
Trudność w integracji cudzoziemców	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudność w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	11	11	17	19	12	16	6	13
Alkoholizm lub narkomania	200	639	141	484	146	289	126	300
Zdarzenia losowe lub sytuacje kryzysowe	19	52	12	34	8	18	4	13
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Należy zaznaczyć, iż najbardziej istotnym i powszechnym powodem przyznawania pomocy pieniężnej jest ubóstwo. Osób ubiegających się o pomoc z tego tytułu jest najwięcej. Kolejnym problemem, z jakim borykają się mieszkańcy Powiatu Pułtuskiego, i z powodu którego otrzymują pomoc pieniężną, jest bezrobocie – liczba pomocy w tym zakresie stopniowo wzrastała na przestrzeni lat. Dość istotny jest fakt, iż następstwem bezrobocia jest ubóstwo, a co za tym idzie, osoby ubiegające się o wsparcie z tytułu bezrobocia, są przeważnie osobami długotrwanie korzystającymi z pomocy społecznej. Ze względu na to, iż

wśród mieszkańców Powiatu Pułtuskiego dominuje społeczeństwo starzejące się, na trzecim pod względem ilości przyznanej pomocy, miejscu jest długotrwała lub ciężka choroba. Skala tego zjawiska wykazuje tendencję malejącą na przestrzeni lat 2011-2012, lecz w 2013 roku odnotowuje się wzrost udzielania pomocy z tego tytułu. Wobec ostatniego problemu czynnikami znaczącymi są: prawidłowy dostęp do usług medycznych oraz możliwość korzystania z ofert skierowanych do osób starszych – istotnym jest udzielanie wsparcia oraz rozwijanie zainteresowań osób starszych.

Dodać należy, iż z analizowanych danych, najwięcej osób korzysta z pomocy społecznej na terenie gminy Pułtusk – co jest uzasadnione największym procentem osiedlenia się mieszkańców w porównaniu do całkowitej ilości mieszkańców Powiatu Pułtuskiego – obecnie prawie 47 % mieszkańców powiatu pochodzi z terenu gminy Pułtusk.

Tabela nr 7. Ilość świadczonych rodzajów pomocy udzielanych przez ośrodek pomocy społecznej w latach 2011-2014 – dane zbiorcze – *świadczenia pieniężne*:

Rodzaj pomocy	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Zasilek stały	259	262	283	271
Zasilek okresowy	398	426	508	286
Zasilek celowy i specjalny zasilek celowy	972	1.083	1.131	771
Zasilek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie	0	0	0	0
Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd	1	1	1	1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Tabela nr 8. Ilość świadczonych rodzajów pomocy udzielanych przez ośrodek pomocy społecznej w latach 2011-2014 – dane zbiorcze - *świadczenia niepieniężne*:

Rodzaj pomocy	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Praca socjalna	890	1530	1596	1208
Bilet kredytowany	0	0	0	0
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	233	241	251	246
Składki na ubezpieczenie społeczne	10	15	15	7
Pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie	0	0	0	0
Sprawienie pogrzebu	3	5	5	2
Poradnictwo specjalistyczne	198	305	297	148
Interwencja kryzysowa	34	84	103	10
Schronienie	1	3	4	3
Positek	2.451	2.524	2.539	1.354
Niezbędne ubranie	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze	100	93	84	71
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	9	22	26	12
Mieszkanie chronione	0	0	0	0
Skierowanie, pobyt i usługi w DPS	22	24	26	23
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkania	0	2	2	2

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

W latach 2011-2014 najczęściej udzielaną pomocą finansową przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego były zasiłki celowe. Natomiast wśród świadczeń niepieniężnych dominuje pomoc w formie dożywiania – opłacanie posiłków dla dzieci i osób dorosłych. Istotną formą pomocy jest również praca socjalna – polegająca m.in. na rozmowie, udzielaniu informacji, wskazówek, pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych bądź kierowaniu do instytucji, w których daną pomoc zainteresowany jest w stanie otrzymać.

Ośrodki pomocy społecznej, zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych, zobligowane są do wydawania decyzji przyznających świadczenia rodzinne oraz dodatki do tych świadczeń.

Poniższe tabele obrazują liczbę przyznanych świadczeń rodzinnych, dodatków do tych świadczeń oraz liczbę wypłacanej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka w latach 2011-2014.

Tabela nr 9. Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Kryterium uprawniające do otrzymania świadczenia	504,00	504,00	539,00	539,00
Świadczenia rodzinne	83.265	78.760	77.326	36.488

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Tabela nr 10. Liczba przyznanych dodatków do świadczeń rodzinnych w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Kryterium uprawniające do otrzymania świadczenia	504,00	504,00	539,00	539,00
Dodatki z tytułu:	x	x	x	x
urodzenia dziecka	265	208	237	79
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1.550	1.313	1.151	382
samotnego wychowywania dziecka	2.189	2.163	2.048	965
wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	10.240	9.304	8.657	4.223
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	2.469	2.380	2.418	1.237
rozpoczęcia roku szkolnego	3.797	3.546	3.464	0
podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	5.629	5.100	5.007	3.034

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Tabela nr 11. Liczba wypłacanej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Kryterium uprawniające do otrzymania świadczenia	504,00	504,00	1.922,00	1.922,00
Dodatek z tytułu urodzenia się dziecka	593	570	447	195

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Dane wskazane powyżej dotyczące liczby przyznanych świadczeń rodzinnych oraz dodatków do tych świadczeń wskazują na stopniowe zmniejszanie się w skali Powiatu, liczby przyznawanych świadczeń. Uwarunkowane jest to kryterium uprawniającym do otrzymania świadczenia, którego przekroczenie dyskwalifikuje zainteresowanego. Spekulować można, iż wraz ze wzrostem wynagrodzenia za pracę, wzrastają dochody rodzin, jednak często bywają one nieadekwatne do zaspokajania codziennych potrzeb wszystkich członków rodziny. Natomiast najwięcej dodatków do świadczeń rodzinnych przyznawanych jest z tytułu wychowywania dzieci w rodzinach wielodzietnych.

Należy też wskazać na tendencję malejącą w wypłacaniu jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka.

Dokonano również analizy korzystania z poradnictwa specjalistycznego z podziałem na porady świadczone na terenie gmin jak również poradnictwo świadczone przez PCPR w Pułtusk.

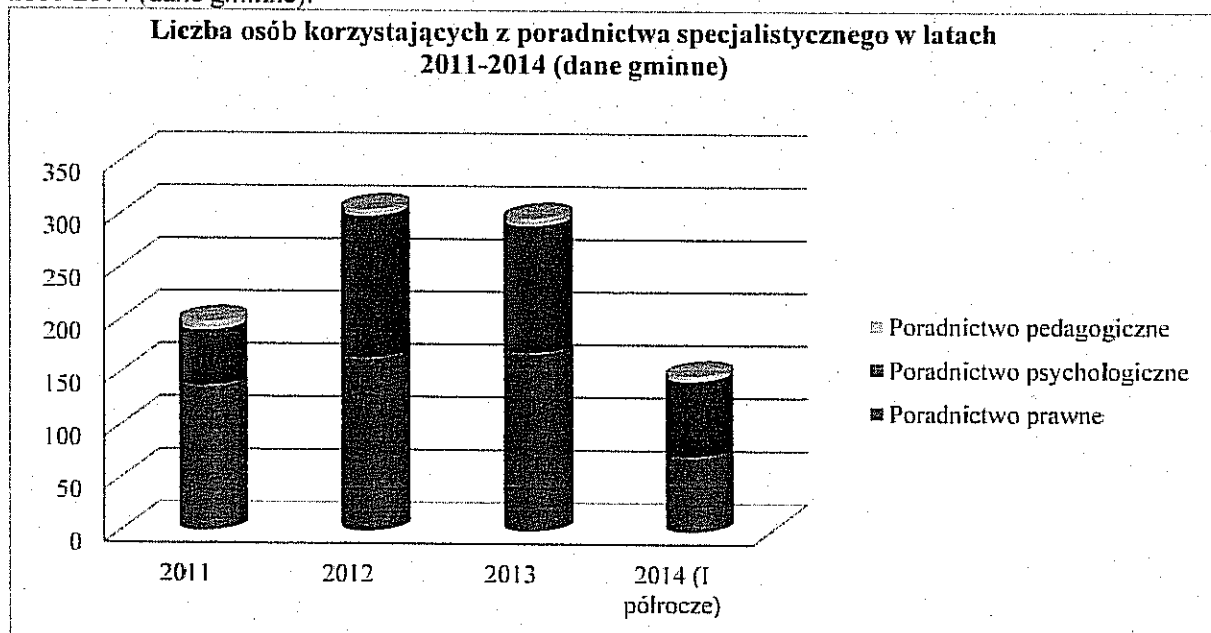
Tabela nr 12. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 – dane gminne:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób korzystających z poradnictwa, w tym:	198	305	297	148
z poradnictwa prawnego	137	164	169	71
z poradnictwa psychologicznego	53	135	121	72
z poradnictwa pedagogicznego	8	6	7	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Tabelaryczny rozkład liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 (dane gminne), ilustruje poniższy wykres nr 2.

Wykres nr 2. Graficzny rozkład liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 (dane gminne):

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

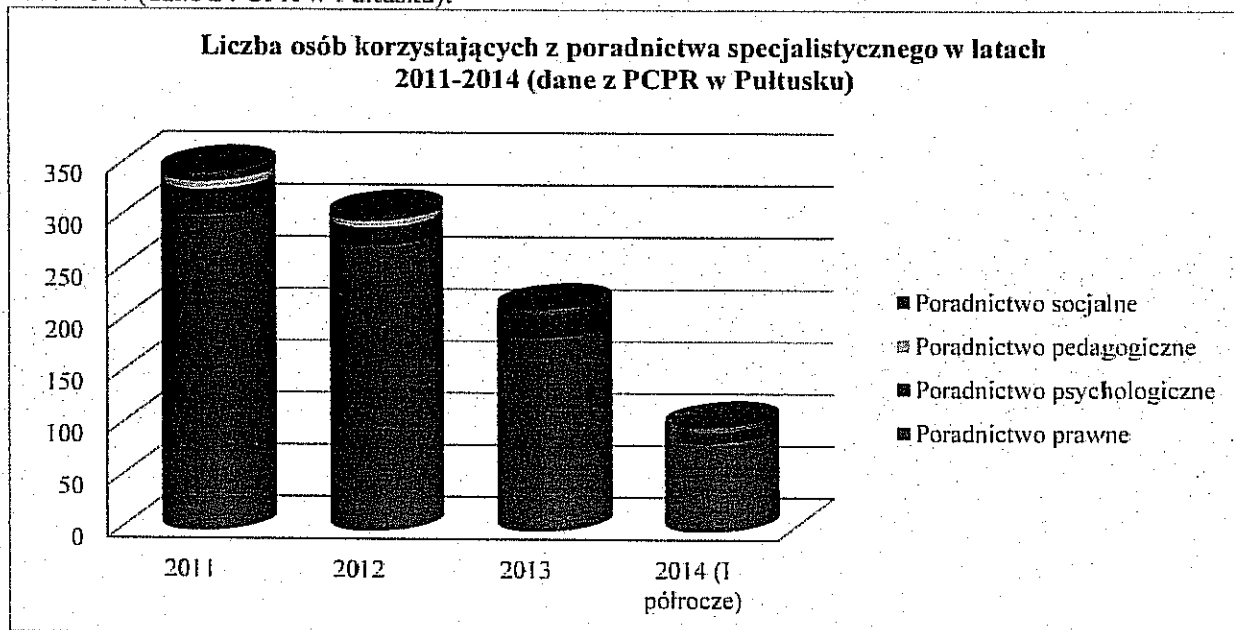
Tabela nr 13. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 – dane z PCPR w Pułtusk:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób korzystających z poradnictwa, w tym:	345	303	214	101
- poradnictwa prawnego	303	274	186	85
- poradnictwa psychologicznego	25	18	22	10
- poradnictwa pedagogicznego	8	6	0	0
- poradnictwa socjalnego	9	5	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 (dane z PCPR w Pułtusk), ilustruje poniższy wykres nr 3.

Wykres nr 3. Graficzny rozkład liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 (dane z PCPR w Pułtusk):

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusk.

Powyższe dane wskazują na zapotrzebowanie na darmowe poradnictwo prawne na poziomie powiatowym. W poradnictwie specjalistycznym świadczonym przez PCPR w Pułtusk zmniejszyła się ilość osób korzystających z poradnictwa prawnego ze względu na ograniczoną czasowo możliwość udzielania porad przez osobę do tego powołaną. Istotnym jest, zarówno w gminach jak i w PCPR w Pułtusk, zwiększenie kadry zatrudnienia osób świadczących darmowe poradnictwo specjalistyczne.

Czy można ingerować we władzę rodziców?

Sąd opiekuńczy powinien reagować na każdy sygnał łamania praw dziecka przez rodziców. Ingerencja musi być adekwatna do stopnia naruszenia prawa. Prawo polskie zna trzy sposoby ingerencji we władzę rodzicielską:

- a) ograniczenie władzy rodzicielskiej,
- b) zawieszenie władzy rodzicielskiej,

c) pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Najłagodniejszą formą ingerencji we władzę rodzicielską jest jej ograniczenie. Sąd może ograniczyć władzę rodzicielską, kiedy dobro dziecka zostało zagrożone przez nienależyte jej wykonywanie (np. rodzice stosują przemoc psychiczną, nie realizują obowiązku szkolnego dziecka, zaniedbują dziecko). Ograniczeniem jest każde postanowienie sądu, wchodzące w zakres uprawnień i obowiązków rodziców. Kodeks rodzinny i opiekuńczy zawiera katalog przykładowych sposobów ograniczenia władzy rodzicielskiej, począwszy od zarządzeń dyscyplinujących rodziców, przez ustanowienie stałej kontroli kuratora nad sposobem sprawowania władzy rodzicielskiej, aż po umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin, w których Sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, objętych nadzorem kuratorskim:

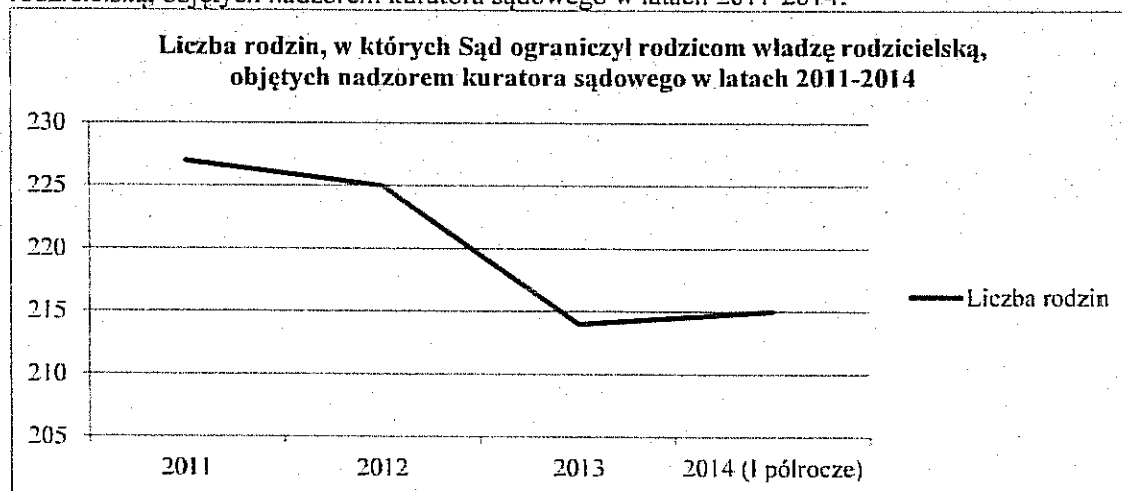
Tabela nr 14. Liczba rodzin, w których Sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, objętych nadzorem kuratora sądowego w latach 2011-2014:

LATA	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
LICZBA RODZIN	227	225	214	215

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby rodzin, w których Sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, objętych nadzorem kuratora sądowego w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 4.

Wykres nr 4. Graficzny rozkład liczby rodzin, w których Sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, objętych nadzorem kuratora sądowego w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pułtusku.

Analizując powyższe dane, należy stwierdzić, iż liczba rodzin, w których Sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, utrzymywała się na dosyć stabilnym poziomie począwszy od 2011 do 2012 roku. W 2013 roku odnotowano spadek liczby rodzin mających ograniczenie władzy rodzicielskiej w stosunku do lat poprzednich. Jednak już w I półroczu 2014r.

zwiększyła się liczba rodzin o 1.

Sąd może w każdej chwili znieść formę ograniczenia władzy rodzicielskiej, jednak z powyższych danych wynika, iż rodzice, mimo nadzoru kuratora sądowego, nie są w stanie zniwelować powodów dla których władza rodzicielska została im ograniczona bądź nie potrafią zmienić swojego życia dla dobra dzieci.

Rodzice zaniedbując swoje dzieci, skazują je na czerpanie wzorców społecznych z nieodpowiednich dla nich grup społecznych. Poprzez konflikty rodzinne, wandalizm, przestępczość nieletni mają trudności w przystosowaniu się do życia codziennego i przejawiają oznaki demoralizacji. Sąd, zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, może zastosować środki wychowawcze w postaci m.in. nadzoru kuratorskiego, umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, placówce opiekuńczo-wychowawczej, ośrodku szkolno-wychowawczym, rodzinie zastępczej nad nieletnimi przejawiającymi oznaki niedostosowania społecznego. Poniższa tabela obrazuje liczbę nieletnich, wobec których Sąd orzekł zastosowanie środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora sądowego.

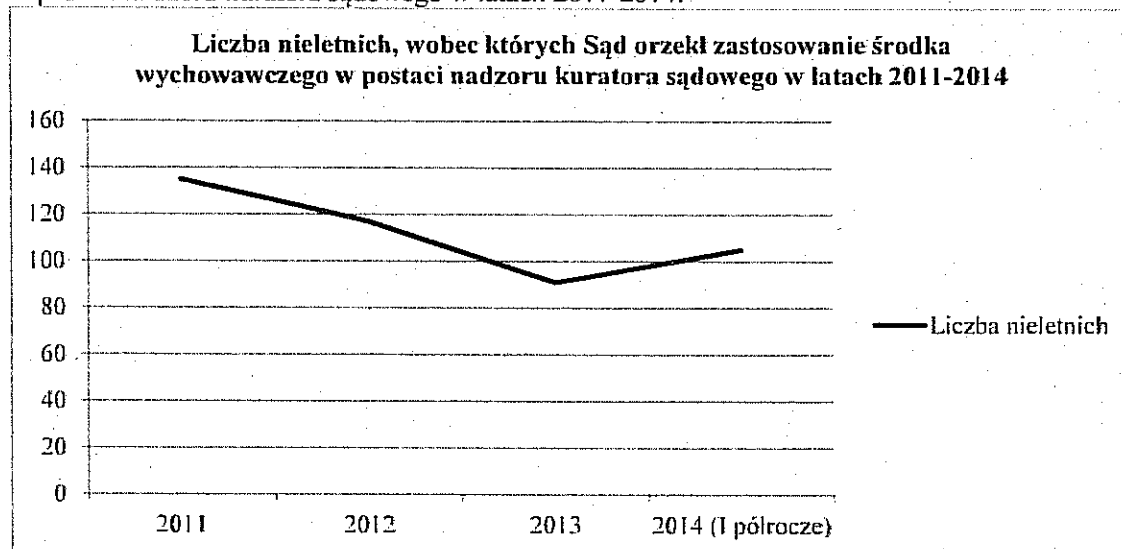
Tabela nr 15. Liczba nieletnich, wobec których Sąd orzekł zastosowanie środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora sądowego w latach 2011-2014:

LATA	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
LICZBA NIELETNICH	135	117	91	105

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby nieletnich, wobec których Sąd orzekł zastosowanie środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora sądowego w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 5.

Wykres nr 5. Liczba nieletnich, wobec których Sąd orzekł zastosowanie środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora sądowego w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Zgodnie z danymi umieszczonymi we wskazanej wyżej tabeli oraz na wykresie, należy stwierdzić, iż liczba nieletnich będących pod nadzorem kuratora zmalała na przestrzeni lat 2011-2013. Natomiast w I półroczu 2014r. liczba ta wzrosła o 14 w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Dzieci dla prawidłowego rozwoju i wychowania potrzebują zapewnienia odpowiednich warunków bytowych, mieszkaniowych ale przede wszystkim należytego wychowania i opieki. Dziecko wychowujące się w atmosferze bezpieczeństwa, miłości i spokoju jest stabilne emocjonalnie, nie posiada bagażu przykrych doświadczeń. Jednak na terenie Powiatu Pułtuskiego funkcjonują rodziny, które ze względu na nieumiejętność radzenia sobie z problemami dnia codziennego oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, objęte są pomocą asystenta rodziny. Asystentura rodzinna wynika z zapisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Do zadań asystenta należy m.in.: opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej; udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, wychowawczych, psychologicznych; wspieranie aktywności społecznej rodzin.

Poniższe dane obrazują liczbę asystentów rodziny zatrudnionych w Powiecie Pułtuskim przez poszczególne gminy w stosunku do liczby rodzin naturalnych objętych asystenturą rodzinną w latach 2012-2014:

Tabela nr 16. Liczba asystentów rodziny w Powiecie Pułtuskim w latach 2012-2014:

	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba asystentów rodziny	3	7	7
Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny	24	54	48

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Należy zaznaczyć, iż w powyższej tabeli nie jest uwzględniona gmina Świercze, która do czasu zbierania danych do strategii, nie zatrudniła asystenta rodziny (w II półroczu 2014r. nastąpiło nawiązanie stosunku pracy z asystentem). Część środków przeznaczonych na wynagrodzenie dla asystentów rodziny, gminy pozyskują z resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, ze względu na posiadanie własnych nieadekwatnych do potrzeb, zasobów pieniężnych. Uśredniając, 1 asystent rodziny pracujący na terenie Powiatu Pułtuskiego, posiada około 7 środowisk rodzinnych, w których występują różnorodne rodzaje problemów, m.in.:

- *bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niewydolność wychowawcza rodziców,*
- *trudna sytuacja finansowa – nieumiejętność gospodarowania zasobami finansowymi,*
- *bezrobocie,*
- *złe warunki mieszkaniowe,*
- *przemoc w rodzinie (psychiczna i fizyczna),*
- *alkoholizm współmałżonka,*

- *bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego (trudności w utrzymaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych),*
- *ubóstwo,*
- *niepełnosprawność, choroba psychiczna,*
- *ograniczone prawa rodzicielskie.*

Zadaniem asystenta rodziny jest udzielanie pomocy w przewyżczeniu powyższych problemów.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Jeśli rodziny, które nie są w stanie zapewnić dzieciom właściwej opieki i wychowania a tym samym są bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, nie dokonują przy pomocy asystentów rodzin bądź wsparcia pracowników socjalnych, istotnych postępów w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, należy podjąć odpowiednie kroki prawne poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej – tymczasowej formie opieki.

W roku 2012 ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła istotne zmiany dotyczące rodzicielstwa zastępczego. Jej celem jest przede wszystkim wsparcie rodziny naturalnej w przewyżczeniu trudności dnia codziennego, a kiedy nie jest ona w stanie tymczasowo sprawować opieki nad dziećmi, wspierać rodziny zastępcze w opiece nad powierzonym im dzieciom. Piecza zastępcza nie tylko zapewnia pracę z rodziną zastępczą ale ma na celu również pracę z rodziną naturalną w celu powrotu do niej dziecka bądź, jeśli jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka przez kandydatów na rodziców adopcyjnych lub rodziców zastępczych, u których to dziecko przebywa. Zmiany do ww. ustawy, jakie weszły w życie od dnia 4 września 2014r. nałożyły dodatkowe obowiązki m.in. na procedurę kwalifikowania kandydatów na rodziców zastępczych, natomiast zmniejszyły ilość rodzin będących pod opieką I koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i I asystenta rodziny do liczby 15 rodzin.

Pieczka zastępcza zapewnia dziecku przygotowanie do wejścia w samodzielne życie i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb. O umieszczeniu dziecka w pieczy decyduje sąd. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do rodzinnych form pieczy zastępczej należą:

- rodziny zastępcze: spokrewnione, niezawodowe, zawodowe (w tym: zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne),
- rodzinne domy dziecka.

Do instytucjonalnych form pieczy zastępczej należą:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Na terenie Powiatu Pułtuskiego funkcjonuje forma rodzinnej pieczy zastępczej w postaci rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych oraz zawodowych (w tym I rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego). Nie funkcjonują na naszym terenie rodzinne domy dziecka oraz instytucjonalna piecza zastępcza.

PCPR w Pułtuskumonitoruje funkcjonowanie wszystkich rodzin zastępczych na terenie Powiatu Pułtuskiego. Zapewnia im pomoc finansową zgodnie z ustawą o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej, wsparcie specjalistów oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej ma za zadanie m.in.: udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej; zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej; udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych przez PCPR w Pułtuskum w stosunku do liczby rodzin zastępczych objętych pomocą tych koordynatorów oraz liczby usamodzielnianych wychowanków w latach 2012-2014.

Tabela nr 17. Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Pułtuskim w latach 2012-2014:

	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba koordynatorów RPZ	2	2	2
Liczba rodzin zastępczych objętych pomocą koordynatorów RPZ	30	42	48
Liczba usamodzielnianych wychowanków objętych pomocą koordynatorów RPZ	1	1	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtuskum.

Powyzsza tabela ukazuje liczbę środowisk rodzinnych, jakie posiada koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Dodatkowo koordynator współpracuje również z usamodzielnianymi wychowankami, weryfikuje oraz kontroluje ich indywidualne programy usamodzielnienia (IPU) i motywuje do realizacji IPU.

Do najczęściej występujących problemów, z którymi zмага się rodzina zastępcza objęta wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zalicza się:

- 1) *problemy opiekuńczo-wychowawcze (nieodpowiednie zachowanie dzieci),*
- 2) *brak motywacji dzieci do nauki, niedopełnianie obowiązków szkolnych,*
- 3) *nieodpowiednie relacje z rodzicami naturalnymi,*
- 4) *problemy finansowe (nieumiejętne gospodarowanie pieniędzmi).*

Najczęściej występujące problemy, z którymi zmagają się usamodzielniający się wychowankowie objęci wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej to:

- 1) *brak motywacji do nauki,*
- 2) *nierealizowanie indywidualnych planów (zmiany zależne od aktualnej sytuacji, wynikające z nieprzemyślanych decyzji),*
- 3) *problem ze znalezieniem pracy, problemy finansowe,*
- 4) *nieumiejętność komunikowania się z rodziną, sytuacje konfliktowe.*

Poniższa tabela przedstawia rozmieszczenie rodzin zastępczych oraz dzieci w nich przebywających w poszczególnych gminach Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014.

Tabela nr 18. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w poszczególnych gminach w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014:

Gmina	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Pułusk	33	47	31	42	30	45	28	42
Gzy	1	1	1	1	1	1	1	1
Winnica	5	6	6	7	4	5	5	6
Pokrzywnica	3	3	3	3	3	3	3	3
Zatory	6	9	2	6	2	5	2	5
Świercze	6	7	5	7	4	5	4	5
Obryte	4	10	4	9	4	9	5	10
RAZEM:	58	83	52	75	48	73	48	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

Na podstawie powyższej tabeli należy stwierdzić, iż największa liczba rodzin zastępczych istnieje na terenie gminy Pułusk, przy czym w porównaniu do ogólnej liczby rodzin zastępczych, dane te z roku na rok maleją.

Poniższa tabela przedstawia typy rodzin zastępczych funkcjonujących w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014.

Tabela nr 19. Typy rodzin zastępczych w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014:

Rodziny zastępcze	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Spokrewnione	50	65	33	45	30	44	31	45
Niezawodowe	6	11	17	24	16	21	15	19
Zawodowe, w tym:	2	7	2	6	2	8	2	8
<i>pogotowie rodzinne</i>	<i>1</i>	<i>4</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>5</i>	<i>1</i>	<i>5</i>
RAZEM:	58	83	52	75	48	73	48	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

Analizując powyższe dane, stwierdza się stopniowe zmniejszenie liczby rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Pułuskiego. Można sugerować, iż wynika to z wejścia w życie nowej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a tym samym obowiązku współpracy z rodziną naturalną i wsparcia jej w problemie bezradności opiekuńczo-wychowawczej. Dodatkowo wyszczególniając typy rodzin zastępczych, najwięcej jest rodzin zastępczych spokrewnionych, stanowią one obecnie prawie 65 % ogólnej liczby rodzin. Tak znacząca ilość rodzin zastępczych spokrewnionych w porównaniu do rodzin zastępczych niezawodowych, świadczy o częstszym przejęciu przez wstępnych, tj. rodzeństwo, dziadków – opieki nad małoletnimi. Niewystarczająca jest natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych, także pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, co uniemożliwia umieszczanie w nich zwłaszcza najmłodszych dzieci. Brak rodzinnego domu dziecka skutkuje natomiast niekiedy koniecznością umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej funkcjonującej na terenie innego powiatu.

Tabela nr 20. Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Pułtuskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie innych powiatów w latach 2012-2014:

Powiat, w którym przebywają/ły dzieci:	2012	2013	2014 (I półrocze)
m. st. Warszawa	1	1	1
P. Wyszowski	1	1	1
P. Pruszkowski	1	1	0
P. Makowski	2	2	2
P. Ciechanowski	1	1	1
P. Legionowski	0	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki na opiekę i wychowanie tego dziecka w pieczy zastępczej. Następuje to na podstawie zawartych między powiatami porozumień. Powiat Pułtuski obecnie posiada 5 porozumień zawartych pomiędzy powiatami. W innych powiatach przebywa obecnie 7 dzieci, na których utrzymanie w rodzinach zastępczych Powiat Pułtuski ponosi całkowitą odpłatność.

Należy nadmienić, iż po wejściu w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obowiązek częściowej odpłatności (I rok pobytu dziecka w pieczy – 10 %; II rok pobytu dziecka w pieczy – 30%; III rok i więcej pobytu dziecka w pieczy zastępczej – 50%) za pobyt dziecka w pieczy zastępczej ponosi również gmina, z terenu której to dziecko pochodzi.

Dokonano również analizy liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z podziałem na formy rodzinnej pieczy zastępczej.

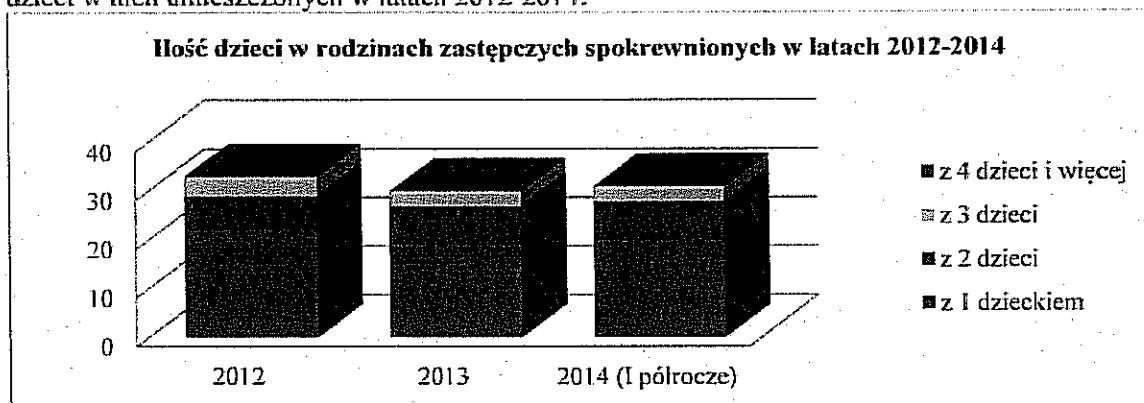
Tabela nr 21. Podział rodzin zastępczych spokrewnionych ze względu na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014:

Ilość dzieci w rodzinie	2012	2013	2014 (I półrocze)
z 1 dzieckiem	22	19	20
z 2 dzieci	7	8	8
z 3 dzieci	4	3	3
z 4 dzieci i więcej	0	0	0
RAZEM	33	30	31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby rodzin zastępczych spokrewnionych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014, ilustruje poniższy wykres nr 6.

Wykres nr 6. Graficzny rozkład liczby rodzin zastępczych spokrewnionych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

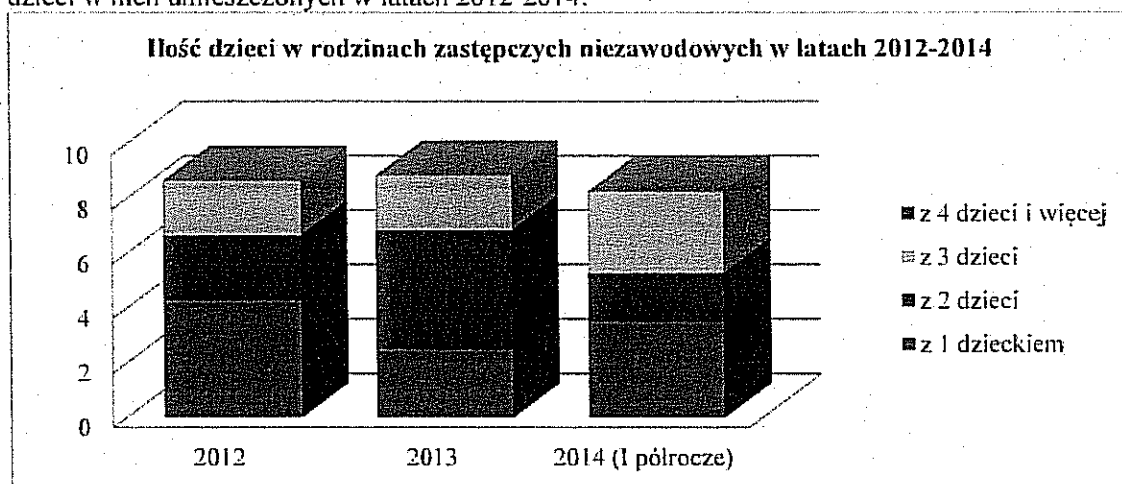
Tabela nr 22. Podział rodzin zastępczych niezawodowych ze względu na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014:

Ilość dzieci w rodzinie	2012	2013	2014 (I półrocze)
z 1 dzieckiem	12	12	11
z 2 dzieci	4	3	4
z 3 dzieci	1	1	0
z 4 dzieci i więcej	0	0	0
RAZEM	17	16	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

Tabelaryczny rozkład liczby rodzin zastępczych niezawodowych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014, ilustruje poniższy wykres nr 7.

Wykres nr 7. Graficzny rozkład liczby rodzin zastępczych niezawodowych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

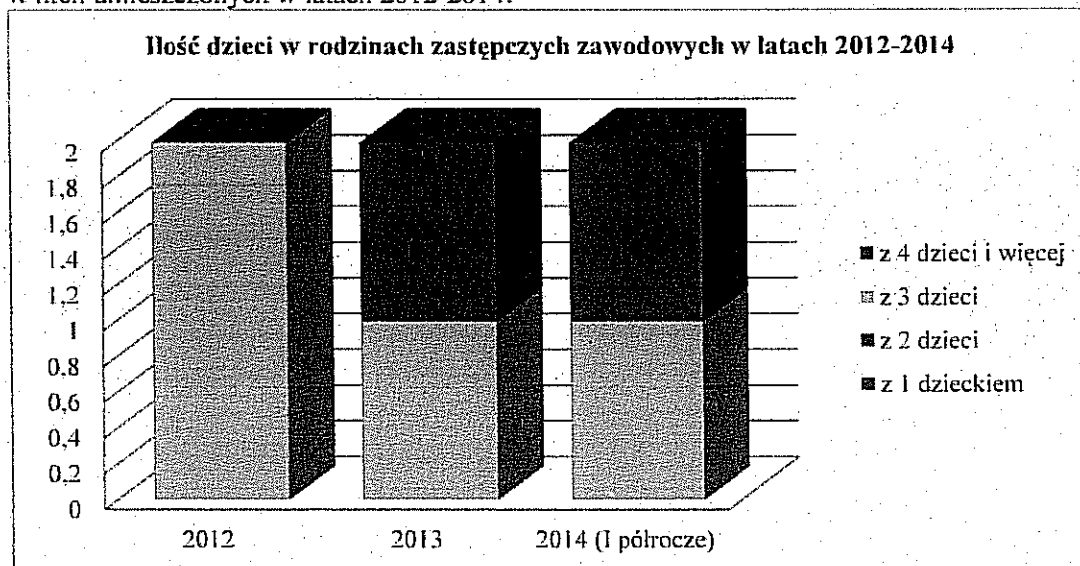
Tabela nr 23. Podział rodzin zastępczych zawodowych ze względu na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014:

Ilość dzieci w rodzinie	2012		2013		2014 (I półrocze)	
		w tym pogotowie rodzinne		w tym pogotowie rodzinne		w tym pogotowie rodzinne
z 1 dzieckiem	0	0	0	0	0	0
z 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
z 3 dzieci	2	1	1	0	1	0
z 4 dzieci i więcej	0	0	1	1	1	1
RAZEM	2	1	2	1	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby rodzin zastępczych zawodowych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014, ilustruje poniższy wykres nr 8.

Wykres nr 8. Graficzny rozkład liczby rodzin zastępczych zawodowych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pultusku.

Powyższa analiza tabel nr 22, 23 i 24 wskazuje na fakt, iż dominującymi rodzinami w grupie rodzin zastępczych spokrewnionych jak i niezawodowych są rodziny sprawujące opiekę nad 1 dzieckiem. Najmniej liczebnymi rodzinami są rodziny wychowujące 3 dzieci. Rodziny z 4 dzieci wśród rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych nie funkcjonują. Natomiast wśród rodzin zastępczych zawodowych w latach 2011-2014 funkcjonowały 2 rodziny zawodowe – jedna z 3 dzieci, natomiast druga pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego od 2013 roku wychowywała 5 dzieci.

Poniższe tabele obrazują wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Pultuskiego w latach 2011-2014.

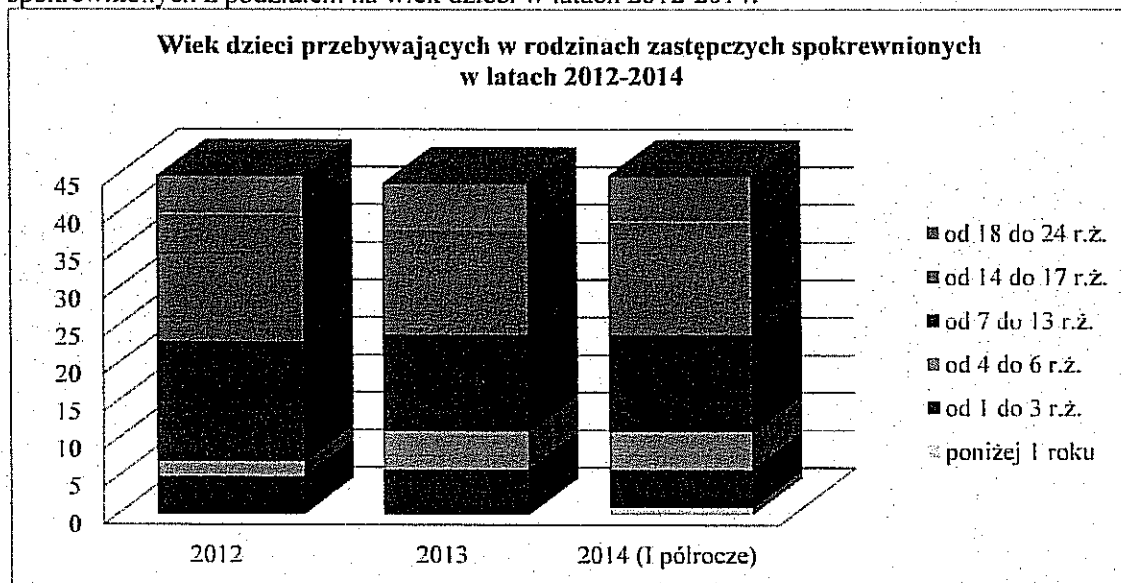
Tabela nr 24. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych w Powiecie Pułuskim w latach 2012-2014:

Wiek dzieci w latach	2012	2013	2014 (I półrocze)
poniżej 1 roku	0	0	1
1-3	5	6	5
4-6	2	5	5
7-13	16	13	13
14-17	17	14	15
18-24	5	6	6
RAZEM	45	44	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

Tabelaryczny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014, ilustruje poniższy wykres nr 9.

Wykres nr 9. Graficzny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

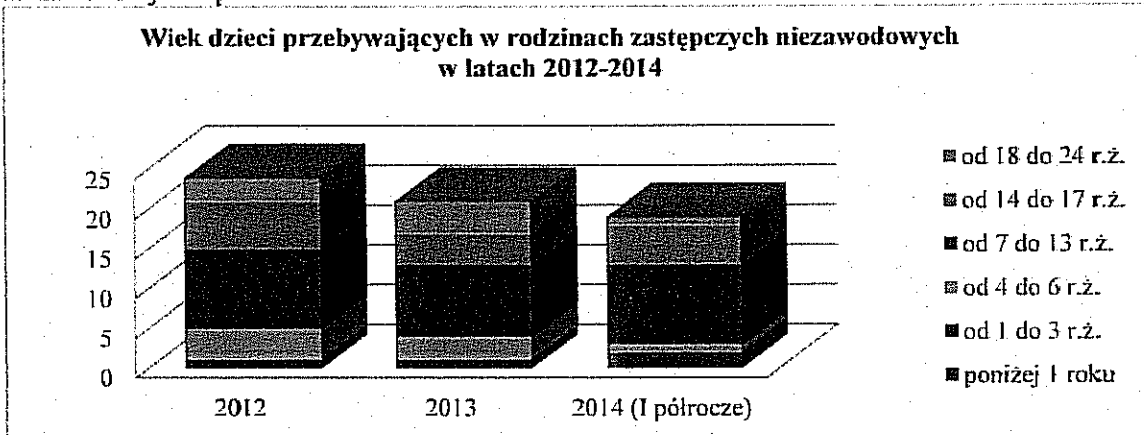
Tabela nr 25. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych w Powiecie Pułuskim w latach 2012-2014:

Wiek dzieci w latach	2012	2013	2014 (I półrocze)
poniżej 1 roku	0	0	0
1-3	1	1	2
4-6	4	3	1
7-13	10	9	10
14-17	6	4	5
18-24	3	4	1
RAZEM	24	21	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

Tabelaryczny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014, ilustruje poniższy wykres nr 10.

Wykres nr 10. Graficzny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusk.

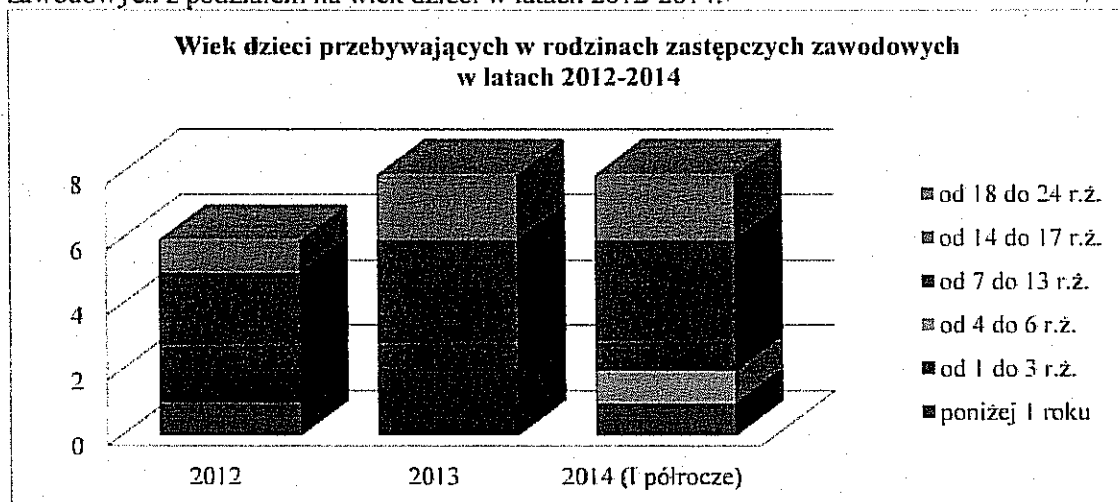
Tabela nr 26. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych w Powiecie Pułtuskim w latach 2012-2014:

Wiek dzieci w latach	2012		2013		2014 (I półrocze)	
		w tym pogotowie rodzinne		w tym pogotowie rodzinne		w tym pogotowie rodzinne
poniżej 1 roku	1	1	0	0	1	1
1-3	1	1	2	2	0	0
4-6	0	0	0	0	1	1
7-13	3	0	4	1	4	1
14-17	1	1	2	2	2	2
18-24	0	0	0	0	0	0
RAZEM	6	3	8	5	8	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014, ilustruje poniższy wykres nr 11.

Wykres nr 11. Graficzny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusk.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż najliczniejszą grupę wiekową na przestrzeni lat 2011-2014 w rodzinach zastępczych spokrewnionych stanowiły dzieci w wieku 14-17 lat. Natomiast najliczniejszą grupą wiekową w rodzinach zastępczych niezawodowych oraz zawodowych były dzieci w wieku 7-13 lat.

Aby stworzyć bądź polepszyć warunki zbliżone do panujących w rodzinach naturalnych dla dzieci pozbawionych opieki, należy pozyskiwać kandydatów na rodziców zastępczych. PCPR w Pułtusk w wśród zatrudnionej kadry posiada dwóch pracowników mających przeszkolenie w zakresie trenera rodzinnej pieczy zastępczej. Centrum czynnie uczestniczy w akcjach promujących ideę rodzicielstwa zastępczego.

Rodziny zastępcze mają również możliwość skorzystania ze świadczeń fakultatywnych wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. m.in. dofinansowania do wypoczynku dla dzieci, pomocy jednorazowej z tytułu przyjętego do rodziny zastępczej dziecka, świadczenia wynikającego ze zdarzenia losowego jak również (dla rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych) zwrotu środków finansowych wydanych na utrzymanie lokalu mieszkalnego oraz (dla rodzin zastępczych zawodowych) finansowanie raz w roku remontu lokalu mieszkalnego.

POMOC DLA USAMODZIELNIANYCH WYCHOWANKÓW

Wychowankowie, którzy ukończyli 18 rok życia, mają możliwość opuszczenia rodziny zastępczej i usamodzielnienia się. Pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze (bądź placówki opiekuńczo-wychowawcze) obejmuje się pomocą finansową na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie bądź zagospodarowanie w formie rzeczowej, jak też pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Podstawą uzyskania ww. form pomocy jest realizacja założeń zawartych w indywidualnym programie usamodzielnienia.

Należy nadmienić, iż od 2012 roku wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze usamodzielniani są zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast osoby opuszczające m.in. młodzieżowe ośrodki wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, zakłady poprawcze usamodzielniane są zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

Tabela nr 27. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z poszczególnych form pomocy w latach 2011-2014:

Formy pomocy	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki, w tym:	16	22	22	22
<i>z rodzin zastępczych spokrewnionych</i>	10	12	13	14
<i>z rodzin zastępczych niezawodowych</i>	3	9	7	8
<i>z placówek opiekuńczo-wychowawczych</i>	3	1	1	0
<i>z młodzieżowych ośrodków</i>	0	0	1	0

wychowawczych				
ze specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych	0	0	0	0
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie, w tym:	7	3	4	1
z rodzin zastępczych spokrewnionych	5	3	3	0
z rodzin zastępczych niezawodowych	1	0	0	1
z placówek opiekuńczo-wychowawczych	1	0	0	0
z młodzieżowych ośrodków wychowawczych	0	0	0	0
ze specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych	0	0	1	0
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie w formie rzeczowej, w tym:	7	2	2	0
z rodzin zastępczych spokrewnionych	6	2	1	0
z rodzin zastępczych niezawodowych	1	0	0	0
z placówek opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0	0
z młodzieżowych ośrodków wychowawczych	0	0	0	0
ze specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych	0	0	1	0

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułusku.

Analizując powyższe dane, należy stwierdzić, iż liczba osób usamodzielnianych kontynuujących naukę wzrosła w 2012r. i do końca I półrocza 2014r. utrzymywała się na tym samym poziomie. Najliczniejszą grupą osób usamodzielnianych otrzymujących pomoc na kontynuowanie nauki są wychowankowie z rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej na przestrzeni badanych lat była wypłacana przede wszystkim pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych spokrewnionych.

Problemy społeczne osób starszych

Problem starości jest problemem występującym we wszystkich współczesnych społeczeństwach rozwiniętych i rozwijających się, ponieważ coraz więcej ludzi dożywa późnego wieku. Starość wiąże się ze specyficzną zmianą warunków życia, z których wiele ma, niestety, zabarwienie negatywne. Istnieją oczywiście także pozytywne strony zmiany sytuacji życiowej: dysponowanie czasem wolnym, możliwość swobodnego wykonywania ulubionych zajęć, rozrywek czy hobby, uwolnienie się od konieczności rywalizacji społecznej i walki o swoją pozycję.

Czasem jednak następują kryzysy egzystencjalne, dotykające osoby starsze, takie jak: przejście na emeryturę a tym samym pogorszenie sytuacji materialnej; utrata zdrowia; zmiana miejsca zamieszkania (przeprowadzka do domu dzieci, umieszczenie w domu opieki); jak też utrata poczucia przydatności związana z dotychczasowym pełnieniem ról społecznych.⁶

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej na terenie Powiatu Pułuskiego, z podziałem na świadczenia pieniężne i świadczenia niepieniężne w latach 2011-2014:

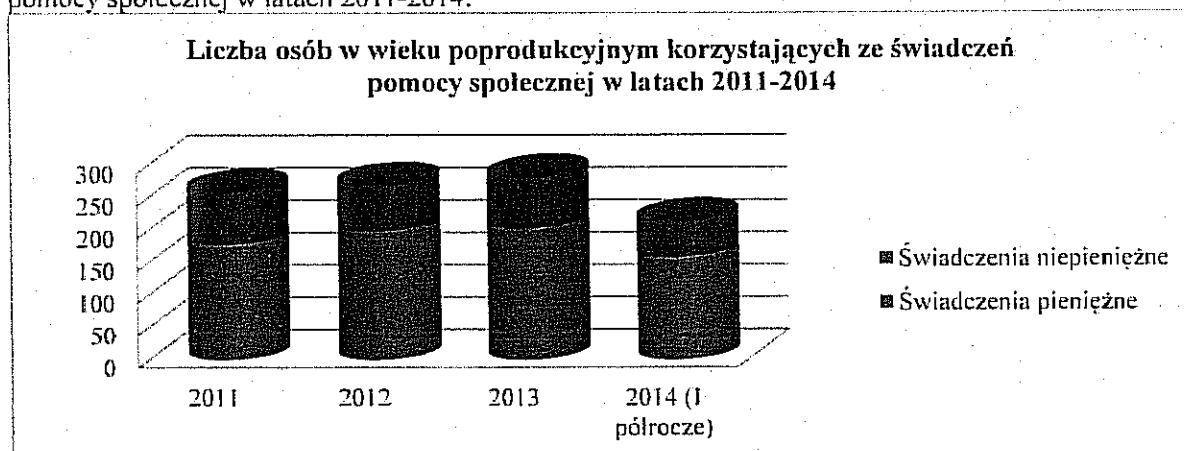
Tabela nr 28. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Świadczenia pieniężne	178	199	203	158
kobiety	111	132	120	99
mężczyźni	67	67	83	59
Świadczenia niepieniężne	82	71	79	56
kobiety	58	44	47	36
mężczyźni	24	27	32	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułuskiego.

Tabelaryczny rozkład liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 12.

Wykres nr 12. Graficzny rozkład liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułuskiego.

⁶J. Stochmiałek (2009). *Przezwyciężanie kryzysów życiowych przez osoby dorosłe*. Wydawnictwo UKSW, Warszawa.

Analizując powyższe dane stwierdza się, iż ilość udzielanych świadczeń pieniężnych w latach 2011-2013 miała tendencję rosnącą. Ilość udzielanych świadczeń niepieniężnych była w każdym roku różna – nie wystąpił tutaj systematyczny wzrost bądź spadek. Natomiast należy nadmienić, iż to kobiety na przestrzeni badanych lat stanowią większość osób ubiegających się o pomoc. Można spekulować, iż w okresie starości najważniejszymi powodami ubiegania się o wsparcie są niskie świadczenia emerytalne oraz obawa o niemożność zaspokojenia potrzeb życiowych.

Starość jest tak samo istotną fazą ludzkiego życia, jak każda inna. Obecnie coraz częściej postrzegana jest nie jako okres stagnacji i biernego oczekiwania na śmierć, lecz jako faza życia, w której człowiek ma do wypełnienia wiele różnorodnych zadań mających na celu ułatwienie adaptacji do nowych warunków życia i wzbogacanie jego osobowości.

W sytuacji starzenia się społeczeństwa niezwykle pożądane społecznie jest tworzenie możliwości aktywizowania osób w starszym wieku, jak również rozwijania innych form działalności na ich rzecz.

Poniższe dane wskazują na istnienie w poszczególnych gminach Powiatu Pułtuskiego stowarzyszeń na rzecz wsparcia osób starszych:

- 1) na terenie gminy Świercze – Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „Świerczewianka”,
- 2) na terenie gminy Gzy – Klub Seniora,
- 3) na terenie gminy Pokrzywnica – dwa Kluby Seniora – w Dzierżeninie i w Pokrzywnicy.

W ramach działania ww. stowarzyszeń seniorzy mają możliwość organizowania wspólnych spotkań, imprez okolicznościowych (m.in.: Dzień Seniora, Wigilia, Wielkanoc, Dzień Kobiet), wieczorów tanecznych czy chociażby miłego spędzania czasu.

Natomiast przy MOPS w Pułtuskach działa grupa samopomocowa – Klub Srebrnego Wieku, zrzeszająca ponad 200 członków. Celem Klubu jest kształtowanie właściwych postaw społecznych oraz przełamanie izolacji społecznej i fobii u osób starszych, samotnych. Członkowie Klubu wyrabiają umiejętności współżycia w grupie, mają szansę na wymianę doświadczeń oraz wzajemną pomoc i wsparcie w radzeniu sobie z własnymi problemami. Klub Srebrnego Wieku utrzymuje się z własnych składek. Spotkania okolicznościowe uczestnicy finansują we własnym zakresie.

Wiek w wielu przypadkach nie musi być ograniczeniem, a może stanowić bodziec do dalszej aktywności społecznej, fizycznej, artystycznej bądź kulturalnej. Działalność wyżej wymienionych stowarzyszeń ma na celu urozmaicenie życia seniorów. Starość nie musi oznaczać pozostawania w domu, zaniechania aktywności. Osoby starsze mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym, dzielić się swoim czasem i doświadczeniem.⁷

⁷ J. Górna (2007), Znaczenie UTW dla poczucia jakości życia ludzi w wieku senioralnym – na przykładzie UTW w Częstochowie, [w:] A. Horbowski i J. Potoczny (red.), *Edukacja i animacja społeczno-kulturalna dorosłych. Diagnoza - potrzeby - prognozy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.

Problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej

Opieka zdrowotna to ogół środków mających na celu zapobieganie i leczenie chorób. Realizowana jest za pomocą systemu opieki zdrowotnej. Natomiast system zdrowotny można zdefiniować jako zorganizowany i skoordynowany zespół działań, którego celem jest realizacja świadczeń i usług profilaktyczno-leczniczych i rehabilitacyjnych mających na celu zabezpieczenie i poprawę stanu zdrowia jednostki i zbiorowości.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby lekarzy specjalistów zatrudnionych przez Szpital Powiatowy w Pułtusku.

Tabela nr 29. Wykaz specjalistów medycznych zatrudnionych przez Szpital Powiatowy w Pułtusku w latach 2011-2014:

Specjaliści medyczni	Liczba specjalistów w poszczególnych latach:			
	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Alergolog	2	2	1	1
Chirurg	3	6	6	6
Chirurg onkolog	1	1	1	1
Chirurg ortopeda	3	2	3	3
Diabetolog	1	1	1	1
Endokrynolog	2	2	2	2
Gastroenterolog	2	2	2	2
Ginekolog-położnik	4	4	5	5
Kardiolog	3	3	3	3
Neonatolog	1	1	1	1
Neurolog	3	4	3	3
Onkolog	1	1	1	1
Otolaryngolog	2	2	2	2
Pulmonolog	1	1	1	1
Reumatolog	1	1	1	1
Urolog	1	3	1	1
Rehabilitacja medyczna	3	3	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Szpitala Powiatowego w Pułtusku.

Biorąc pod uwagę powyższe dane należy stwierdzić, iż najwięcej specjalistów zatrudnionych jest w dziedzinie chirurgii – 6 lekarzy (wg stanu na 30.06.2014r.), zaś na drugiej pozycji są specjaliści ginekolodzy – 5 lekarzy (wg stanu na 30.06.2014r.).

Zgodnie z danymi uzyskanymi ze Szpitala Powiatowego w Pułtusku, najdłuższy termin oczekiwania na wizytę jest w poradni kardiologicznej – wynosi on 78 dni. Najkrótszy termin oczekiwania na wizytę jest w poradni urologicznej – wynosi on 30 dni.

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące liczby pacjentów korzystających z porad lekarzy specjalistów.

Tabela nr 30. Liczba pacjentów, którzy skorzystali z porad specjalistów medycznych w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób, które skorzystały z porad specjalistów, w tym:	21 799	24 083	28 277	13 635
<i>Lekarza psychiatry</i>	brak lekarza	brak lekarza	brak lekarza	brak lekarza

Lekarza neurologa	2.205	2.274	2.844	1.225
Lekarza kardiologa	1022	1055	806	471
Lekarza urologa	912	804	1.103	553
Lekarza okulisty	brak lekarza	brak lekarza	brak lekarza	brak lekarza
Lekarza laryngologa	2.505	2.421	3.281	1.423
Rehabilitanta	269	421	549	287
Alergologa	1.158	1.143	1.638	738
Chirurga	3.081	2.881	3.405	1.329
Chirurga onkologa	153	169	216	111
Chirurga ortopedy	3.609	5.017	5.116	2.406
Diabetologa	529	711	921	461
Endokrynologa	1.037	1.227	1.845	938
Gastroenterologa	875	763	511	252
Ginekologa-polożnika	1.720	2.329	2.934	1.415
Neonatologa	150	162	293	142
Onkologa	450	396	578	330
Pulmonologa	1.443	1.622	2.120	988
Reumatologa	681	688	117	566

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Szpitala Powiatowego w Pułtusk.

Szpital Powiatowy w Pułtusk udzielając odpowiedzi na pytanie: „Na jakie specjalistyczne porady medyczne jest największe zapotrzebowanie wśród mieszkańców Powiatu Pułtuskiego?”, wskazał poradnię chirurgiczno – ortopedyczną jako tę, w której w I połowie 2014r. przyjęto najwięcej pacjentów (2.406 osób). Natomiast, analizując powyższą tabelę, najmniej pacjentów w I półroczu 2014r. skorzystało z usług poradni onkologicznej (111 osób). Dodatkowo, od 2011 roku Szpital nie zatrudnił lekarzy takich specjalizacji jak: okulista i psychiatra, w związku z czym osoby chcące skorzystać z porad tychże lekarzy zmuszone są do poszukiwania innych przychodni, w których pracują wyżej wskazani specjaliści.

Dodatkowo Szpital Powiatowy w Pułtusk za najważniejsze utrudnienie w dostępie do specjalistycznej pomocy medycznej dla pacjentów wskazał brak prawidłowego kontraktu z NFZ – poprzez którego realizację przyznano zbyt małą ilość usług medycznych.

Poniższe tabele wskazują na liczbę mieszkańców DPS w Obrytem i DPS w Ołdakach, którzy skorzystali z porad specjalistów medycznych w latach 2011-2014.

Tabela nr 31. Liczba mieszkańców DPS w Obrytem, którzy skorzystali z porad specjalistów medycznych w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób, które skorzystały z porad specjalistów, w tym:	262	466	486	436
lekarza psychiatry	140	261	264	280
lekarza neurologa	16	16	19	20
lekarza kardiologa	4	12	11	8
lekarza urologa	8	10	8	5
lekarza okulisty	10	11	13	8
lekarza laryngologa	6	14	16	8
rehabilitanta	11	17	25	11
lekarza onkologa	0	9	7	4
lekarza stomatologu	14	29	26	31

lekarza pulmonologa	5	8	9	8
lekarza endokrynologa	0	7	14	5
lekarza chirurga	10	18	15	9
lekarza diabetologa	12	13	21	12
lekarza ortopedy	6	15	8	1
lekarza ginekologa	11	18	17	18
lekarza gastrologa	9	8	13	8

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem.

Tabela nr 32. Liczba mieszkańców DPS w Ołdakach, którzy skorzystali z porad specjalistów medycznych w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób, które skorzystały z porad specjalistów, w tym:	196	198	218	153
lekarza psychiatry	73	80	85	53
lekarza neurologa	12	12	20	7
lekarza kardiologa	6	8	10	6
lekarza urologa	3	4	5	2
lekarza okulisty	10	9	10	6
lekarza laryngologa	9	8	12	5
rehabilitanta	1	2	1	1
lekarz endokrynolog	2	2	2	2
lekarz pulmonolog	5	2	2	2
lekarz stomatolog	60	60	60	60
lekarz nefrolog	1	1	1	1
lekarz ortopeda	4	2	3	2
lekarz chirurg	4	2	3	2
lekarz gastrolog	6	6	4	4

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Ołdakach.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż w obydwu domach pomocy społecznej w latach 2011-2013 wzrosła liczba osób, które skorzystały z porad specjalistów medycznych. W I połowie 2014r. najwięcej mieszkańców DPS w Obrytem leczyło się psychiatrycznie, zaś w DPS w Ołdakach – stomatologicznie. Zarówno zapotrzebowanie na lekarza psychiatrę jak i lekarza stomatologa wynika ze schorzeń jakie posiadają mieszkańcy DPS – są to osoby przewlekłe psychicznie chore (DPS w Obrytem) oraz osoby upośledzone umysłowo i psychicznie chore (DPS w Ołdakach) – przez co nie są w stanie wystarczająco zadbać o swoją higienę osobistą.

Ze znaczących utrudnień w dostępie do specjalistycznej pomocy medycznej dla mieszkańców DPS, Dom Pomocy Społecznej w Obrytem wskazał na długie terminy oczekiwania na wizyty do lekarzy specjalistów.

W Powiecie Pułtuskim – w Pułtuskach przy ul. R. Traugutta 23 – funkcjonuje Zespół Przychodni Specjalistycznych AL-MED, w którym mieszczą się: Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współzależnienia (PTU) oraz Poradnia Zdrowia Psychicznego (PZP). Poniższa tabela przedstawia liczbę pacjentów Poradni AL-MED w latach 2011-2014:

Tabela nr 33. Liczba pacjentów Poradni AL-MED w Pułtusk w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I połowa)
Liczba pacjentów ogółem, w tym:	1.163 – PZP 251 – PTU	1.091 – PZP 237 – PTU	1.441 – PZP 212 – PTU	840 (brak danych z poszczególnych poradni)
<i>kobiety</i>	721 – PZP 91 – PTU	785 – PZP 88 – PTU	890 – PZP 91 – PTU	476
<i>mężczyźni</i>	442 – PZP 160 – PTU	306 – PZP 149 – PTU	551 – PZP 121 – PTU	364

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Przychodni Specjalistycznych AL-MED W Pułtusk.

Powyższe dane świadczą o zwiększonym zapotrzebowaniu na poradnictwo specjalistyczne w dziedzinie psychiatrii – dane o liczbie osób korzystających z Poradni Zdrowia Psychicznego w latach 2011-2013 mają tendencje wzrostową. Znaczący udział osób korzystających z ww. Poradni mają kobiety – to one dominują w zestawieniu liczbowym pacjentów Poradni Zdrowia Psychicznego. Natomiast liczba mężczyzn jest większa jeśli chodzi o korzystanie z porad w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.

Poniższa tabela wskazuje na liczbę porad z podziałem na porady psychiatryczne i psychologiczne udzielanych w poszczególnych Poradniach w latach 2011-2014:

Tabela nr 34. Liczba porad świadczonych przez Zespół Przychodni AL-MED w Pułtusk w latach 2011-2014:

Liczba porad	2011	2012	2013	2014 (I połowa)
psychiatrycznych	2.631 – PZP 113 – PTU	2.402 – PZP 108 – PTU	4.003 – PZP 122 – PTU	2.299 (brak danych z poszczególnych poradni)
psychologicznych	446 – PZP 2.337 – PTU	367 – PZP 2.259 – PTU	1.043 – PZP 1.955 – PTU	699

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Przychodni Specjalistycznych AL-MED W Pułtusk.

W latach 2011-2013 dominowało zapotrzebowanie na udzielanie porad psychiatrycznych w Poradni Zdrowia Psychicznego (tendencja rosnąca) w porównaniu do Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia. Zaś porad psychologicznych było więcej w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.

Porady terapeutyczne udzielane w Zespole Przychodni AL-MED w Pułtusk podzielone są na porady grupowe oraz indywidualne. Poniżej prezentujemy tabelę przedstawiającą liczbę porad:

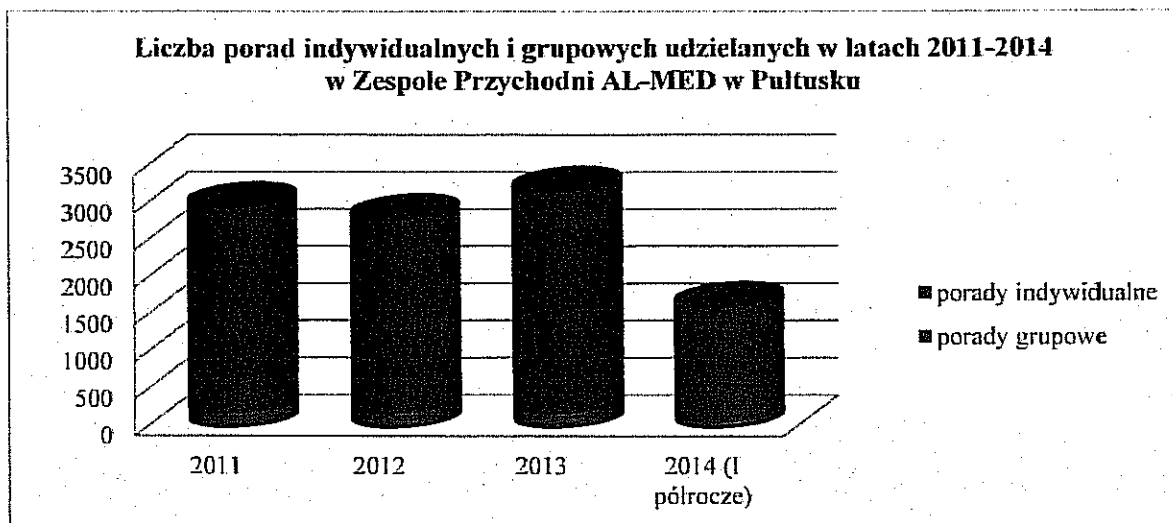
Tabela nr 35. Liczba porad terapeutycznych udzielonych przez Zespół Przychodni AL-MED w Pułtusk w latach 2011-2014:

Liczba porad terapeutycznych	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
grupowych	190	190	190	75
indywidualnych	2.783	2.626	2.998	1.563
RAZEM:	2.973	2.816	3.188	1.638

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Przychodni Specjalistycznych AL-MED W Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby porad terapeutycznych udzielonych przez Zespół Przychodni AL-MED w Pułtusk w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 13.

Wykres nr 13. Graficzny rozkład liczby porad terapeutycznych udzielonych przez Zespół Przychodni AL-MED w Pultusku w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Przychodni Specjalistycznych AL-MED W Pultusku.

Zgodnie z wyżej wymienionymi danymi, liczba porad indywidualnych jest znacznie większa niż porad grupowych. W 2014r. udzielono 75 porad grupowych, zaś indywidualnych – 1563.

Problemy społeczne w obszarze edukacji

Edukacja jest pojęciem związanym z rozwojem umysłowym, jest procesem zdobywania wiedzy w szkole i poza nią. Jest to też wychowanie, wykształcenie, to ogół czynności i procesów mających na celu przekazywanie wiedzy, kształtowanie określonych cech i umiejętności.

Poniższa tabela obrazuje liczbę szkół ponadgimnazjalnych znajdujących się na terenie Powiatu Pułtuskiego, nad którymi pełni nadzór Wydział Edukacji, Zdrowia, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Pułtuskach:

Tabela nr 36. Liczba szkół i placówek prowadzonych przez Powiat Pułtuski według stanu na 30.06.2014r.:

	2014 (I półrocze)
Ponadgimnazjalne szkoły i placówki prowadzone przez Powiat Pułtuski, w tym:	4
Liceum ogólnokształcące im. P. Skargi w Pułtuskach	1
Zespół Szkół Zawodowych im. J. Ruskowskiego w Pułtuskach	1
Zespół Szkół im. B. Prusa w Pułtuskach	1
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. A. Karłowicz w Pułtuskach – Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy	1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Edukacji, Zdrowia, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Pułtuskach.

Poniższe dane wskazują jaką ofertą edukacyjną dysponują wyżej wymienione szkoły (według stanu na I półrocze 2014r.):

- Liceum Ogólnokształcące im. P. Skargi w Pułtuskach**, profile: lingwistyczno-ekonomiczny, politechniczny, dziennikarski, prawny, medyczny;
- Zespół Szkół Zawodowych im. J. Ruskowskiego w Pułtuskach:**
  - 1 Liceum Ogólnokształcące: innowacja pedagogiczna w zakresie wychowania fizycznego, innowacja pedagogiczna w zakresie bezpieczeństwa narodowego,
  - Technikum nr 1: technik ekonomista, technik ochrony środowiska, technik informatyk, technik elektronik, technik mechanik.
- Zespół Szkół im. B. Prusa w Pułtuskach:**
  - Technikum nr 2: technik żywienia i usług gastronomicznych, technik organizacji reklamy, technik handlowiec, technik budownictwa, kelner,
  - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2: kucharz, klasa wielozawodowa.
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. A. Karłowicz w Pułtuskach – Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy** dla uczniów z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności intelektualnej oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi (wiek uczniów: do 24 lat).

Szkoły i placówki prowadzone przez Powiat Pułtuski dysponują następującymi zasobami lokalowymi:

- Liceum Ogólnokształcące im. P. Skargi w Pułtuskach:** obiekty: mała sala gimnastyczna, siłownia, profesjonalna sala do tańca, biblioteka, boisko. Brak barier architektonicznych.

2. **Zespół Szkół Zawodowych im. J. Ruszkowskiego w Pultusku:** obiekty: sala gimnastyczna, boisko wielofunkcyjne. Częściowa likwidacja barier architektonicznych (brak windy, niedostosowane łazienki).
3. **Zespół Szkół im. B. Prusa w Pultusku:** obiekty: siłownia, Centrum Informacji Multimedialnej, boisko. Występują bariery architektoniczne – obiekt nieprzystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.
4. **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. A. Karłowicz w Pultusku:** obiekty: dwa place zabaw, sala rekreacyjno-sportowa, siłownia, świetlica. Brak barier architektonicznych – obiekt przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (baza lokalowa powinna być poszerzona o dodatkowe sale lekcyjne i rewalidacyjne).

Tabela nr 37. Sieć publicznych i niepublicznych szkół ogólnodostępnych funkcjonujących w Powiecie Pultuskim:

Rodzaj szkoły	Publiczne	Niepubliczne
Licea ogólnokształcące	2	1
Technika	3	-
Zasadnicze szkoły zawodowe	3	-
Licea ogólnokształcące dla dorosłych	1	1
Szkoła policealna dla dorosłych	1	-
Uzupełniające technikum dla dorosłych	-	1
Studium dla dorosłych	-	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Edukacji, Zdrowia, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Pultusku.

Na terenie Powiatu Pultuskiego, oprócz szkół, do których uczęszczają uczniowie w trybie stacjonarnym, funkcjonują publiczne szkoły dla dorosłych: Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych oraz Szkoła Policealna dla Dorosłych (obydwie mieszczą się przy Al. Tysiąclecia 12 w Pultusku i wchodzi w skład ZSZ im. J. Ruszkowskiego) oraz niepubliczne szkoły: Uzupełniające Technikum Mechaniczne dla Dorosłych, Studium Bezpieczeństwa i Higieny Pracy oraz Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

Realizacja projektów unijnych na terenie Powiatu Pultuskiego daje możliwość rozwoju uczniów poprzez organizowanie staży, szkoleń, zagranicznych stypendiów i praktyk, co przyczynić się może do podniesienia jakości kształcenia w szkołach.

W podanych niżej szkołach ponadgimnazjalnych funkcjonujących na terenie Powiatu Pultuskiego zrealizowano/są realizowane w latach 2011-2014 następujące projekty unijne:

Tabela nr 38. Szkoły ponadgimnazjalne funkcjonujące na terenie Powiatu Pultuskiego, w których realizowane są / były projekty unijne w latach 2013-2014:

Szkoła:	2013	2014 (I półrocze)
Liceum Ogólnokształcące im. P. Skargi	„Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim”	„Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim”

Zespół Szkół im. B. Prusa	1) „Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim” 2) „Praktyka zawodowa w Austrii dobrym startem do kariery uczniów techników Powiatu Pultuskiego”	1) „Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim” 2) „Praktyka zgraniczna we Włoszech szansą na zdobycie doświadczeń zawodowych”
Zespół Szkół Zawodowych im. J. Ruszkowskiego	1) „Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim” 2) „Praktyka zawodowa w Austrii dobrym Startem do kariery uczniów techników Powiatu Pultuskiego”	„Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim”
Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Gołdówce	„Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim”	„Nowy system doskonalenia nauczycieli w Powiecie Pultuskim”

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pultusku.

SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY W PULTUSKU

Na terenie Powiatu Pultuskiego funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Anny Karłowicz, mieści się przy Al. Tysiąclecia 12 w Pultusku.

Głównym celem Ośrodka jest przygotowanie uczniów do samodzielnego udziału w życiu społecznym.

W strukturze organizacyjnej SOSW znajduje się:

- 1) Przedszkole specjalne.
- 2) Publiczna Szkoła Podstawowa Specjalna (do 18 r.ż.):
  - a. Oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
  - b. Oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.
- 3) Publiczne Gimnazjum Specjalne (do 21 r.ż.):
  - a. Oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
  - b. Oddziały dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.
- 4) Publiczna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy dla uczniów z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności intelektualnej oraz z niepełno sprawnościami sprzężonymi (do 24 r.ż.).
- 5) Grupy wychowawcze.

Celem edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim jest wprowadzenie ich w świat wiedzy, dbając o harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny. Natomiast celem edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym jest rozwijanie ich autonomii, nabywanie zdolności adaptacyjnych oraz wdrażanie do samodzielnego i niezależnego funkcjonowania społecznego.

Poniżej przedstawione są dane dotyczące liczby uczniów SOSW w latach 2011-2014 z podziałem na poszczególne struktury organizacyjne:

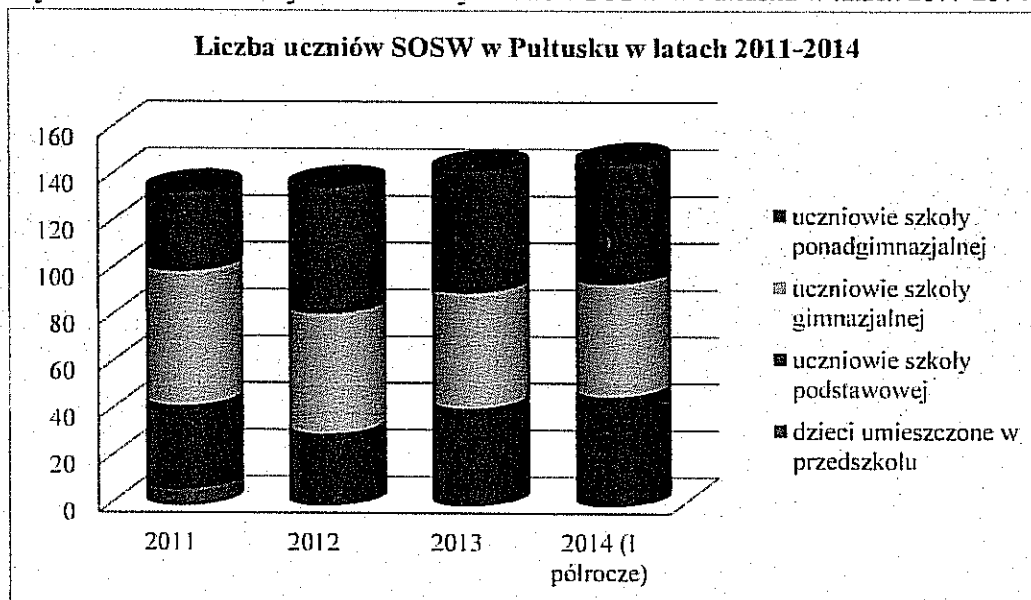
Tabela nr 39. Liczba uczniów SOSW w Pułtuskach na przestrzeni lat 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba uczniów, w tym:	134	136	143	146
<i>Liczba dzieci umieszczonych w przedszkolu</i>	7	0	0	0
<i>Liczba uczniów szkoły podstawowej</i>	36	31	42	47
<i>Liczba uczniów szkoły gimnazjalnej</i>	57	51	49	48
<i>Liczba uczniów szkoły ponadgimnazjalnej</i>	34	54	52	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby uczniów SOSW w Pułtusku w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 14.

Wykres nr 14. Graficzny rozkład liczby uczniów SOSW w Pułtusku w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pułtusku.

Analizując dane zawarte w tabeli nr 40 należy stwierdzić, iż największa liczba uczniów kształciła się w SOSW w I połowie 2014r. – było ich 146. Od 2012r. najwięcej uczniów uczęszcza do Publicznej Szkoły Specjalnej Przystosowanej do Pracy.

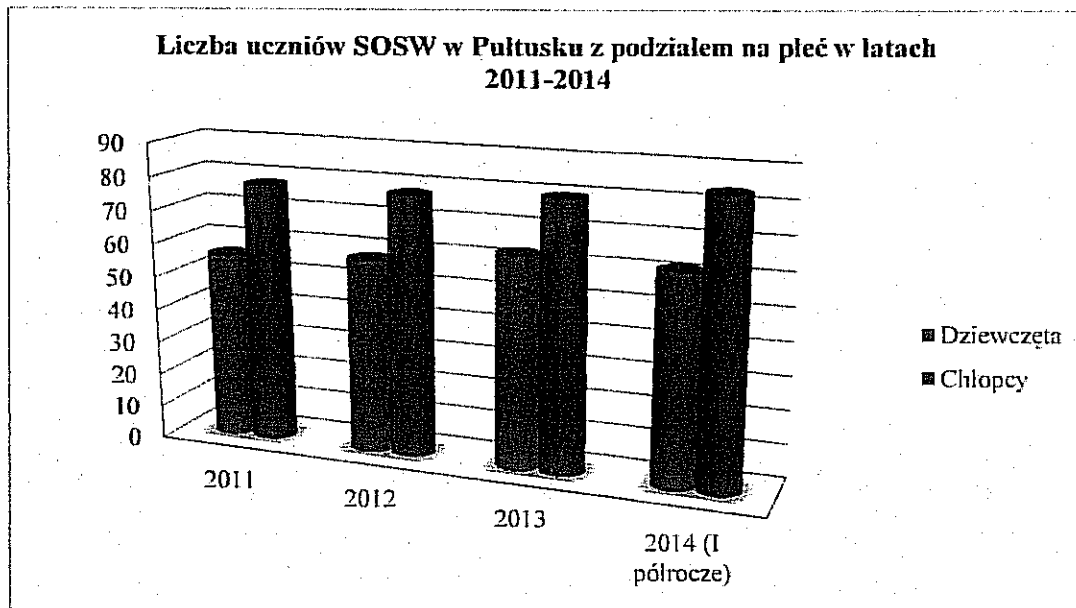
Tabela nr 40. Liczba uczniów SOSW w Pułtusku z podziałem na płeć w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Dziewczęta	56	58	63	62
Chłopcy	78	78	80	84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby uczniów w SOSW w Pułtusku z podziałem na płeć w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 15.

Wykres nr 15. Graficzny rozkład liczby uczniów w SOSW w Pultusku z podziałem na płeć w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pultusku

Wśród uczniów SOSW w Pultusku dominującą płeć stanowią chłopcy – na przestrzeni lat 2011-2014 dostrzec można tendencję rosnącą wśród liczby uczniów tej właśnie płci.

Szkoła prowadzi również koła zainteresowań dla uczniów, takie jak:

- koło kulinarne, szkolne koło PCK, koło ekologiczne, koło przyjaciół zwierząt, koło muzyczne, koło taneczne, zespół muzyczno-taneczny, koło plastyczne, koło czytelnicze, klub filmowy, koło fotograficzne, koło turystyczno-krajoznawcze, sekcja turystyki pieszej, koło religijne, koło sportowe.

Dla uczniów szkół funkcjonujących w strukturze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego prowadzone są zajęcia specjalistyczne o charakterze rewalidacyjnym oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze – zajęcia usprawniające zgodne z potrzebami ucznia, zajęcia logopedyczne, zajęcia psychoedukacyjne, zajęcia integracji sensorycznej, zajęcia EEG Biofeedback, gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna.

Ośrodek posiada specjalistyczną bazę lokalową dostosowaną do pełnej realizacji podstawy programowej. Obiekt nie posiada barier architektonicznych. Jednak w związku z rosnącą liczbą uczniów i wychowanków baza lokalowa SOSW powinna być rozbudowana (poszerzona o dodatkowe sale lekcyjne i rewalidacyjne).

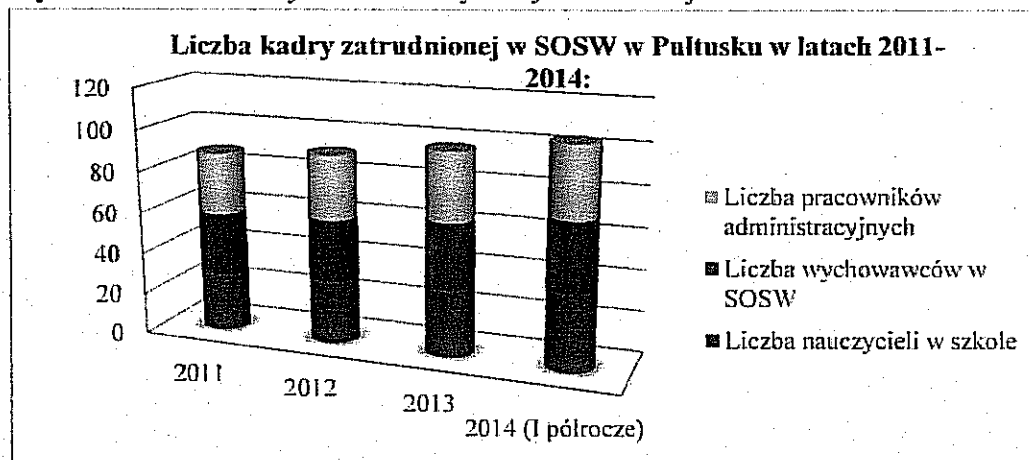
Tabela nr 41. Liczba kadry zatrudnionej w SOSW w Pultusku w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba kadry ogółem, w tym:	88	91	97	104
<i>Liczba nauczycieli w szkole</i>	28	30	32	37
<i>Liczba wychowawców SOSW</i>	30	30	32	33
<i>Liczba pracowników administracyjnych</i>	30	31	33	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby kadry zatrudnionej w SOSW w Pułtusk w latach 2011-2014 ilustruje wykres nr 16.

Wykres nr 16. Graficzny rozkład liczby kadry zatrudnionej w SOSW w Pułtusk w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pułtusk.

Liczba kadry SOSW w Pułtusk na przestrzeni lat 2011-2014 uległa wzrostowi – w I połowie 2014 roku wyniosła już 104 osoby. W skład kadry wchodzi: nauczyciele, wychowawcy w SOSW oraz pracownicy administracyjni. Obecnie to kadra pedagogiczna stanowi najliczniejszą część pracowników w Ośrodku.

PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA W PUŁTUSKU

Na terenie Powiatu Pułtuskiego działa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna zajmująca się poradnictwem psychologicznym, pedagogicznym, logopedycznym oraz zawodowym jak również terapią psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną i rodzinną. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z oferty Poradni w latach 2011-2014:

Tabela nr 42. Wsparcie udzielane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pułtusk na przestrzeni lat 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób korzystających z poradnictwa, w tym:	825	2115	2006	1166
<i>psychologicznego</i>	279	865	1243	556
<i>pedagogicznego</i>	254	584	353	282
<i>logopedycznego</i>	43	158	208	113
<i>doradcy zawodowego</i>	249	508	202	215
Liczba osób korzystających z terapii, w tym:	1346	1130	1656	669
<i>psychologicznej</i>	560	189	728	344
<i>pedagogicznej</i>	590	775	792	211
<i>logopedycznej</i>	196	159	136	114
<i>rodzinnej</i>	0	7	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtusk.

Zgodnie z danymi ukazanymi powyżej w latach 2011-2014 najwięcej osób skorzystało z poradnictwa psychologicznego oraz z terapii psychologicznej.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna zajmuje się również sporządzaniem opinii psychologiczno-pedagogicznych dla dzieci i młodzieży, które zawierają opis funkcjonowania

społecznego zainteresowanego, wnioski związane przede wszystkim z wypełnianiem ról szkolnych oraz zalecenia ułatwiające dalsze postępowanie dydaktyczno-wychowawcze.

Poniższa tabela prezentuje liczbę wydanych opinii na przestrzeni lat 2011-2014:

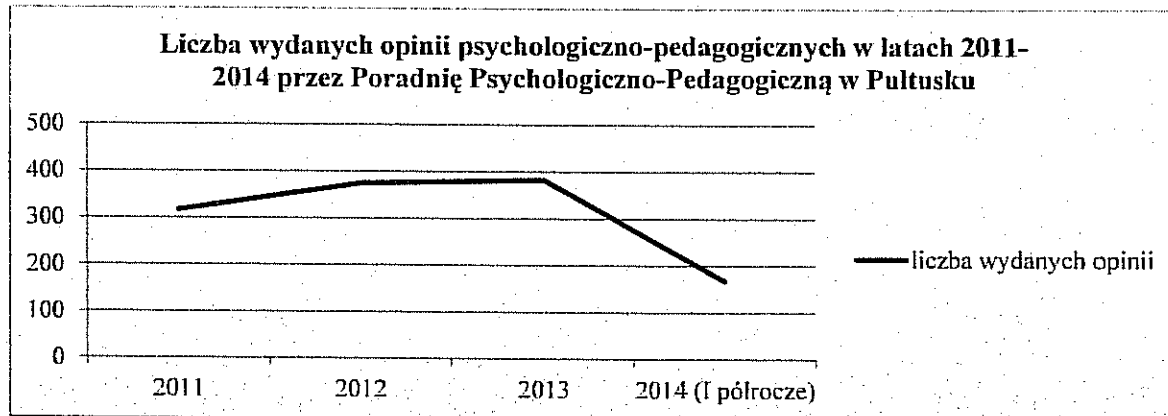
Tabela nr 43. Liczba wydanych opinii psychologiczno-pedagogicznych w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba wydanych opinii	317	375	383	168

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby wydanych opinii psychologiczno-pedagogicznych w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 17.

Wykres nr 17. Graficzny rozkład liczby wydanych opinii psychologiczno-pedagogicznych w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtusku.

Najwięcej opinii psychologiczno-pedagogicznych zostało wydanych w roku 2013 – aż 383.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna zajmuje się również wydawaniem orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz o potrzebie kształcenia indywidualnego przede wszystkim dla dzieci wymagających dostosowania bazy dydaktycznej oraz metod nauczania do własnych potrzeb. Poniższa tabela zawiera liczbę wydanych przez Poradnię orzeczeń w latach 2011-2014:

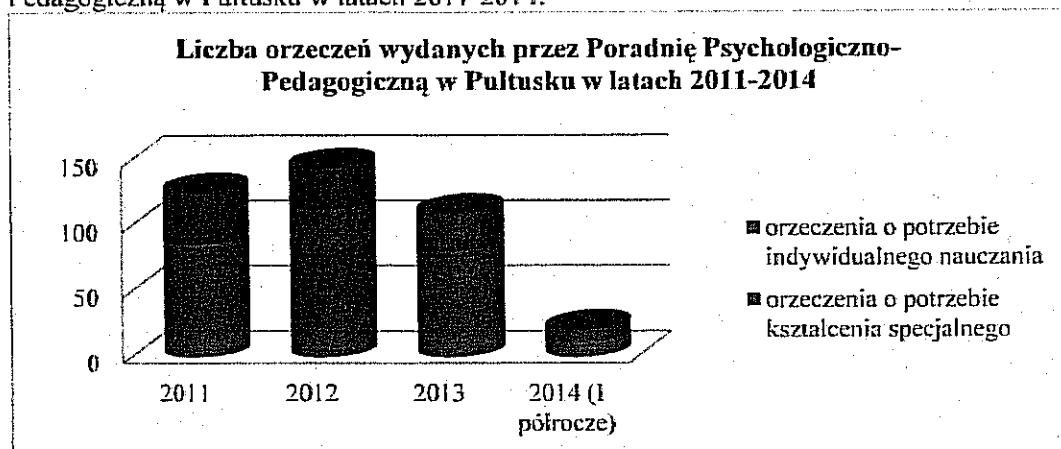
Tabela nr 44. Liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pułtusku w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba wydanych orzeczeń, w tym:	126	145	110	21
<i>o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym:</i>	86	113	81	11
<i>liczba dzieci do 10 r.ż.</i>	40	48	35	7
<i>liczba dzieci powyżej 11 r.ż.</i>	46	65	46	4
<i>o potrzebie indywidualnego nauczania, w tym:</i>	40	32	29	10
<i>liczba dzieci do 10 r.ż.</i>	10	4	7	4
<i>liczba dzieci powyżej 11 r.ż.</i>	30	28	22	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby orzeczeń wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pułtusku w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 18.

Wykres nr 18. Graficzny rozkład liczby orzeczeń wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pułtusk w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtusk.

Najwięcej orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydano w 2012 roku – aż 113 sztuk. Natomiast w 2011 r. wydano najwięcej orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania – 40 sztuk. Analizując powyższe dane stwierdza się, iż większa liczba orzeczeń zarówno o potrzebie kształcenia specjalnego jak i o potrzebie nauczania indywidualnego jest wydawanych dla dzieci powyżej 11 roku życia.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, dysponuje bogatą ofertą dydaktyczną skierowaną zarówno do dzieci i młodzieży ale również do rodziców oraz kadry nauczycieli placówek znajdujących się na terenie Powiatu Pułtuskiego:

1. **Diagnozowanie dzieci i młodzieży** (m.in. diagnoza psychologiczno-pedagogiczna uczniów z trudnościami wychowawczymi, diagnoza psychologiczno-pedagogiczna dzieci z niepełnosprawnościami, diagnoza psychologiczno-pedagogiczna uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, diagnoza psychologiczno-pedagogiczna predyspozycji zawodowych).
2. **Terapia dzieci i młodzieży** (m.in.: terapia pedagogiczna dla dzieci w czytaniu i pisaniu, zajęcia terapeutyczne dla dzieci w wieku przedszkolnym z zaburzeniami w rozwoju, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne; terapia metodą Integracji Sensoryczno-Motorycznej, zajęcia logopedyczne, terapia dzieci autystycznych, z mózgowym porażeniem, zespołem Downa, zespołem Aspergera, ADHD).
3. **Zajęcia i konsultacje dla dzieci i młodzieży** (m.in. konsultacje psychologiczne dla dzieci i młodzieży z problemami adaptacyjnymi, warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży związane z zachowaniami agresywnymi i radzeniem sobie z nimi, emocjami, rozwiązywaniem konfliktów, zajęcia z zakresu edukacji prozdrowotnej, zajęcia pt. „*Poznaj siebie, poznaj zawody, poznaj ścieżki kształcenia*”).
4. **Wsparcie dla rodziców** (m.in.: konsultacje psychologiczne dla rodziców, mediacje rodzinne, terapia rodzin, konsultacje dla rodziców w zakresie rozpoznawania, rozwijania indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień dzieci i młodzieży, konsultacje i doradztwo dla rodziców uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, konsultacje dla rodziców w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju mowy dziecka).

5. **Wsparcie dla nauczycieli** (m.in.: dyżury psychologów w szkołach i przedszkolach, pomoc nauczycielom w opracowywaniu planów działań wspierających uczniów szczególnie uzdolnionych, pomoc nauczycielom w opracowywaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną).
6. **Prelekcje i warsztaty dla rodziców** (m.in.: tematyczne warsztaty psychoedukacyjne i prelekcje dla rodziców – zgodnie z rozpoznanymi potrzebami).
7. **Grupy wsparcia** (m.in.: grupa wsparcia dla rodziców dzieci ze szkół podstawowych mających kłopoty z kontrolowaniem zachowań agresywnych, grupa wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych, z trudnościami w czytaniu i pisaniu, grupa wsparcia dla pedagogów szkolnych).

Należy dodać, iż wyżej opisana oferta może być modyfikowana w ciągu roku szkolnego zgodnie z bieżącą diagnozą potrzeb i oczekiwań dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli.

W związku z ofertą, jaką dysponuje Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, zobowiązana jest do posiadania wykwalifikowanej kadry pracowniczej. Poniżej przedstawiamy wykaz osób zatrudnionych w Poradni w latach 2011-2014.

Tabela nr 45. Kadra Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtuskach – z podziałem na specjalistów – w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Specjaliści ogółem, w tym:	12*	12*	12*	13
<i>psycholog</i>	4	5	5	5
<i>pedagog</i>	7	6	6	5
<i>logopeda</i>	2	2	3	2
<i>doradca zawodowy</i>	1	1	1	1
Pracownicy administracyjni	5	5	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtuskach.

* niespójność w liczbie specjalistów ogółem wynika z faktu, iż poszczególni specjaliści realizują zadania łączone, np. psycholog/logopeda.

Obecnie Poradnia posiada największą na przestrzeni lat 2011-2014 kadrę pracowników – 13 osób, z czego 6 to pracownicy administracyjni, zaś po 5 to psycholog i pedagog, 2 logopedów oraz 1 doradca zawodowy.

ŚWIETLICE ŚRODOWISKOWE

Czas wolny dziecka jest to okres, który pozostaje mu po wypełnieniu obowiązków szkolnych, domowych, w którym może ono wykonywać czynności według swojego upodobania, związane z wypoczynkiem, rozrywką i zaspokajaniem potrzeb wynikających z własnych zainteresowań. Różne są sposoby spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, jednak mogą one skorzystać również z oferty świetlic środowiskowych, jakie funkcjonują na terenie Powiatu Pułtuskiego. Świetlica środowiskowa to ośrodek użyteczności publicznej, najczęściej działający na zasadzie wolontariatu, wspierający lokalną społeczność w procesie wychowywania dzieci i młodzieży. Działania świetlic środowiskowych najczęściej ukierunkowane są na dzieci i młodzież wywodzące się z rodzin patologicznych lub mających trudną sytuację materialną.

Na terenie Powiatu Pułtuskiego funkcjonuje 8 świetlic środowiskowych: w gminie Zatory

(1), w gminie Pułtusk (2) i w Gminie Obryte (5).

Działalność powyższych świetlic środowiskowych opiera się na następujących zajęciach:

- *zajęcia plastyczne (rysowanie, malowanie),*
- *zajęcia komputerowe (nauka korzystania z internetu, gry edukacyjne),*
- *zajęcia sportowe (silowania, tenis stołowy, bilard),*
- *zajęcia edukacyjne (pomoc w odrabianiu lekcji), zajęcia reedukacyjne i logopedyczne,*
- *zajęcia artystyczne,*
- *zajęcia taneczne (nauka tańca),*
- *nauka śpiewu,*
- *zajęcia kulinarne,*
- *udział w imprezach okolicznościowych.*

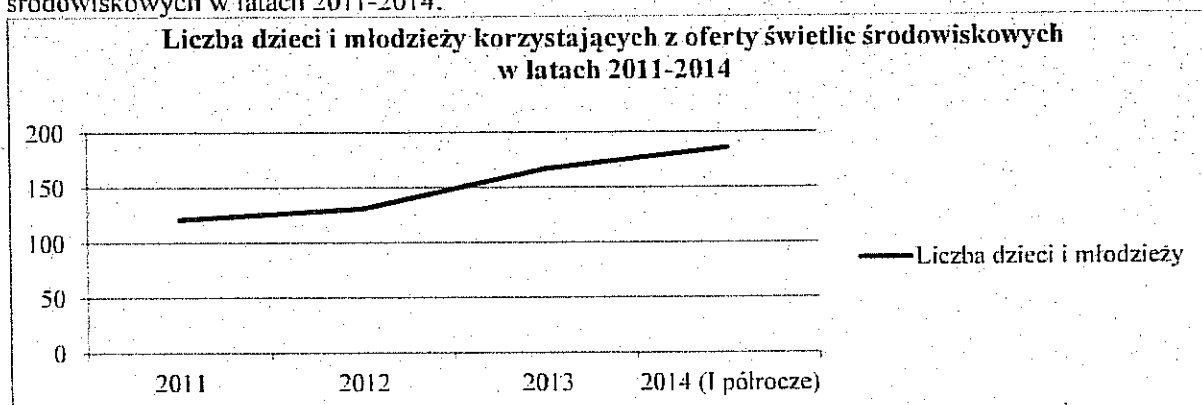
Tabela nr 46. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlic środowiskowych w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających na zajęcia	121	131	167	186

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Tabelaryczny rozkład liczby dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlic środowiskowych w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 19.

Wykres nr 19. Graficzny rozkład liczby dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlic środowiskowych w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Zadania świetlic środowiskowych to:

- *zapewnienie bezpieczeństwa i opieki w godzinach otwarcia świetlicy,*
- *zachęcanie dzieci do aktywnego spędzania wolnego czasu,*
- *pomoc w nauce,*
- *stworzenie możliwości udziału w zajęciach plastycznych, grach i zabawach sportowych, wyrobienie nawyków kulturalnej zabawy i rozrywki,*
- *rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży,*
- *kształtowanie właściwej postawy moralnej,*
- *przewodzenie profilaktyki i promocji zdrowia i zdrowego stylu życia,*
- *wspomaganie w rozwoju tradycji i kultury wśród dzieci i młodzieży.*

Problemy społeczne osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność to długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Mogą one całkowicie bądź częściowo wywierać wpływ na funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w codziennym życiu.

Poniższe dane zaczerpnięte z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtusku obrazują liczbę składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014.

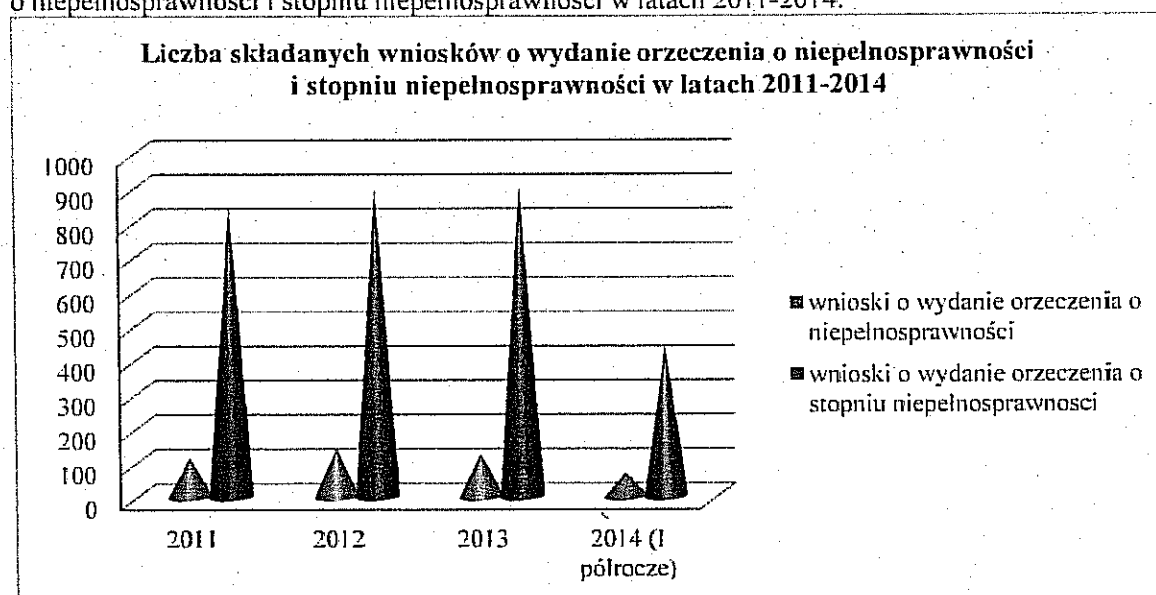
Tabela nr 47. Liczba składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Lata	Liczba wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności	Liczba wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności
2011	114	846
2012	142	895
2013	126	909
2014 (I półrocze)	70	442

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 20.

Wykres nr 20. Graficzny rozkład liczby składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtusku.

Analizując dane zawarte powyżej należy stwierdzić, iż liczba wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2011-2014 miała tendencję wzrostową. Natomiast liczba składanych wniosków o wydanie orzeczenia

o niepełnosprawności była najwyższa w oku 2012 – wynosiła 142 wnioski.

Aby przybliżyć dokładne cele, dla których osoby składały wnioski o wydanie orzeczenia w latach 2011-2014, dokonano ich zestawienia zarówno dla potrzeb wydania orzeczenia o niepełnosprawności jak i orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

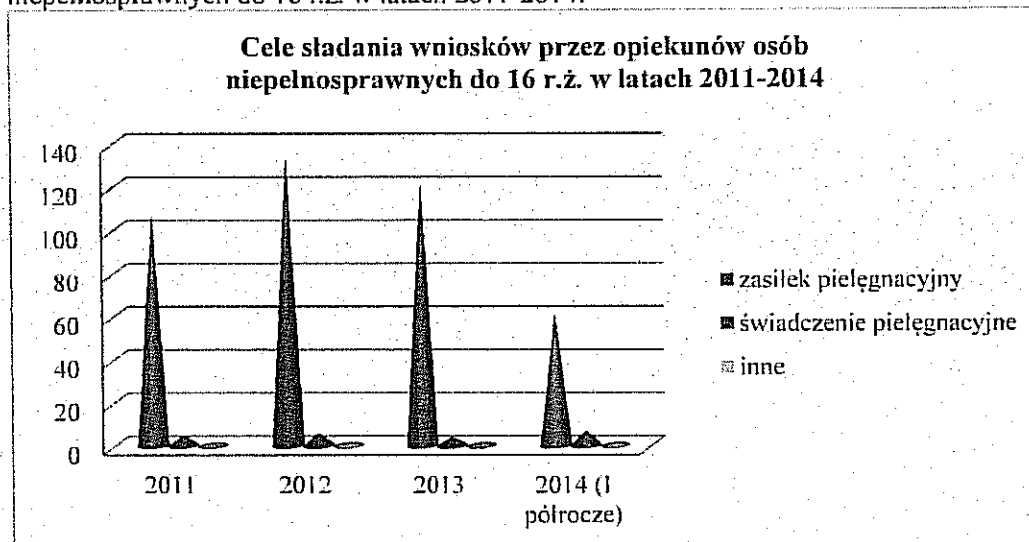
Tabela nr 48. Cele składania wniosków przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 r.ż. w latach 2011-2014:

Cele składania wniosków:	2011	2012	2013	2014
Zasilek pielęgnacyjny	109	135	122	62
Świadczenie pielęgnacyjne	5	6	4	7
Inne	0	1	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład celów składania wniosków przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 r.ż. w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 21.

Wykres nr 21. Graficzny rozkład celów składania wniosków przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 r.ż. w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

Tabela nr 49. Cele składania wniosków przez osoby niepełnosprawne po 16 r.ż. w latach 2011-2014:

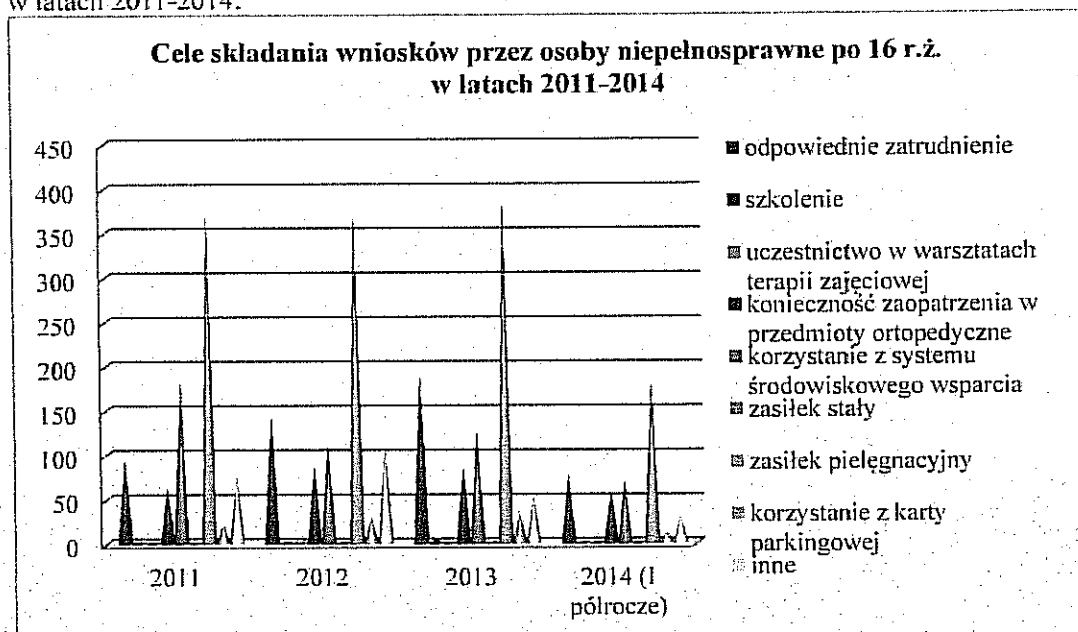
Cele składania wniosków:	2011	2012	2013	2014
Odpowiednie zatrudnienie	98	148	193	78
Szkolenie	1	1	4	1
Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej	1	7	1	0
Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	64	90	87	58
Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia	190	116	132	72
Zasilek stały	0	0	0	0
Zasilek pielęgnacyjny	386	388	402	189

Korzystanie z karty parkingowej	23	31	36	13
Inne	83	114	54	31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład celów składania wniosków przez osoby niepełnosprawne po 16 r.ż. w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 22.

Wykres nr 22. Graficzny rozkład celów składania wniosków przez osoby niepełnosprawne po 16 r.ż. w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

Należy zaznaczyć, iż najistotniejszym celem, dla którego osoby zainteresowane składały wnioski zarówno o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności jak i orzeczenia o stopniu niepełnosprawności było uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego.

Poniżej przedstawione jest zestawienie dotyczące liczby wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności jak też liczba wydanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych oraz orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności/ stopnia niepełnosprawności w latach 2011-2014.

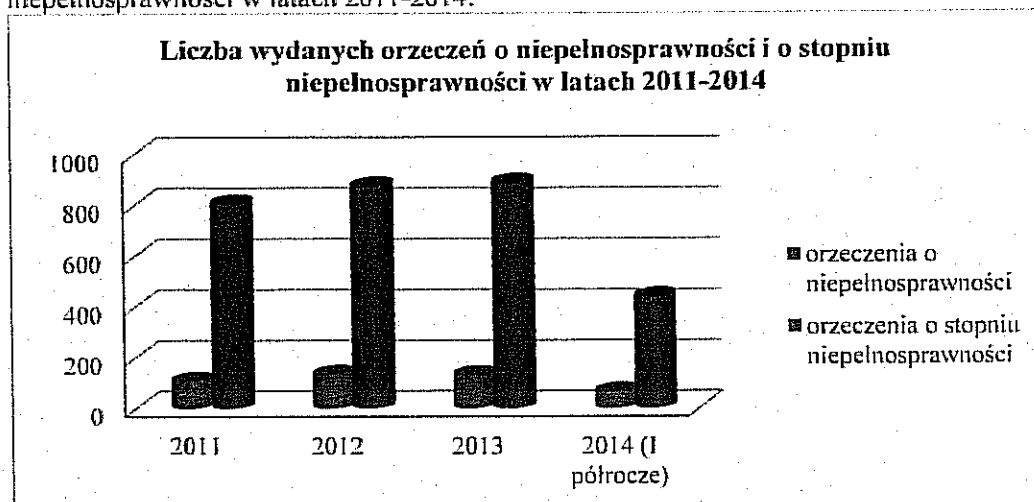
Tabela nr 50. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Lata	Liczba orzeczeń o niepełnosprawności	Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności
2011	108	807
2012	135	878
2013	132	890
2014 (I półrocze)	67	441

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014, ilustruje wykres nr 23.

Wykres nr 23. Graficzny rozkład liczby wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

Należy zaznaczyć, iż dane wskazane w powyższej tabeli stanowią sumę orzeczeń wydanych ze względu na przyczynę niepełnosprawności, orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych oraz orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności.

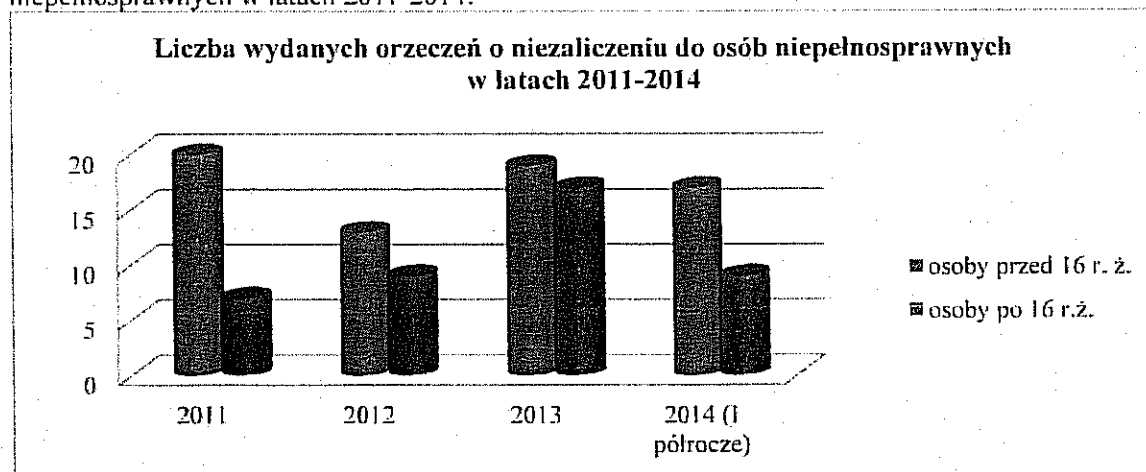
Tabela nr 51. Liczba wydanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych w latach 2011-2014:

Lata	Osoby przed 16 rokiem życia	Osoby po 16 roku życia
2011	20	7
2012	13	9
2013	19	17
2014 (I półrocze)	17	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby wydanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 24.

Wykres nr 24. Graficzny rozkład liczby wydanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pultusku.

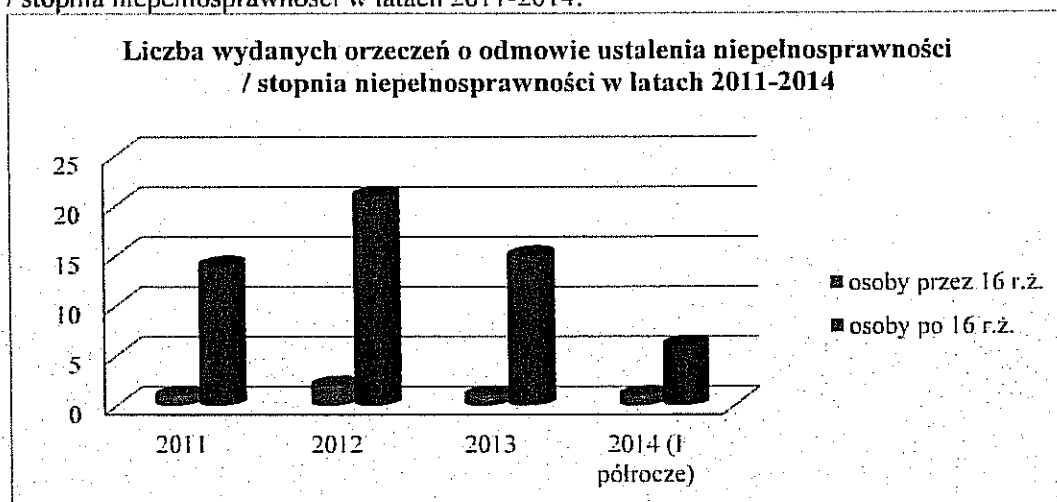
Tabela nr 52. Liczba wydanych orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Lata	Osoby przed 16 rokiem życia	Osoby po 16 roku życia
2011	1	14
2012	2	21
2013	1	15
2014 (I półrocze)	1	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby wydanych orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 25.

Wykres nr 25. Graficzny rozkład liczby wydanych orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtusku.

Analizując powyższe tabele nr 51, 52 i 53 stwierdza się, iż ilość wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2013 miała tendencję wzrostową. Natomiast ilość orzeczeń o niepełnosprawności uległa wzrostowi w 2012r. aby nieznacznie zmaleć w 2013r. Większą ilość orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych w latach 2011-2014 przyznano osobom przed 16 rokiem życia. Jednak, jeśli chodzi o ilość orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności bądź stopnia niepełnosprawności, to większa część takich orzeczeń została wydana osobom po 16 roku życia. Można przypuszczać, iż orzeczenia te zostały wydane ze względu na niewystarczającą ilość dokumentacji medycznej bądź niezakwalifikowanie orzekanego do wyższego stopnia niepełnosprawności niż ten który już posiadał.

Zagłębiając się szczegółowo w strukturę orzeczeń o niepełnosprawności i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, można dostrzec, iż są one wydawane ze względu na schorzenie. Każde szczegółowe schorzenie zakwalifikowane jest do danej grupy symboli – tak zwanej przyczyny niepełnosprawności. Poniżej przedstawione zostały tabele z liczbą wydanych orzeczeń o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności z podziałem na płeć oraz przyczynę niepełnosprawności.

Tabela nr 53. Liczba wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności i płci – orzeczenia o niepełnosprawności – w latach 2011-2014:

Przyczyna niepełnosprawności	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
		w tym płeć żeńska:		w tym płeć żeńska:		w tym płeć żeńska:		w tym płeć żeńska:
01-U	12	5	17	6	6	3	9	3
02-P	1	1	3	2	1	1	0	0
03-L	6	3	11	6	11	4	6	3
04-O	2	1	4	2	3	2	0	0
05-R	9	4	11	7	14	10	3	2
06-E	3	2	3	0	6	1	3	1
07-S	8	5	14	4	18	8	3	1
08-T	4	2	5	2	3	1	2	0
09-M	1	0	9	4	4	2	2	1
10-N	18	10	13	7	12	3	9	2
11-I	16	9	19	9	28	16	7	1
12-C	7	2	11	0	6	1	5	1
RAZEM:	87	44	120	49	112	52	49	15

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtusk.

Tabela nr 54. Liczba wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności i płci – orzeczenia o stopniu niepełnosprawności – w latach 2011-2014:

Przyczyna niepełnosprawności	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
		w tym płeć żeńska:		w tym płeć żeńska:		w tym płeć żeńska:		w tym płeć żeńska:
01-U	39	15	29	16	32	15	19	10
02-P	86	52	96	39	84	46	46	24
03-L	25	9	30	16	32	19	17	11
04-O	22	4	26	15	37	19	9	2
05-R	203	118	244	150	234	146	120	75
06-E	5	0	13	4	14	7	7	3
07-S	196	97	157	77	176	88	90	33
08-T	15	9	31	9	31	10	16	5
09-M	30	21	48	29	57	45	35	23
10-N	70	25	111	54	95	32	40	16
11-I	94	69	61	40	59	31	25	14
12-C	1	0	2	0	7	2	2	1
RAZEM:	786	419	848	449	858	460	426	217

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pułtusk.

Powyższe dane obrazują faktyczny stan najczęściej występującej przyczyny niepełnosprawności wśród dorosłych mieszkańców Powiatu Pułtuskiego, a mianowicie: choroby narządu ruchu. Ze względu na symbol (05-R) w zestawieniu ilościowym dominuje płeć żeńska. Na drugim miejscu klasyfikują się choroby układu krążenia (07-S). Tutaj dominują nieznacznie mężczyźni. Jednak należy zwrócić uwagę, iż to właśnie kobiety stanowią większą część osób uzyskujących orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

W PCPR w Pułtuskach istnieje możliwość ubiegania się o dofinansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych, Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 czerwca 2014 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, mogą składać wnioski o pomoc finansową w zakupie sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, udziału w turnusie rehabilitacyjnym czy likwidacji barier.

PCPR w Pułtuskach posiada wewnętrzne zarządzenia: Zarządzenie nr 12/2012 Starosty Pułtuskiego z dnia 30.03.2012r. w sprawie zasad dofinansowania do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych ze środków PFRON, Zarządzenie nr 13/2012 Starosty Pułtuskiego z dnia 30.03.2012r. w sprawie zasad przyznawania dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze realizowanego ze środków PFRON, Zarządzenie nr 15/2013 Starosty Pułtuskiego z dnia 25.02.2013r. w sprawie zasad przyznawania dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, realizowanego ze środków PFRON. Poniżej przedstawione są dane dotyczące liczby złożonych wniosków, liczby zrealizowanych wniosków oraz kwoty dofinansowań w latach 2011-2014 na zadania wynikające z ww. aktów prawnych:

Tabela nr 55. Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2011-2014:

Pomoc finansowa	2011				2012				2013				2014 (I półrocze)			
	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	
	Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, z podziałem na: zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	164	156	134 489,-	179	169	190 487,-	129	126	155 649,-	114	103	112 118,-			
zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny	13	13	20 627,-	14	10	10 125,-	5	5	18 932,-	5	4	6 118,-				
przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	151	143	113 862,-	165	159	180 362,-	124	121	136 717,-	109	99	106 000,-				
Uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	37	35	20 840,-	127	108	73 832,-	166	111	78 151,-	114	42	30 445,-				
Likwidacja barier, w tym: likwidacja barier architektonicznych	9	5	22 450,-	32	14	47 827,-	27	12	15 416,-	46	18	20 274,-				
likwidacja barier w komunikowaniu się	5	1	8 000,-	13	6	40 688,-	12	5	8 416,-	18	2	4 500,-				
likwidacja barier technicznych	0	0	0,-	14	4	4 000,-	15	7	7 000,-	26	14	14 000,-				
	4	4	14 450,-	5	4	3 139,-	0	0	0,-	2	2	1 774,-				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

Analizując powyższe dane, należy zwrócić uwagę, iż największym zapotrzebowaniem wśród mieszkańców Powiatu Pułtuskiego okazuje się być dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – przede wszystkim osoby niepełnosprawne ubiegają się o zwrot kosztów zakupu wózków inwalidzkich, aparatów słuchowych, pieluchomajtek, cewników.

Kolejną formą pomocy jest dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym – wnioski na tę formę wsparcia są składane rok rocznie w znaczących ilościach. W I połowie 2014r. złożono 114 wniosków o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, natomiast zrealizowano tylko 42 wnioski. Należy nadmienić, iż znacząca jest w tym przypadku ilość przyznanych środków przez PFRON, które

zgodnie z obowiązującym algorytmem są ustalane na realizację zadań określonych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Analizując powyższą tabelę, należy stwierdzić, iż przyznane środki nie są adekwatne do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące programu „Aktywny Samorząd”, w ramach którego osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie w poszczególnych obszarach, z podziałem na 2012 rok oraz lata 2013 i 2014 – ze względu na zmianę nazewnictwa obszarów wsparcia:

Tabela nr 56. Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych w ramach programu „Aktywny Samorząd” w roku 2012:

Poszczególne obszary:	2012		
	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania
Obszar A – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	0	0	0
Obszar B1 – pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem	26	6	23 607,01
Obszar B2 – pomoc w zakupie urządzeń lektorskich	1	1	5 000,-
Obszar B3 – pomoc w zakupie urządzeń brajlowskich	0	0	0
Obszar B4 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu komputerowego i oprogramowania lub urządzeń lektorskich albo brajlowskich	0	0	0
Obszar C – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	8	4	38 809,53
Obszar D – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	0	0	0
Obszar E – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B	0	0	0
Obszar F – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	1	1	600,-
OGÓLEM:	36	12	68 016,54

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

Tabela nr 57. Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych w ramach programu „Aktywny Samorząd” w latach 2013-2014:

Poszczególne moduły:	Poszczególne obszary:	2013			2014 (I półrocze)		
		Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania
Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową	Obszar - A: likwidacja bariery transportowej, w tym:	3	2	6 907,-	3	2	6 927,-
	Zadanie 1 : Pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	1	1	5 000,-	2	1	5 000,-
	Zadanie 2 : Pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B	2	1	1 907,-	1	1	1 927,-
	Obszar B : likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym, w tym:	19	18	78 501,-	6	6	24 967,-
	Zadanie 1 : Pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	19	18	78 501,-	6	6	24 967,-
	Zadanie 2: Dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	0	0	0	0	0	0
	Obszar C : likwidacja barier w poruszaniu się, w tym:	5	4	15 855,-	4	2	21 125,-
	Zadanie 1 : Pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	2	1	9 855,-	2	1	19 125,-
	Zadanie 2 : Pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	3	3	6 000,-	1	1	2 000,-
	Zadanie 3 : Pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, to jest protezy co najmniej na III poziomie jakości	0	0	0	1	0	0
Zadanie 4 : Pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny (co najmniej na III poziomie jakości)	0	0	0	0	0	0	
Moduł II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.	Obszar D: pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.	1	1	2 200,-	1	1	2 400,-
	OGÓLEM:	64	61	174 353,-	30	27	94 983,-
		36	36	70 890,-	16	16	39 564,-

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułsku.

W 2012r. najwięcej wniosków zostało złożonych w obszarze B1 – pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem – 26 wniosków. Natomiast tylko 6 z nich zostało zrealizowanych. Można przypuszczać, iż tak duża liczba negatywnie zweryfikowanych wniosków spowodowana była obowiązkiem spełniania kryteriów przynajmniej jednej z pomocy. W 2013r. najwięcej wniosków zostało złożonych w module I, obszarze B, zadaniu I – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania – 19, spośród których 18 zostało zrealizowanych. Należy wspomnieć również o module II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, w którym zostało złożonych 36 wniosków i wszystkie zostały pozytywnie rozpatrzone. Na koniec I półrocza 2014r. zainteresowanie dofinansowaniem w ramach programu „Aktywny Samorząd” również najbardziej obejmowało moduł I, obszar B, zadanie I (6 złożonych wniosków – 6 zrealizowanych wniosków) oraz moduł II (16 złożonych wniosków – 16 zrealizowanych wniosków). Istotne jest, iż osoba ucząca się w systemie policealnym lub wyższym posiadająca umiarkowany bądź znaczny stopień niepełnosprawności, ma możliwość ubiegania się o zwrot czesnego oraz otrzymywanie dodatku na pokrycie kosztów kształcenia. Dodatek ten nie podlega rozliczeniu z PCPR, dlatego zainteresowany może przeznaczyć tę kwotę na dojazdy do szkoły, wyżywienie czy zakup podręczników. Wnioski na to zadanie składane są 2 razy do roku, kwota przyznanego dodatku uzależniona jest od posiadanego stopnia niepełnosprawności oraz średniej ocen.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z usług lub instrumentów określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Dodatkowo może ubiegać się o dofinansowania wskazane w poniższej tabeli.

Tabela nr 58. Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Pułtusku w latach 2011-2014;

Pomoc finansowa	2011				2012				2013				2014 (I półrocze)			
	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków	Kwota dofinansowania	
Zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładów pracy ... (art.26)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Zwrot kosztów zatrudnienia pracowników ... (art. 26d)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy (art. 26e)	X	X	X	2	2	90 601,25	1	1	30 000,-	1	1	30 000,-	1	1	30 000,-	

Dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej... (art. 12a)	12	5	130 000,-	6	5	182 200,-	7	4	108 000,-	1	1	30 000,-
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych ... (art. 11)	4	4	5 118,52	9	9	18 875,96	9	9	14 926,19	4	3	2 004,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusku.

Analizując powyższe dane, Powiatowy Urząd Pracy w Pułtusku w latach 2011-2013 najliczniej dokonał zwrotu wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych. W I połowie 2014r. również ta forma wsparcia stanowiła najliczniejszy obszar składania wniosków.

Poniżej przedstawiono liczbę niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na posiadany stopień niepełnosprawności, z uwzględnieniem płci żeńskiej.

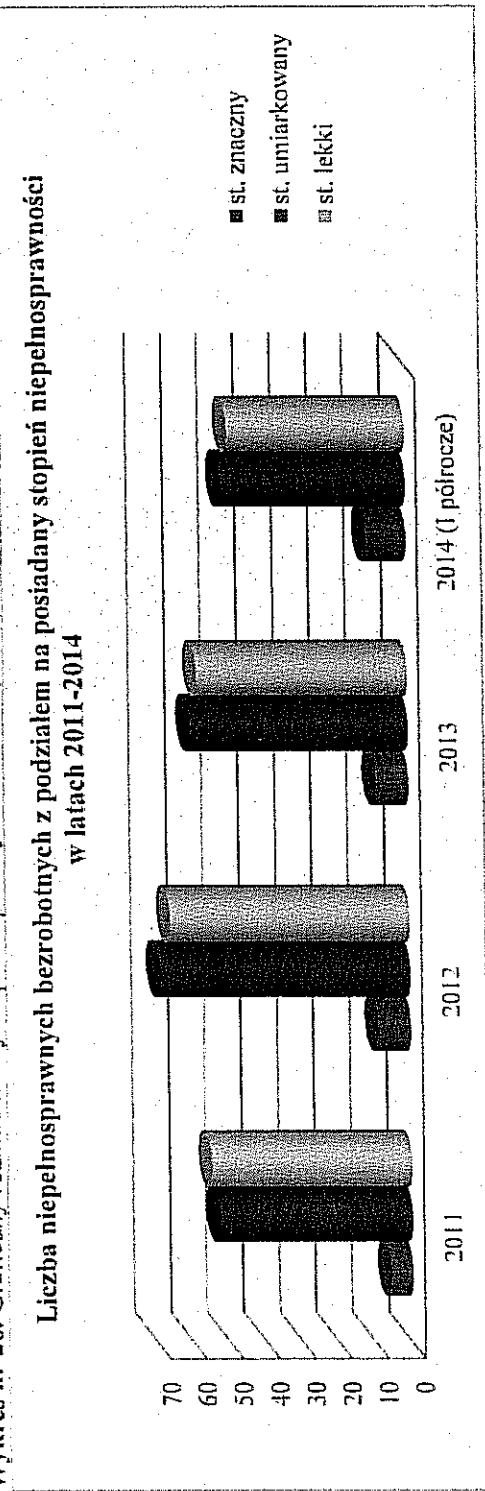
Tabela nr 59. Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na posiadany stopień niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Stopień niepełnosprawności	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:
Znaczny	6	1	9	4	9	4	11	6
Umiarkowany	53	18	69	35	60	29	51	23
Lekki	55	39	66	41	58	36	49	26
OGÓLEM:	114	58	144	80	127	69	111	55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na posiadany stopień niepełnosprawności w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 26.

Wykres nr 26. Graficzny rozkład liczby niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na posiadany stopień niepełnosprawności w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusku.

Najliczniejszą grupą osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w Pułtusku są osoby posiadające umiarkowany stopień niepełnosprawności. Należy zaznaczyć, iż wśród osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne, dominują kobiety.

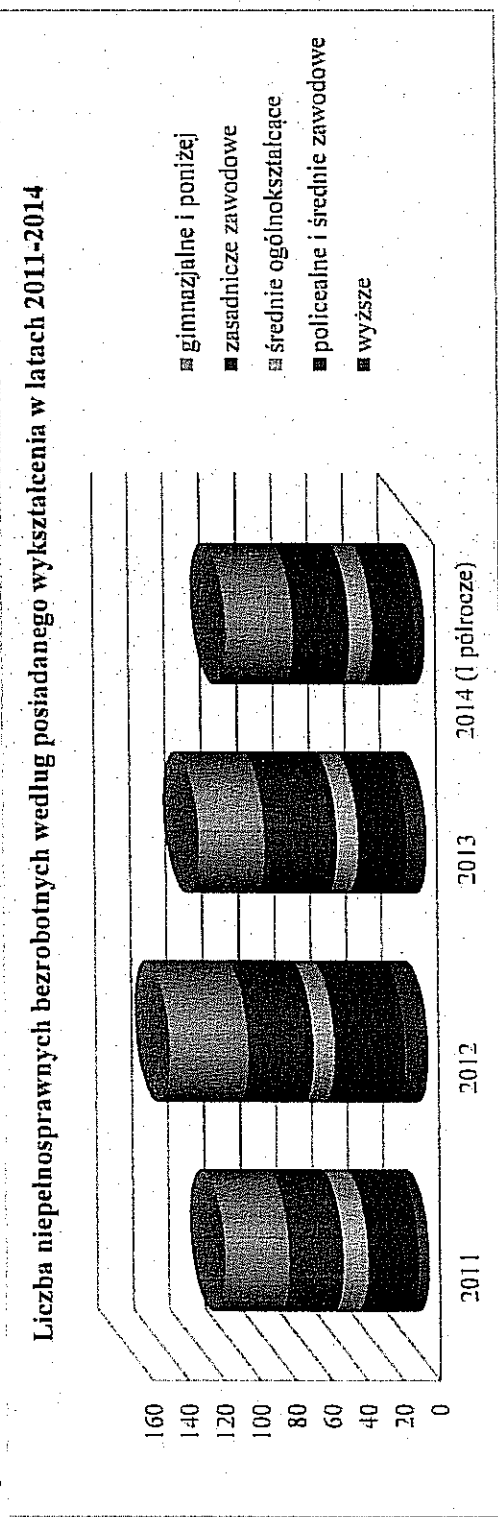
Tabela nr 60. Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014:

Wykształcenie	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:
Wyższe	6	2	13	7	11	6	6	2
Policealne i średnie zawodowe	28	19	39	24	27	17	23	12
Średnie ogólnokształcące	14	5	12	8	12	8	13	7
Zasadnicze zawodowe	30	20	36	22	40	23	31	18
Gimnazjalne i poniżej	36	12	44	19	37	15	38	16
OGÓŁEM:	114	58	144	80	127	69	111	55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby niepełnosprawnych bezrobotnych według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 27.

Wykres nr 27. Graficzny rozkład liczby niepełnosprawnych bezrobotnych według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusku.

Wśród osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w Pułtusku według stanu na dzień 30.06.2014r. najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni posiadający wykształcenie gimnazjalne i poniżej (podstawowe lub bez wykształcenia) – 38 osób w tym 16 kobiet. Natomiast drugą grupę stanowią osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe – 31 osób, w tym 18 kobiet.

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny co dzień borykają się z przeciwnościami wynikającymi z ograniczeń w funkcjonowaniu, w niezdolności do samodzielnej egzystencji czy też niemożności podjęcia pracy.

Wobec form pomocy udzielanych przez ośrodki pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych są: świadczenia pielęgnacyjne, zasiłki pielęgnacyjne oraz dodatki z tytułu kształcenia i rehabilitacji.

Tabela nr 61. Formy pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

Formy pomocy	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych, w tym:	2.713	3.774	2.862	871
<i>na rzecz opieki nad osobą dorosłą</i>	1.342	2.162	1.522	260
<i>na rzecz opieki nad dzieckiem</i>	1.371	1.612	1.340	611
Liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych	14.221	14.427	14.931	7.663
Liczba wypłaconych dodatków z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	2.181	2.131	2.141	1.094

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Analizując powyższą tabelę należy stwierdzić, iż najczęściej wypłacaną formą pomocy jest zasiłek pielęgnacyjny – w latach 2011-2013 liczba tej formy udzielanej pomocy miała tendencję rosnącą.

DOM POMOCY SPOŁECZNEJ W OBRYTEM DOM POMOCY SPOŁECZNEJ W OŁDAKACH

Na terenie Powiatu Pułtuskiego funkcjonują dwa domy pomocy społecznej – DPS w Obrytem dla osób przewlekle psychicznie chorych i DPS w Ołdakach dla osób niepełnosprawnych intelektualnie z oddziałem dla osób przewlekle psychicznie chorych.

Poniższa tabela ukazuje liczbę miejsc oraz liczbę mieszkańców w DPS na przestrzeni lat 2011-2014.

Tabela nr 62. Liczba miejsc, jakimi dysponuje DPS oraz liczba mieszkańców DPS na przestrzeni lat 2011-2014:

	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach
Liczba miejsc	280	112	290	112	296	118	296	118
Liczba mieszkańców	273	109	285	121	295	119	294	120

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem i DPS w Ołdakach.

DPS w Obrytem jest jednostką posiadającą większą liczbę mieszkańców w porównaniu do DPS w Ołdakach. Dodatkowo ilość mieszkańców sukcesywnie rośnie z roku na rok.

Tabela nr 63. Liczba mieszkańców DPS z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2011-2014:

DPS	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach
Kobiety	98	12	99	14	107	11	108	12
Mężczyźni	175	97	186	107	188	108	186	108

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem i DPS w Ołdakach.

Wśród mieszkańców DPS zarówno w Obrytem jak i w Ołdakach dominującą płcią stanowią mężczyźni.

Tabela nr 64. Wiek mieszkańców DPS według stanu na 30.06.2014r.:

Wiek	Liczba mieszkańców DPS w Obrytem	Liczba mieszkańców DPS w Ołdakach
Od 18 r.ż. do 25 r.ż.	0	3
Od 26 r.ż. do 40 r.ż.	31	27
Od 41 r.ż. do 60 r.ż.	152	50
Od 61 r.ż. do 74 r.ż.	84	33
Powyżej 75 r.ż.	27	7
Ogółem:	294	120

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem i DPS w Ołdakach.

Struktura wiekowa mieszkańców DPS zarówno w Obrytem jak i w Ołdakach kształtuje się podobnie – przeważająca liczba mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, tj. od 41 roku życia do 60 roku życia. Kolejną liczną grupę stanowią mieszkańcy po 61 roku życia.

Mieszkańcy domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego mają możliwość czynnego uczestnictwa w terapiach zajęciowych. Jest to aktywna forma spędzania czasu, niekiedy również wyciszająca oraz uspokajająca. Poniżej wymienione zostały rodzaje terapii zarówno oferowane przez DPS w Obrytem jak i DPS w Ołdakach:

Tabela nr 65. Rodzaje terapii oferowanych w DPS w Obrytem oraz w DPS w Ołdakach:

Rodzaje terapii zajęciowej w DPS w Obrytem	Rodzaje terapii zajęciowej w DPS w Ołdakach
<ul style="list-style-type: none"> • terapia krawiectwo, • terapia cukiernictwo, • terapia hafciarstwo, • terapia gobelinarstwo, • terapia tkactwo, • terapia sztuki użytkowej, • terapia malarstwo, • terapia plastyczna, • terapia zdobnictwo o dekoratorstwo, • muzykoterapia, • agrotterapia. 	<ul style="list-style-type: none"> • terapia plastyczna, • terapia stolarsko-ślusarska, • terapia kulinarna, • terapia ruchem, • terapia muzyczna.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem i DPS w Ołdakach.

W domach pomocy społecznej zarówno opiekunowie jak i terapeuci zajęciowi dążą do rozwijania wśród mieszkańców umiejętności niezbędnych do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Motywują do aktywności, uczą samoobsługi. Poprzez specjalne treningi pokazują jak istotne jest utrzymanie kontaktów w grupie. Współpracują również z rodzinami mieszkańców, pomagają im w załatwianiu spraw urzędowych oraz uczą racjonalnego planowania budżetu.

Mieszkańcy DPS mają możliwość spędzania czasu wolnego w następujący sposób: udział w terapii zajęciowej, spacer, spotkania przy grillu, wspólne gotowanie, zabawy taneczne, imprezy okazjonalne, usługi biblioteczne, udział w nabożeństwach, zawody sportowe

i integracyjne, wycieczki krajoznawcze, turnusy rehabilitacyjne, występy artystyczne.

Zgodnie z założeniami i standardami, jakie powinien posiadać każdy dom pomocy społecznej, DPS w Ołdakach oraz w DPS w Obrytem dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. Jednak z danych zbiorczych wynika, iż w DPS w Obrytem wymaga naprawy instalacja przeciwpożarowa, niezbędnym jest też przeprowadzenie remontu łazienek w celu zapewnienia niezbędnego komfortu osobom niepełnosprawnym oraz dostosowania do ich indywidualnych schorzeń.

Domy pomocy społecznej mieszczące się na terenie Powiatu Pułtuskiego wyposażone są również w samochody służące do przewozu mieszkańców.

Tabela nr 66. Ilość samochodów służących do przewozu mieszkańców DPS w latach 2011-2014:

DPS	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach
Ilość samochodów	4	2	3	2	4	2	3	2

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem i DPS w Ołdakach.

Obecnie DPS w Obrytem dysponuje większą liczbą samochodów niż DPS w Ołdakach. Jednak należy zaznaczyć, iż posiadana ilość samochodów w DPS w Obrytem jest nieadekwatna do potrzeb mieszkańców.

W domach pomocy społecznej jest zatrudnionych kilkuset pracowników zajmujących się nie tylko opieką, pielęgnacją i terapią osób niepełnosprawnych, ale również sprawami organizacyjnymi, administracyjnymi, rehabilitacyjnymi i gospodarczymi. Poniższa tabela przedstawia liczbę kadry zatrudnionej w DPS.

Tabela nr 67. Liczba kadry zatrudnionej w DPS w latach 2011-2014:

DPS	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach	DPS w Obrytem	DPS w Ołdakach
Liczba kadry ogółem, w tym:	173	68	174	71	180	71	187	72
kierujący jednostką organizacyjną	2	2	2	2	2	2	2	2
działalności opiekuńczo-terapeutycznej	111	35	113	46	116	48	122	47
działalności medyczno-rehabilitacyjnej	10	1	11	2	12	2	12	2
działalności administracyjnej	14	8	14	8	15	8	15	9
gospodarczej i obsługi	36	22	34	13	35	11	36	12

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem i DPS w Ołdakach.

Obecnie liczba kadry zatrudnionej w DPS w Obrytem (187 osób) jest nieporównywalnie wyższa niż w DPS w Ołdakach (72 osoby). Wynika to przede wszystkim z liczby

mieszkańców poszczególnych domów. Ilość osób zatrudnionych na przestrzeni lat 2011-2014 uległa wzrostowi. Najwięcej pracowników, zarówno w jednym jak i w drugim domu, zatrudnionych jest na stanowisku opiekuna bądź terapeuty zajęciowego – w I połowie 2014r. ich liczba wynosiła 122 osoby w DPS w Obrytem i 47 osób w DPS w Oldakach.

Tabela nr 68. Wykształcenie kadry zatrudnionej w DPS według stanu na 30.06.2014r.:

Wykształcenie	Liczba osób w DPS w Obrytem	Liczba osób w DPS w Oldakach
Wyższe magisterskie	25	20
Wyższe licencjackie	17	9
Średnie	98	24
Zasadnicze zawodowe	39	15
Podstawowe	8	4

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z DPS w Obrytem i DPS w Oldakach.

Największą część osób zatrudnionych w domach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego stanowią osoby posiadające wykształcenie średnie. Jednak pracownicy systematycznie podnoszą swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach obejmujących zagadnienia związane z opieką i pracą z osobami niepełnosprawnymi psychicznie i umysłowo. Należy zaznaczyć, iż kadra DPS uczestniczy przede wszystkim w szkoleniach nieodpłatnych, dlatego ma ograniczony dostęp do treści tematycznych z jakimi mogłaby zapoznać się na profesjonalnych szkoleniach odpłatnych. Wynika to z braku zabezpieczonych środków na doszkalanie pracowników DPS.

Poniższa tabela obrazuje liczbę osób oczekujących na umieszczenie w DPS według stanu na koniec roku/półrocza w latach 2011-2014:

Tabela nr 69. Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS w latach 2011-2014:

	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
		w tym kobiety:		w tym kobiety:		w tym kobiety:		w tym kobiety:
Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS Obryte	24	9	5	3	8	4	10	1
Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS Oldaki	4	1	4	0	4	1	3	0

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

Z powyższych danych wynika, iż to do DPS w Obrytem liczba osób oczekujących na umieszczenie była większa niż do DPS w Oldakach. Przewagę we wnioskach adresowanych do PCPR w Pułtusku z prośbą o wydanie decyzji o umieszczeniu stanowili mężczyźni.

Tabela nr 70. Liczba wydanych decyzji o umieszczeniu w DPS w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba decyzji o umieszczeniu w DPS Obryte	16	40	36	15
Liczba decyzji o umieszczeniu w DPS Oldaki	13	16	2	1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

W 2012 roku Dyrektor PCPR w Pułtusku wydał, działając z upoważnienia Starosty Pułtuskiego, najwięcej decyzji o umieszczeniu osób w DPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego. Należy nadmienić, iż liczba decyzji o umieszczeniu w DPS w Obrytem

była na przestrzeni lat 2011-2014 znacznie większa niż ilość decyzji o umieszczeniu w DPS w Ołdakach.

Poniższa tabela ukazuje liczbę osób, które opuściły DPS z uwzględnieniem powodu opuszczenia domów na przestrzeni lat 2011-2014:

Tabela nr 71. Liczba osób, które opuściły DPS w latach 2011-2014:

Powód opuszczenia:	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	DPS Obryte	DPS Ołdaki	DPS Obryte	DPS Ołdaki	DPS Obryte	DPS Ołdaki	DPS Obryte	DPS Ołdaki
do innych placówek	1	3	0	0	2	0	2	0
do rodziny	1	0	4	0	0	1	3	0
usamodzielnionych	0	0	0	0	1	0	0	0
zmarło	11	6	25	4	22	3	11	0

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusk.

Najczęstszym powodem skreślenia z listy mieszkańców DPS na przestrzeni lat 2011-2014 był zgon. PCPR w Pułtusk w roku 2012 wydał najwięcej decyzji o uchyleniu decyzji o umieszczeniu w DPS w Obrytem właśnie z powodu śmierci mieszkańca.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W PUŁTUSKU

Środowiskowy Dom Samopomocy w Pułtusk jako jednostka organizacyjna działa od 2008r. Mieści się przy ul. I. Daszyńskiego 3 w Pułtusk. Jest to dzienny ośrodek wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Poniższe dane ukazują liczbę miejsc jakimi dysponował ŚDS na przestrzeni lat 2011-2014 oraz liczbę uczestników z podziałem na płeć:

Tabela nr 72. Liczba miejsc, jakimi dysponuje ŚDS oraz liczba uczestników SDS na przestrzeni lat 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba miejsc	25	30	30	30
Liczba uczestników	25	30	30	30

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z ŚDS w Pułtusk.

Tabela nr 73. Liczba uczestników ŚDS z podziałem na płeć w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Kobiety	12	13	15	14
Mężczyźni	13	17	15	16

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z ŚDS w Pułtusk.

Według stanu na 30.06.2014r. wśród 30 uczestników kobiety stanowiły 14 osób zaś mężczyźni 16. Ze względu na warunki lokalowe nie ma możliwości zwiększenia liczby miejsc. Obiekt jakim dysponuje ŚDS jest nieadekwatny do potrzeb jego uczestników – lokal jest wynajmowany, pomieszczenia są ciasne. ŚDS zapewnia tylko minimalną powierzchnię dla jego uczestników. Dom nie posiada również samochodu służbowego, pomimo tego, iż część uczestników pochodzi z terenów wiejskich i nie jest w stanie samodzielnie poruszać się komunikacją autobusową. Wynika to przede wszystkim z braku środków na zakup takiego auta oraz na jego eksploatację. Pracownicy zmuszeni są wynajmować samochód z DPS w Ołdakach.

Tabela nr 74. Wiek uczestników ŚDS według stanu na 30.06.2014r.:

Wiek	Liczba uczestników
Od 18 r.ż. do 25 r.ż.	2
Od 26 r.ż. do 40 r.ż.	24
Od 41 r.ż. do 60 r.ż.	4
Powyżej 61 r.ż.	0
OGÓLEM:	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ŚDS w Pułtusk.

Porównując wiek uczestników, należy stwierdzić, iż największą część stanowią osoby od 26 roku życia do 40 roku życia.

ŚDS, podobnie jak domy pomocy społecznej, prowadzi terapię zajęciową usprawniającą funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w codziennym życiu, taką jak:

- terapia majsterkowanie, terapia plastyczno-krawiecka, terapia kulturalno-oświatowa, terapia kulinarna, terapia komputerowa.

W wolnych chwilach uczestnicy korzystają z takich form spędzania czasu, jak: korzystanie z gier towarzyskich (warcaby, puzzle, itp.), korzystanie z Internetu, spacer, projekcje filmów edukacyjnych / rozrywkowych.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę kadry zatrudnionej w Środowiskowym Domu Samopomocy w Pułtusk w latach 2011-2014 oraz wykształcenie kadry według stanu na 30.06.2014r.

Tabela nr 75. Liczba kadry zatrudnionej w ŚDS w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba kadry ogółem, w tym:	7	8	10 *	9 *
Liczba pracowników socjalnych	1	1	1	1
Liczba opiekunów/ terapeutów	5	6	7	7
Liczba pracowników administracyjnych	3	3	4	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ŚDS w Pułtusk.

* niespójność w liczbie pracowników wynika z tego, iż są osoby zatrudnione po 0,5 etatu jako: pracownik socjalny i instruktor terapii zajęciowej oraz jako pracownik administracyjny i instruktor terapii zajęciowej.

Tabela nr 76. Wykształcenie kadry zatrudnionej w ŚDS według stanu na 30.06.2014r.:

Wykształcenie	Liczba osób
Wyższe magisterskie	7
Wyższe licencyjne	0
Średnie	2
Zasadnicze zawodowe	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ŚDS w Pułtusk.

Należy wskazać, iż liczba kadry ŚDS w latach 2011-2013 miała tendencję rosnącą. Wśród osób pracujących dominują pracownicy z wyższym wykształceniem – spośród 9 pracowników aż 7 z nich posiada wykształcenie magisterskie.

Kadra zatrudniona w ŚDS systematycznie podnosi swoje kwalifikacje poprzez udział w nieodpłatnych szkoleniach związanych z pracą z osobami niepełnosprawnymi. Należy tutaj zaznaczyć, iż zarówno kadra kierownicza domów pomocy społecznej jak i ŚDS nie organizuje szkoleń wewnętrznych takich jak np. spotkanie z psychologiem mającym doświadczenie w pracy z osobami chorymi psychicznie lub niepełnosprawnymi intelektualnie, spotkanie z superwizorem, aby wzmocnić motywację do pracy.

Problemy społeczne w obszarze bezrobocia i ubóstwa

Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Przez pojęcie bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia. Często następstwem długotrwałego bezrobocia jest ubóstwo.

Odnosząc się do problemu bezrobocia w Powiecie Pułuskim na przestrzeni ostatnich lat analizie poddane zostały dane dotyczące osób w wieku produkcyjnym, bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pułusku.

Celem nadrzędnym działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Pułusku jest promocja zatrudnienia, rozwój zasobów ludzkich oraz niwelowanie problemów społecznych Powiatu Pułuskiego, będących nie tylko skutkiem bezrobocia, ale też często stanowiących źródło tego zjawiska.

Poniżej znajduje się tabela obrazująca stopę bezrobocia w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014.

Tabela nr 77. Stopa bezrobocia w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014:

Lata	Procent stopy bezrobocia
2011	21,4 %
2012	23,1 %
2013	23,5 %
2014 (I półrocze)	22 %

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułusku.

Należy zaznaczyć, iż stopa bezrobocia w latach 2011-2013 miała tendencję wzrostową, po czym w I półroczu 2014r. uległa ona zmniejszeniu. Natomiast dla porównania stopa bezrobocia w woj. mazowieckim na koniec 2013r. wynosiła 11,0%.

Tabela nr 78. Liczba bezrobotnych kobiet i mężczyzn w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014:

Lata	Mężczyźni	Procentowy udział mężczyzn w stopie bezrobocia	Kobiety	Procentowy udział kobiet w stopie bezrobocia
2011	2327	10,8 %	2108	9,8%
2012	2670	11,5 %	2191	9,5 %
2013	2685	11,4 %	2230	9,5 %
2014 (I półrocze)	2494	11,3 %	2047	9,3 %

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułusku.

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Pułusku większość stanowią mężczyźni. Natomiast zarówno liczba bezrobotnych kobiet jak i mężczyzn w latach 2011-2014 wykazywała tendencję wzrostową.

Tabela nr 79. Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014 z uwzględnieniem miejsca zamieszkania:

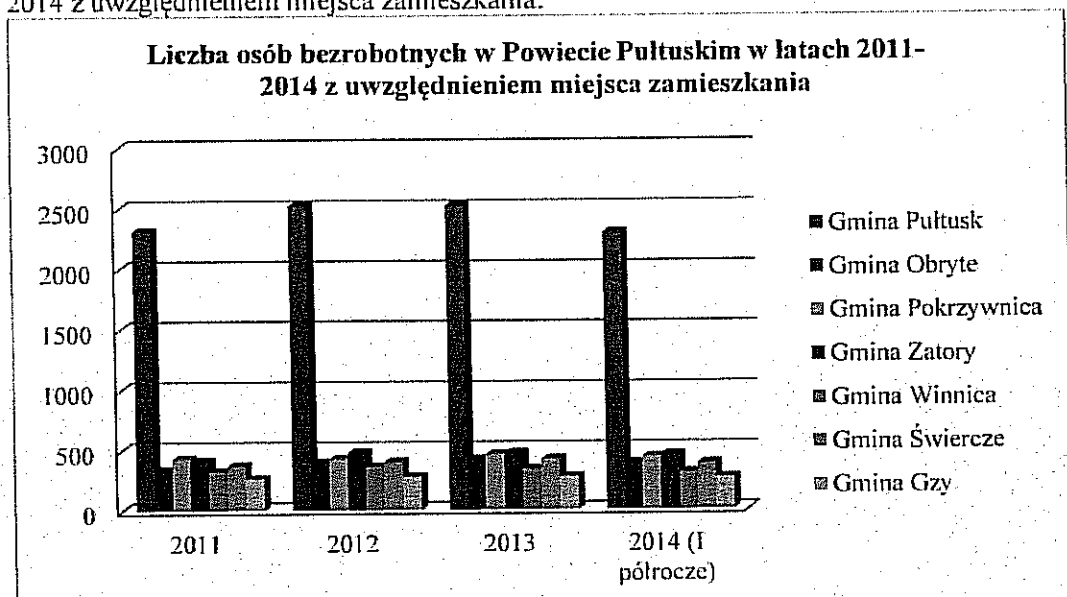
	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Gmina Pułusk	2315	2523	2525	2298
Gmina Obryte	330	394	415	387
Gmina	428	427	463	439

Pokrzywnica				
Gmina Zatory	405	476	473	457
Gmina Winnica	324	364	337	309
Gmina Świercze	371	401	422	384
Gmina Gzy	262	276	280	267

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby osób bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014 z uwzględnieniem miejsca zamieszkania, ilustruje poniższy wykres nr 28.

Wykres nr 28. Graficzny rozkład liczby osób bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014 z uwzględnieniem miejsca zamieszkania:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusk.

Z powyższych danych wynika, iż najwięcej bezrobotnych mieszka na terenie gminy Pułtusk. Dodatkowo w większości gmin liczba osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2011-2013 uległa wzrostowi.

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące liczby bezrobotnych mieszkańców Powiatu Pułtuskiego w wybranych grupach wiekowych oraz według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014.

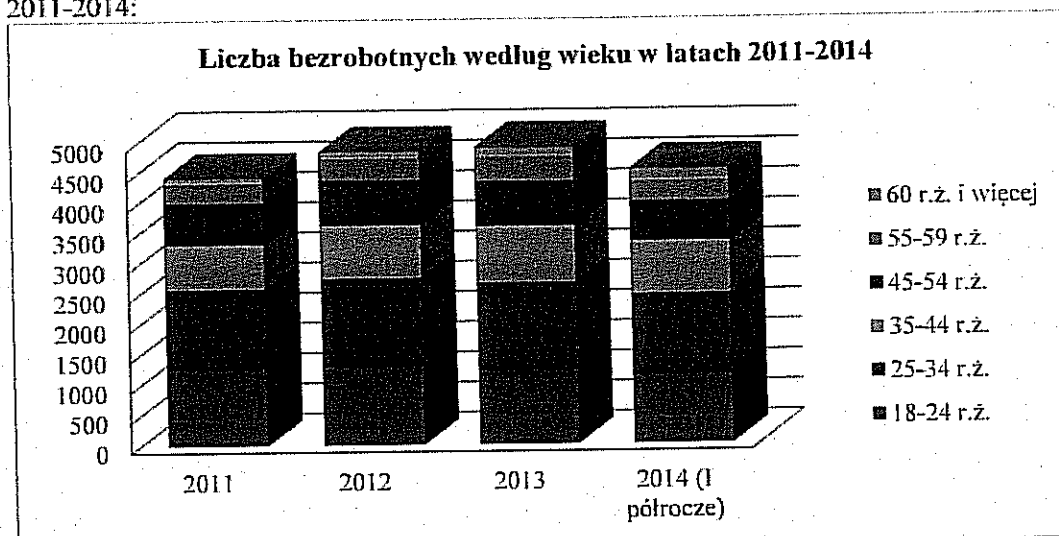
Tabela nr 80. Liczba bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim według wieku w latach 2011-2014:

Wiek	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:
18-24	1261	629	1290	603	1217	569	1119	533
25-34	1329	669	1467	737	1456	718	1348	654
35-44	735	367	876	390	932	432	874	407
45-54	697	311	752	320	752	324	667	271
55-59	337	132	371	141	417	187	345	146
60 i więcej	76	0	105	0	141	0	188	36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Pultuskim według wieku w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 29.

Wykres nr 29. Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Pultuskim według wieku w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pultsku.

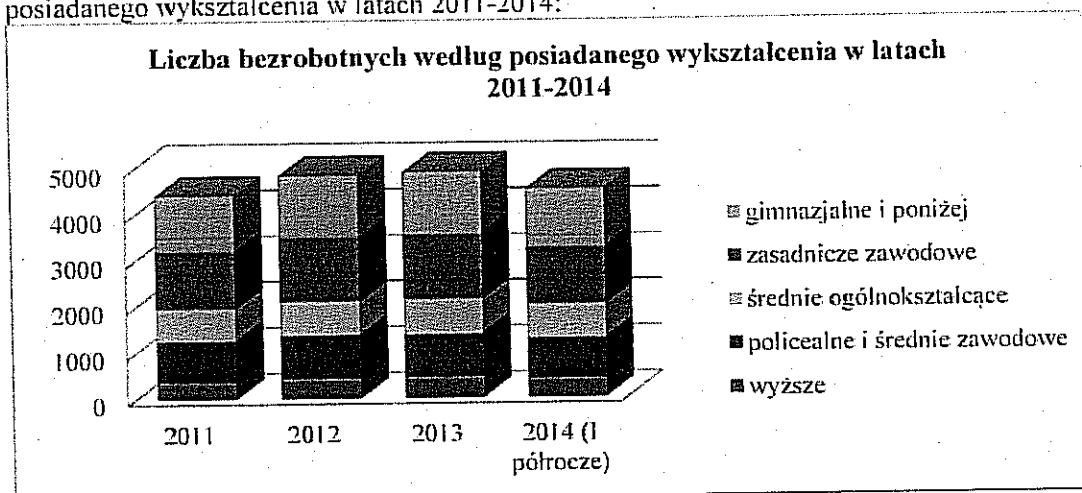
Tabela nr 81. Liczba bezrobotnych w Powiecie Pultuskim według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014:

Lata	Ogółem	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
2011	4435	349	920	694	1250	1222
2012	4861	411	970	722	1401	1357
2013	4915	443	953	747	1427	1345
2014 (I półrocze)	4541	390	897	736	1242	1276

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pultsku.

Tabelaryczny rozkład liczby osób bezrobotnych w Powiecie Pultuskim według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 30.

Wykres nr 30. Graficzny rozkład liczby osób bezrobotnych w Powiecie Pultuskim według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pultsku.

Z przedstawionych danych wynika, iż najliczniejszą grupą wiekową bezrobotnych są osoby w wieku od 25 do 34 lat. Liczba tych osób w latach 2011-2013 uległa wzrostowi. Natomiast według stanu na 30.06.2014r. najwięcej bezrobotnych posiada wykształcenie gimnazjalne, podstawowe lub nie posiada w ogóle wykształcenia. Takie osoby mają utrudnioną możliwość znalezienia zatrudnienia z powodu wykształcenia nieadekwatnego do aktualnych potrzeb rynku pracy.

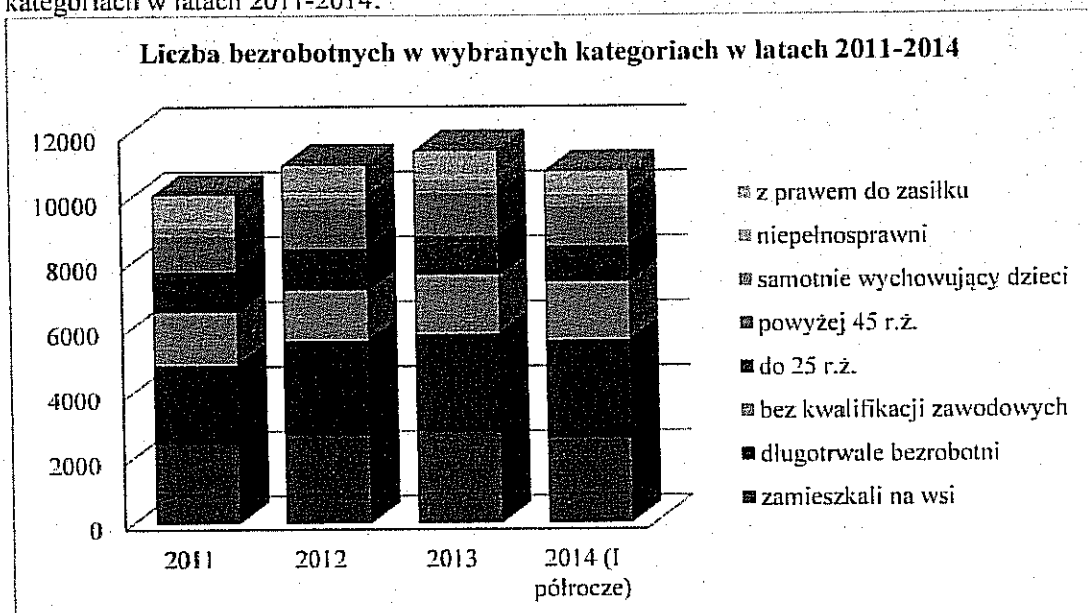
Tabela nr 82. Wybrane kategorie bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014:

Wybrane kategorie bezrobotnych	2011		2012		2013		2014 (I półrocze)	
	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:	Ogółem:	W tym kobiety:
Zamieszkali na wsi	2466	1193	2742	1233	2812	1227	2629	1161
Długotrwale bezrobotni	2428	1208	2879	1344	3028	1373	2993	1341
Bez kwalifikacji zawodowych	1608	747	1565	708	1805	815	1805	800
Do 25 roku życia	1261	629	1290	603	1217	569	1119	533
Powyżej 45 roku życia	1110	443	1228	461	1310	511	1200	453
Samotnie wychowujący dzieci	288	227	344	259	426	304	377	270
Niepelnosprawni	114	58	144	80	127	69	111	55
Z prawem do zasiłku	842	407	851	396	748	351	608	280

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim w wybranych kategoriach w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 31.

Wykres nr 31. Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim w wybranych kategoriach w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusk.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż obecnie najwięcej jest osób długotrwale bezrobotnych, tzn. takich, które pozostają bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy. Istotną część bezrobotnych stanowią osoby zamieszkałe na wsi – ta kategoria w latach 2011-2013 uległa tendencji wzrostowej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób bezdomnych przebywających na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014 – dane pochodzą z gminy Świercze, gminy Gzy, gminy Pułtusk oraz gminy Pokrzywnica:

Tabela nr 83. Liczba osób bezdomnych przebywających na Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób bezdomnych	26	29	14	11
Liczba świadczeń pieniężnych udzielonych osobom bezdomnym	37	45	35	23
Liczba świadczeń niepieniężnych udzielonych osobom bezdomnym	22	37	21	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Największa liczba osób bezdomnych przebywających na terenie Powiatu Pułtuskiego była w 2012r. W tym też roku ośrodki pomocy społecznej udzieliły łącznie 82 świadczenia osobom bezdomnym (w tym: 45 świadczeń pieniężnych oraz 37 świadczeń niepieniężnych). W latach późniejszych liczba osób bezdomnych uległa spadkowi, a co za tym idzie również i ilość świadczeń zmniejszyła się.

Poniższa tabela ukazuje liczbę bezrobotnych, według stażu pracy w latach 2011-2014:

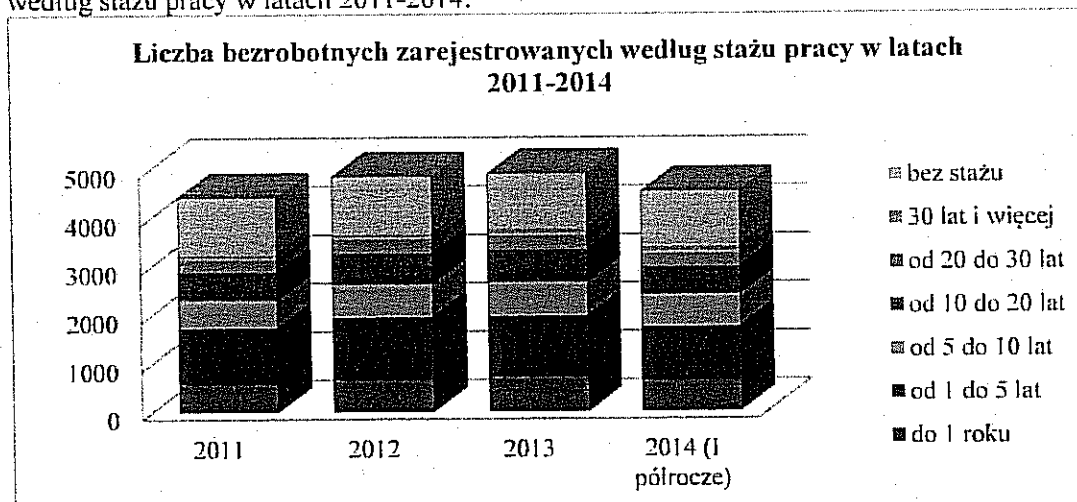
Tabela nr 84. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiecie Pułtuskim według stażu pracy w latach 2011-2014:

Lata	Ogółem	w tym ze stażem pracy w latach:						
		Do 1 roku	1-5	5-10	10-20	20-30	30 i więcej	Bez stażu
2011r.	4435	578	1162	575	580	272	82	1186
2012r.	4861	662	1292	687	639	305	87	1189
2013r.	4915	712	1250	715	660	333	108	1137
2014r. (I półrocze)	4541	633	1114	661	575	303	112	1143

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiecie Pułtuskim według stażu pracy w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 32.

Wykres nr 32. Graficzny rozkład liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiecie Pułtuskim według stażu pracy w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusk.

Należy wskazać, iż największą liczbę bezrobotnych w roku 2014 stanowią osoby nie posiadające żadnego stażu pracy i doświadczenia zawodowego. Natomiast w latach 2012 i 2013 największą część bezrobotnych stanowiły osoby posiadające staż od 1 roku do 5 lat.

Można spekulować, iż duży odsetek osób rejestrujących się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pułtusku ma na celu skorzystanie z uprawnień jakie przysługują osobom bezrobotnym, tj. ubezpieczenie zdrowotne, nie licząc zaś na aktywizację zawodową i pomoc w znalezieniu zatrudnienia.

Tabela nr 85. Liczba osób bezrobotnych zaktywizowanych przez PUP w Pułtusku w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Staże	171	344	409	359
Szkolenia / kursy	63	69	91	7
Dotacje	71	126	134	103
Doposażenia / wyposażenia stanowisk pracy	15	41	48	18
Prace interwencyjne	78	122	103	60
Roboty publiczne	41	79	117	46
Prace społecznie użyteczne	834	850	899	398
Stworzenie własnej działalności gospodarczej	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Pułtusku.

Z analizy powyższych danych wynika, iż najwięcej osób udało się objąć aktywnymi formami wsparcia w 2013r. W tym właśnie roku najwięcej osób skorzystało z możliwości wykonywania prac społecznie użytecznych, najmniej zaś z wyposażenia stanowisk pracy.

Proponowane rozwiązania problemów społecznych, w oparciu o działalność Urzędu Pracy w Pułtusku, to m.in. działania w następujących w obszarach:

- 1) Wspieranie rozwoju społecznego i zawodowego, zwłaszcza młodych mieszkańców powiatu, poprzez finansowanie szkoleń, dostosowujących kwalifikacje zawodowe do potrzeb rynku pracy oraz wypłatę świadczeń pozwalających na dokończanie osób bezrobotnych, nie posiadających kwalifikacji zawodowych.
- 2) Wspieranie aktywności zawodowej bezrobotnych poprzez usługi i instrumenty rynku pracy, tj. poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, subsydiowanie zatrudnienia, szkolenia, organizację staży, przygotowanie zawodowe dorosłych oraz nowe instrumenty rynku pracy – bony stażowe, zatrudnieniowe, szkoleniowe oraz bony na zasiedlenie.
- 3) Promocja rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz wspieranie samozatrudnienia poprzez przyznawanie osobom bezrobotnym jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie nowopowstałych firm w utrzymaniu się na rynku pracy.
- 4) Merytoryczna i finansowa pomoc pracodawcom przy tworzeniu nowych miejsc pracy, w tym refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, przyznawanie grantów na telepracę.
- 5) Wzmocnienie współpracy z gminami i ośrodkami pomocy społecznej w celu kompleksowej pomocy w aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców powiatu,

korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w tym finansowanie prac społecznie-użytecznych, współdziałanie z OPS przy realizacji Programu Aktywizacja i Integracja.

- 6) Prowadzenie bieżącego monitoringu poziomu i struktury bezrobocia, aby umożliwić jak najszybszą diagnozę problemów społecznych oraz natychmiastowe reagowanie.
- 7) Inicjowanie oraz realizowanie programów finansowanych ze środków Funduszu Pracy oraz projektów współfinansowanych ze środków unijnych, mających na celu pomoc osobom bezrobotnym i pracodawcom.
- 8) Doskonalenie zawodowe kadr lokalnych służb zatrudnienia w celu zapewnienia jak najwyższej jakości usług świadczonych na rzecz rozwoju społecznego oraz rozwiązywania problemów społecznych.
- 9) Prowadzenie bieżącej współpracy z pracodawcami, aby w partnerstwie wykorzystać wszelki potencjał i możliwości aktywizacji lokalnego rynku pracy, rozwoju istniejącej przedsiębiorczości.
- 10) Wspieranie wszelkich inicjatyw mających na celu powstawanie nowych miejsc pracy, w tym spółdzielni socjalnych.
- 11) Współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu wykorzystania potencjału i doświadczeń trzeciego sektora w walce z bezrobociem, ubóstwem, wykluczeniem społecznym.

Problemy związane z przestępczością, uzależnieniami i przemocą w rodzinie

Przemoc w rodzinie, przestępczość oraz uzależnienia są zjawiskiem powszechnym społecznie.

Tabela nr 86. Zespoły interdyscyplinarne (ZI) funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego – dane zbiorcze:

	2011	2012	2013	2014 (I połowa)
Liczba spotkań ZI	9	23	55	29
Liczba spraw prowadzonych przez ZI	45	177	211	147

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

W latach 2011-2014 zarówno ilość spotkań Zespołu jak i ilość prowadzonych przez niego spraw wykazywała tendencję rosnącą.

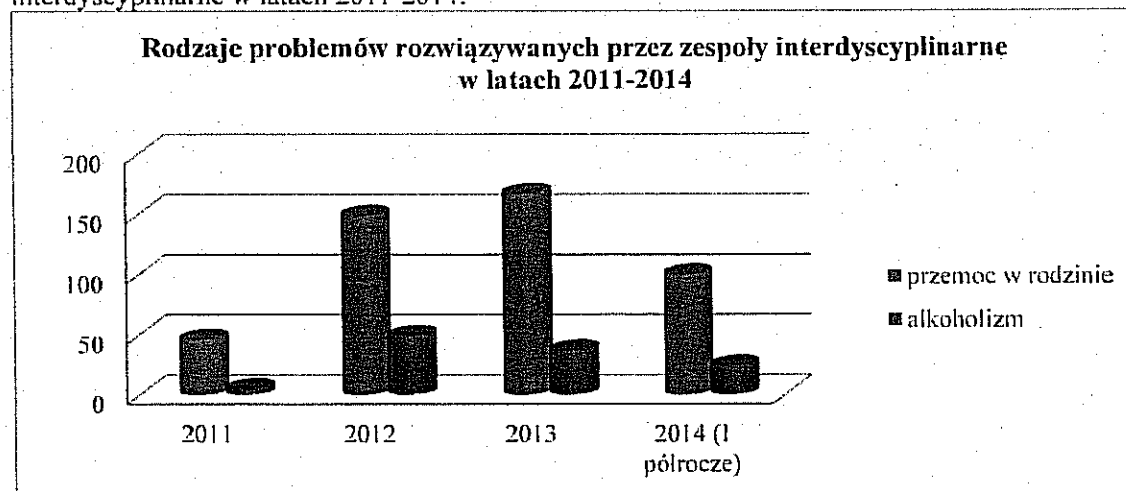
Tabela nr 87. Rodzaje problemów rozwiązywanych przez zespoły interdyscyplinarne w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

Rodzaj problemu:	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Przemoc w rodzinie	46	149	167	100
Alkoholizm	5	49	37	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Tabelaryczny rozkład rodzajów problemów rozwiązywanych przez zespoły interdyscyplinarne w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 33.

Wykres nr 33. Graficzny rozkład rodzajów problemów rozwiązywanych przez zespoły interdyscyplinarne w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Największa ilość problemów związana jest z przemocą w rodzinie. Liczba wniosków składanych do zespołów interdyscyplinarnych w związku z wyżej wymienionym problemem wykazywała w latach 2011-2013 tendencję rosnącą.

W każdej gminie powołany jest zespół interdyscyplinarny, w którego skład wchodzi

przedstawiciele OPS, GKRPA, oświaty, ochrony zdrowia, policji, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, organizacji pozarządowych.

Tabela nr 88. Przemoc w rodzinie na terenie Powiatu Pultuskiego w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba rodzin, w których interweniowali pracownicy OPS	59	142	165	98
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	49	161	132	83
Liczba rodzin objętych długotrwałą opieką z powodu przemocy w rodzinie	14	52	48	36

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pultuskiego.

Na podstawie powyższych danych stwierdza się, iż na przestrzeni lat 2011-2014 interwencja pracowników OPS w rodzinach dotkniętych przemocą domową uległa wzrostowi. Natomiast tylko blisko 1/3 tych rodzin została objęta długotrwałą opieką w związku ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Poniższe dane przedstawiają ilość wszczętych przez policję procedur Niebieskiej Karty w latach 2011-2014.

Tabela nr 89. Ilość wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Ilość prowadzonych Niebieskich Kart	97	155	142	78
Ilość zainicjowanych procedur NK	57	115	90	52
Ilość zakończonych NK	19	38	34	22

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Pultusku.

Największa liczba NK została zainicjowana w 2012 roku – wynosiła 115 wniosków. Natomiast ilość zakończonych NK według stanu na 30.06.2014r. wynosiła blisko ¼ w porównaniu do liczby prowadzonych procedur NK.

Tabela nr 90. Liczba rodzin objętych procedurą NK oraz ilość złożonych zawiadomień w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba rodzin dotkniętych przemocą, w tym:	97	155	142	78
<i>liczba osób w rodzinie</i>	46	206	315	186
<i>liczba kobiet</i>	35	157	166	88
<i>liczba mężczyzn</i>	6	7	33	24
<i>liczba dzieci</i>	5	42	116	74
Liczba rodzin, w których występuje problem alkoholowy	69	111	112	53
Ilość zawiadomień do Sądu	9	24	21	14

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Pultusku.

Najwięcej rodzin dotkniętych przemocą zarejestrowano w 2012r. W tym też roku najwięcej zawiadomień w ww. sprawie zostało skierowanych do Sądu. Natomiast w 2013r. liczba osób w rodzinie była największa w porównaniu do innych lat. Dominującą przyczyną występowania zjawiska przemocy domowej jest występowanie problemu alkoholowego – w latach 2011-2013 problem ten miał tendencję wzrostową.

Tabela nr 91. Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji dotyczących przemocy w rodzinie w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Ilość przeprowadzonych interwencji domowych, w tym:	448	408	507	252
<i>dotyczących przemocy w rodzinie (wszczęcie procedury NK)</i>	57	115	90	52
Ilość interwencji dotyczących przemocy w rodzinie ze względu na miejsce zamieszkania:				
- miasto	40	43	66	32
- wieś	57	112	76	46
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej, w tym:	122	206	315	186
<i>kobiet</i>	106	157	166	88
<i>mężczyzn</i>	4	7	33	24
<i>nieletnich</i>	12	42	116	74
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	97	155	142	79
<i>kobiet</i>	3	2	19	6
<i>mężczyzn</i>	94	153	123	72
<i>nieletnich</i>	0	0	0	1
Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu, w tym:	79	111	112	53
<i>kobiet</i>	2	1	8	3
<i>mężczyzn</i>	77	110	104	49
<i>nieletnich</i>	0	0	0	1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Pultusku.

Analizując powyższe dane stwierdza się, iż w roku 2013 Komenda Powiatowa Policji w Pultusku dokonała najwięcej interwencji domowych, z których blisko 1/5 dotyczyła zjawiska przemocy w rodzinie. Największa liczba interwencji w rodzinie ze względu na miejsce zamieszkania – wieś – była w 2012r., natomiast w 2013r. - ze względu na miejsce zamieszkania w mieście. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach 2011-2013 wykazywała tendencję rosnącą, z bardzo widoczną przewagą pokrzywdzonych kobiet oraz dzieci. Wśród liczby sprawców przemocy domowej oraz liczby sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu, w zdecydowanej większości są mężczyźni.

Tabela nr 92. Liczba postępowań karnych oraz postępowań zakończonych wyrokiem skazującym w sprawie dotyczącej przemocy domowej w latach 2011-2014:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba postępowań karnych w sprawach dotyczących przemocy domowej	58 wszczęto	39 wszczęto	48 wszczęto	42 wszczęto
Liczba postępowań zakończonych wyrokiem skazującym	38 zakończono z aktem oskarżenia	18 zakończono z aktem oskarżenia	30 zakończono z aktem oskarżenia	19 zakończono z aktem oskarżenia

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Pultusku.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż najwięcej postępowań karnych w sprawach dotyczących przemocy domowej zarówno wszczęto jak i zakończono wyrokiem skazującym w roku 2011.

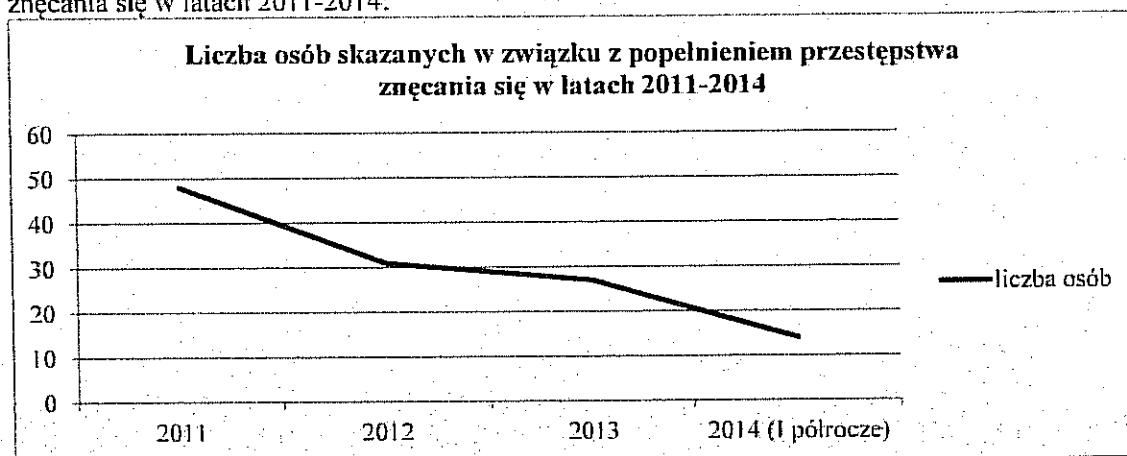
Tabela nr 93. Liczba osób skazanych w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się w latach 2011-2014:

LATA	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
LICZBA OSÓB	48	31	27	14

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby osób skazanych w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 34.

Wykres nr 34. Graficzny rozkład liczby osób skazanych w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się w latach 2011-2014:

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Na przestrzeni lat 2011-2014 liczba osób skazanych w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się wykazywała tendencję spadkową.

Poniższa tabela obrazuje liczbę osób skazanych na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu i warunkowo zwolnionych z zakładu karnego (w tym oddanych pod dozór kuratora):

Tabela nr 94. Liczba osób skazanych na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu i warunkowo zwolnionych z zakładu karnego / w tym oddanych pod dozór kuratora sądowego w latach 2011-2014:

LATA	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób warunkowo zwolnionych z zakładu karnego, w tym:	20	22	12	7
<i>oddanych pod dozór kuratora sądowego</i>	19	20	12	5

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Największa liczba osób warunkowo zwolnionych z zakładu karnego w tym oddanych pod dozór kuratora sądowego, była w 2012r.

Tabela nr 95. Liczba osób skazanych na karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014:

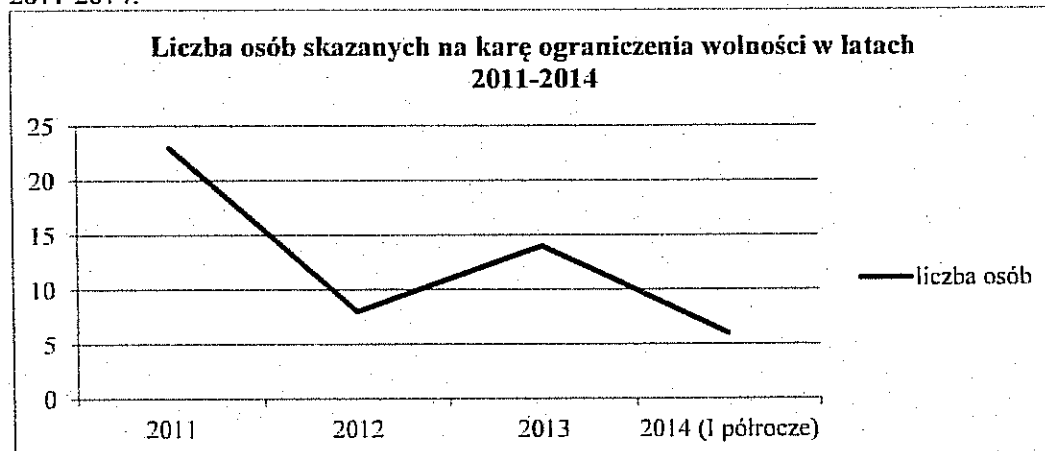
LATA	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
LICZBA OSÓB	23	8	14	6

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby osób skazanych na karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 35.

Wykres nr 35. Graficzny rozkład liczby osób skazanych na karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż największa liczba osób skazanych była w 2011r. - 23 osoby. Natomiast w 2012r. nastąpił spadek tej liczby, aby znów zwiększyć się w 2013r. (z 8 na 14 osób).

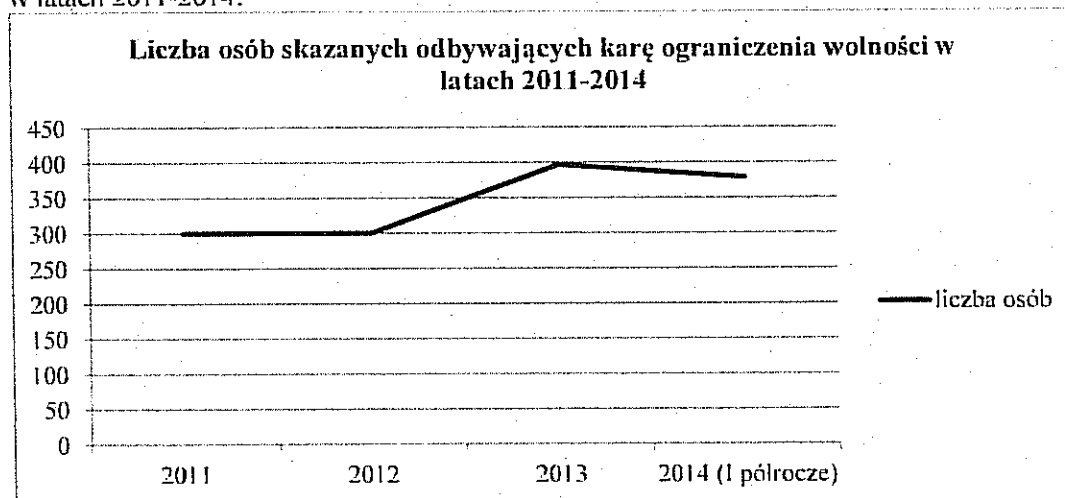
Tabela nr 96. Liczba osób skazanych odbywających karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014:

LATA	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
LICZBA OSÓB	300	300	397	379

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Tabelaryczny rozkład liczby osób skazanych odbywających karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 36.

Wykres nr 36. Graficzny rozkład liczby osób skazanych odbywających karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pultusku.

Karę ograniczenia wolności najwięcej osób odbywało w 2013r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusku w latach 2011-2013 realizowało program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Poniższa tabela obrazuje liczbę osób, które zostały objęte ww. programem:

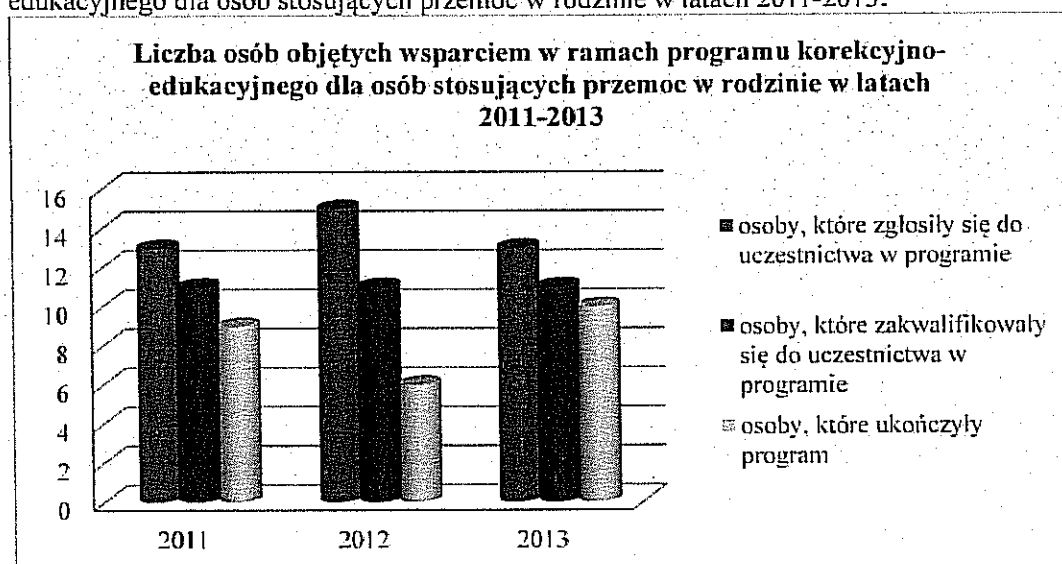
Tabela nr 97. Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2011-2013:

Liczba osób, które:	2011	2012	2013
zgłosiły się do uczestnictwa w programie	13	15	13
zakwalifikowały się do uczestnictwa w programie	11	11	11
ukończyły program	9	6	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

Tabelaryczny rozkład liczby osób objętych wsparciem w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 37.

Wykres nr 37. Graficzny rozkład liczby osób objętych wsparciem w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2011-2013:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusku.

Na podstawie powyższych danych należy stwierdzić, iż w 2012r. najliczniej zgłosiły się osoby do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym. Na przestrzeni 3 lat taka sama ilość osób zakwalifikowała się do uczestnictwa w programie w każdym roku jego trwania (tj. 11 osób). Natomiast to w 2013r. aż 10 osób ukończyło program otrzymując stosowne zaświadczenia. Podczas trwania programu uczestnicy mieli możliwość skorzystania ze spotkań grupowych i indywidualnych z psychologami, rozmowy na temat swojego postępowania i analizy swojego zachowania wobec członków rodzin.

Poniższa tabela przedstawia diagnozę problemów alkoholowych występujących na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014.

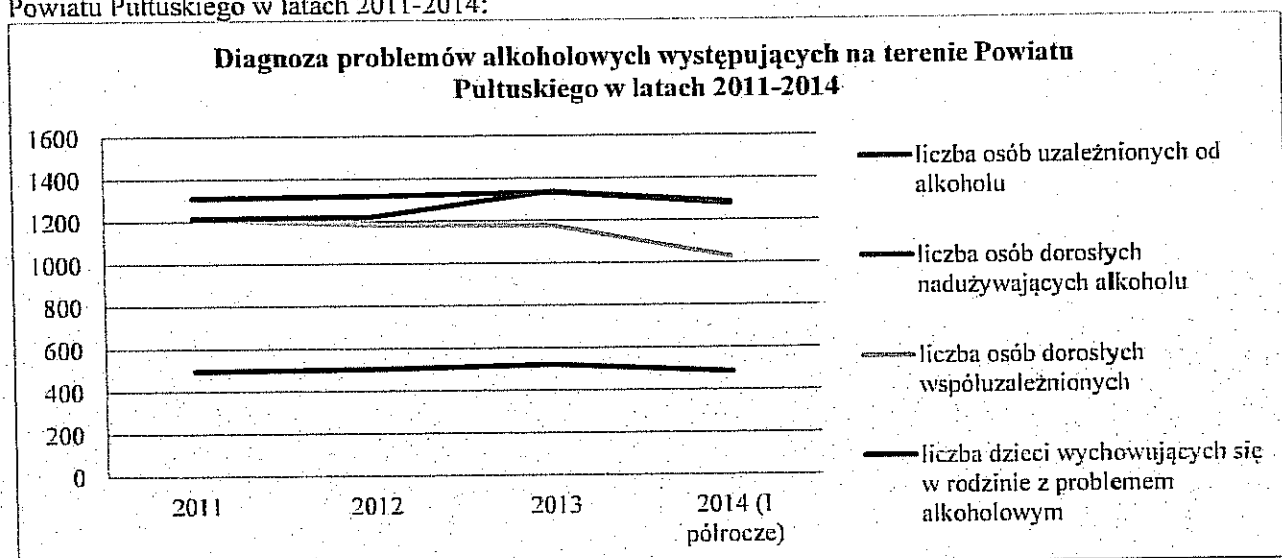
Tabela nr 98. Diagnoza problemów alkoholowych występujących na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014:

Problem	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	496	503	521	486
Liczba osób dorosłych nadużywających alkoholu	1309	1319	1335	1276
Liczba osób dorosłych współuzależnionych	1212	1184	1177	1030
Liczba dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym	1215	1221	1338	1286

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Tabelaryczny rozkład diagnozy problemów alkoholowych występujących na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 38.

Wykres nr 38. Graficzny rozkład diagnozy problemów alkoholowych występujących na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Na podstawie diagnozy problemów alkoholowych w Powiecie Pułuskim, stwierdza się iż liczba osób uzależnionych od alkoholu oraz liczba osób nadużywających alkoholu na przestrzeni lat 2011-2013 wykazywała tendencję rosnącą. Natomiast liczba osób dorosłych współuzależnionych w latach 2011-2013 uległa spadkowi. Liczba dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym jednak stale rośnie – co widać na przestrzeni lat 2011-2013.

Tabela nr 99. Alkoholizm i uzależnienia w latach 2011-2014 – dane zbiorcze:

	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Liczba osób objętych wsparciem GKRPA	278	279	271	147
Liczba wniosków dot. skierowania na leczenie odwykowe	177	184	169	83
Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe	136	146	134	60
Liczba rodzin, u których występuje problem alkoholowy	323	316	297	243
Liczba rodzin, u których występuje problem narkomanii	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

Powyższa tabela przedstawia dane dotyczące m.in. osób objętych wsparciem gminnych

komisji rozwiązywania problemów alkoholowych jak też osób skierowanych na leczenie odwykowe. Wśród posiadanych danych należy zaznaczyć, iż w 2012r. aż 279 osób zostało objętych wsparciem GKRPA. Również w 2012r. najwięcej wniosków (aż 184) wydano w związku ze skierowaniem na leczenie odwykowe i to właśnie w tym roku najwięcej osób skierowano na leczenie odwykowe. Należy nadmienić, iż na terenie Powiatu Pułuskiego nie występują rodziny, u których występuje problem narkomanii bądź ośrodki pomocy społecznej nie dysponują takimi danymi.

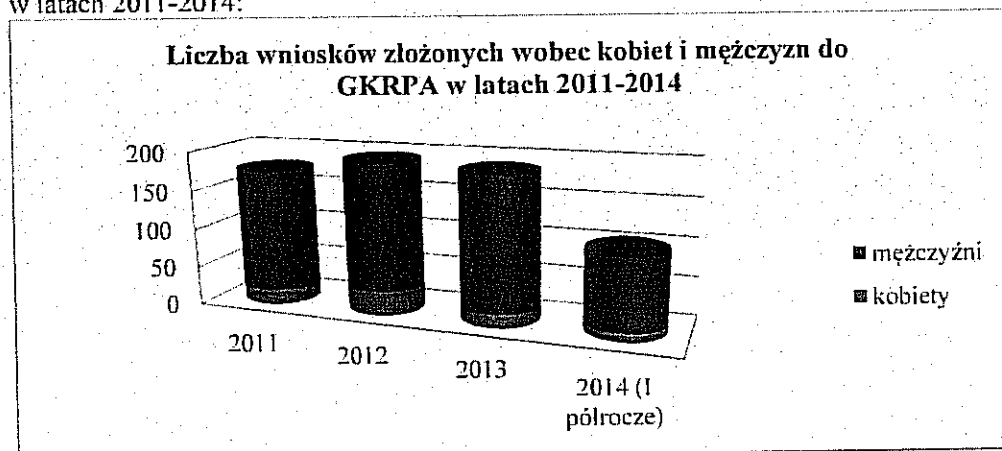
Tabela nr 100. Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wniosek do GKRPA w latach 2011-2014:

Liczba wniosków złożonych wobec:	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
Mężczyzn	156	162	170	92
Kobiet	19	31	17	10
Ogółem:	175	193	187	102

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułuskiego.

Tabelaryczny rozkład liczby wniosków złożonych wobec kobiet i mężczyzn do GKRPA w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 39.

Wykres nr 39. Graficzny rozkład liczby wniosków złożonych wobec kobiet i mężczyzn do GKRPA w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułuskiego.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż wnioski adresowane do gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych składane są przede wszystkim wobec mężczyzn. Liczba tych wniosków w latach 2011-2013 uległa tendencji rosnącej. Wnioski złożone wobec kobiet stanowią blisko 1/8 wszystkich wniosków (w roku 2012 natomiast można zauważyć wzrost wniosków złożonych wobec kobiet do 1/5 wszystkich wniosków w stosunku całego roku).

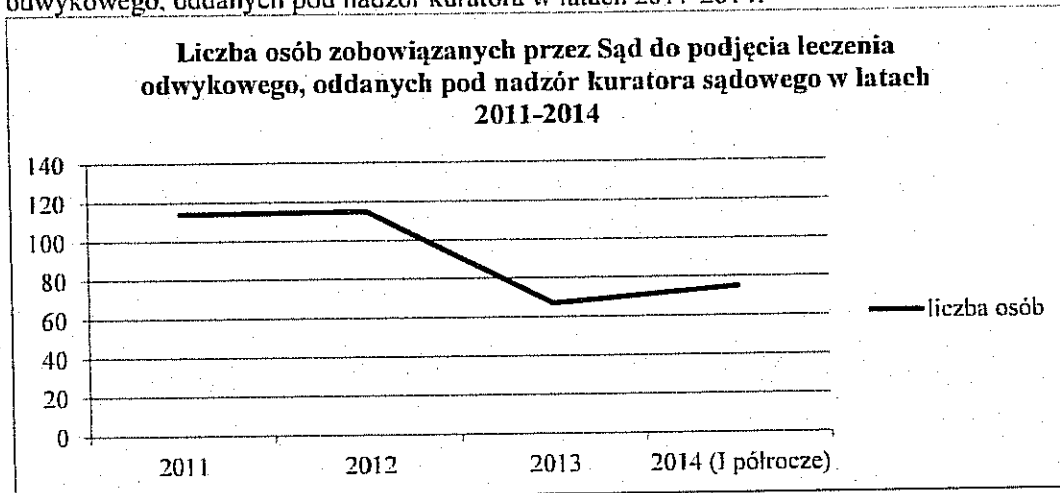
Tabela nr 101. Liczba osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego, oddanych pod nadzór kuratora sądowego w latach 2011-2014:

LATA	2011	2012	2013	2014 (I półrocze)
LICZBA OSÓB	114	115	67	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pułusku.

Tabelaryczny rozkład liczby osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego, oddanych pod nadzór kuratora w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 40.

Wykres nr 40. Graficzny rozkład liczby osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego, oddanych pod nadzór kuratora w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej nr 2 Sądu Rejonowego w Wyszkowie z siedzibą w Pułtusk.

Wśród osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego największa liczba zobowiązań została nałożona w 2012r.

Poniższa tabela przedstawia wykrywalność przestępczości w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014.

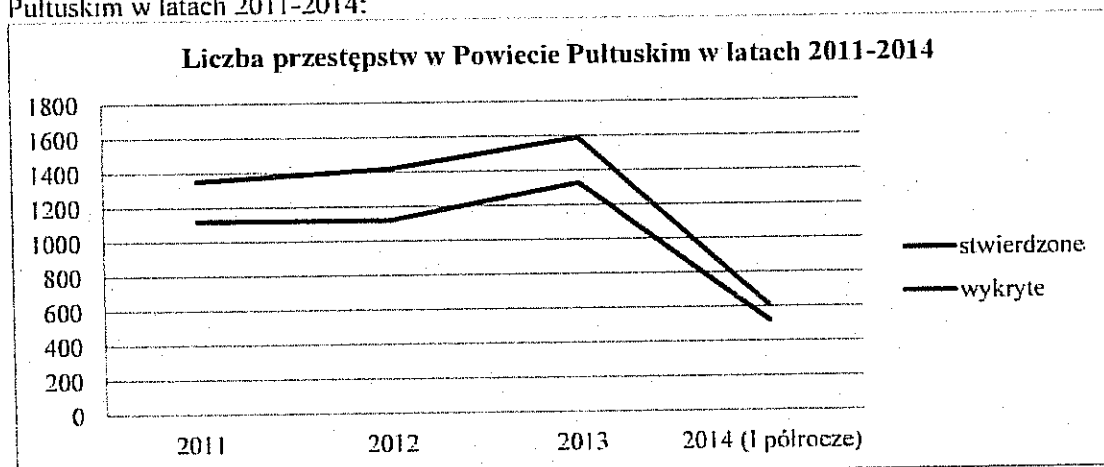
Tabela nr 102. Wykrywalność przestępczości w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014:

		2011	2012	2013	2014
Liczba wykrytych przestępstw	<i>stwierdzone</i>	1352	1418	1590	608
	<i>wykryte</i>	1119	1118	1328	519

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Pułtusk.

Tabelaryczny rozkład liczby wykrywalnych i stwierdzonych przestępstw w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014, ilustruje poniższy wykres nr 41.

Wykres nr 41. Graficzny rozkład liczby wykrywalnych i stwierdzonych przestępstw w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Pułtusk.

Należy stwierdzić, iż na przestrzeni lat 2011-2013 wzrosła liczba zarówno stwierdzonych jak i wykrytych przestępstw. Spośród rodzajów wykrywanych przestępstw można wyróżnić (od najczęściej wykrywanego do najmniej wykrywanego - dane z 31.12.2013r.):

- 1) bójka, pobicie – 100 % wykrycia,
- 2) uszczerbek na zdrowiu – 94,7 % wykrycia,
- 3) rozbój – 57,1 % wykrycia,
- 4) kradzież cudzej rzeczy – 49,3 % wykrycia,
- 5) uszkodzenie rzeczy – 45,8 % wykrycia,
- 6) kradzież z włamaniem – 30,1 % wykrycia,
- 7) kradzież pojazdu – 10 % wykrycia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Pultusku.

REALIZACJA PROJEKTÓW WSPÓLFINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW UE PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W POWIECIE PUŁTUSKIM

Projekty realizowane przez Wydział Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pułtusku w latach 2011-2014

Tabela nr 103. Projekty realizowane przez Wydział Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pułtusku w latach 2011-2014:

Lp.	Nazwa projektu / czas realizacji	Grupa docelowa / cel główny	Formy wsparcia
1.	„Pro Patria Nostra – edukacja w zakresie dziedzictwa kulturowego ziemi pułtuskiej” (01.02.2011-30.06.2011)	nauczyciele z 4 szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na terenie powiatu pułtuskiego	Organizacja i przeprowadzenie cyklu kursów doskonalących, objazdu krajoznawczego, konferencji promującej ideę edukacji regionalistycznej
2.	„Nowe kwalifikacje perspektywą na lepsze jutro” (01.03.2011-28.02.2013)	osoby bezrobotne	Poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, szkolenia
3.	„Wzmocnienie potencjału instytucjonalno-kadrowego” (02.05.2011 30.04.2013) — <i>Wnioskodawca: Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej; powiaty: pułtuski, zwoleński, nowodworski, miasto i gmina Pilawa, miasto Maków Mazowiecki - partnerzy projektu</i>	pracownicy administracji samorządowej, w tym kadra zarządzająca	Szkolenia, wdrożenie Wspólnej Metody Oceny (CAF), weryfikacja obowiązującego Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi pod kątem znowelizowanej ustawy o działalności pożytku publicznego
4.	„Wysoki standard życia – poprawa jakości infrastruktury Domu Pomocy Społecznej w Oldakach” (12.03. 2012 - 30 .11.2013)	celem głównym projektu była poprawa jakości infrastruktury społecznej w Domu Pomocy Społecznej w Oldakach	W ramach projektu przeprowadzony został remont trzech budynków: części sanitarno-higienicznej budynku głównego, remont budynku dla osób przewlekle chorych psychicznie „Rodzinka”, remont budynku kotłowni.
5.	„Praca wysokiej jakości na zielonym rynku Pracy” (01.06.2012 – 31.05.2014)- <i>Wnioskodawca Instytut Badań nad demokracją i przedsiębiorstwem prywatnym, powiat pułtuski - partner projektu</i>	jednostki samorządu terytorialnego, instytucje rynku pracy oraz organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy	Zorganizowanie partnerstw lokalnych, działających na rzecz wypracowania strategii tworzenia miejsc pracy wysokiej jakości na zielonym rynku pracy, opracowanie i publikacja strategii pt. „Praca wysokiej jakości na zielonym rynku pracy w woj. mazowieckim. Mechanizmy, instrumenty i rozwiązania dla zwiększenia liczby dobrze płatnych miejsc pracy w woj. mazowieckim”
6.	"Praktyka zawodowa w Austrii dobrym startem do kariery uczniów techników z Powiatu	8 uczniów technikum żywienia i gospodarstwa domowego z ZS B.	Miesięczna praktyka zagraniczna w Austrii, kurs języka niemieckiego,

	Pułtuskiego” (01.02.2013r. – 30.09.2013r.)	Prusa, 8 uczniów Technikum Informatycznego z ZSZ im. J. Ruskowskiego	kurs pedagogiczny, przygotowanie kulturowe
7.	„Nowe uprawnienia szansą zatrudnienia” (01.05.2013r. - 28.02.2015r.)	osoby bezrobotne	Poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, szkolenia
8.	„Nowy system doskonalenia nauczycieli w powiecie pułtuskim” (1.07.2013r. - 30.09.2014r.)	482 nauczycieli i dyrektorów szkół i przedszkoli zlokalizowanych na terenie powiatu pułtuskiego; instytucje: 2 przedszkola, 28 szkół, w tym 14 szkół podstawowych, 7 gimnazjów, 7 szkół ponadgimnazjalnych oraz 2 przedszkola zlokalizowane na terenie powiatu pułtuskiego	Szkolenia, umożliwienie nauczycielom/dyrektorom uczestnictwa w sieciach współpracy i samokształcenia, pomoc Szkolnego Organizatora Rozwoju Edukacji na każdym etapie realizacji działań w szkołach/przedszkolach
9.	„Praktyka zagraniczna we Włoszech szansą na zdobycie doświadczeń zawodowych” (1.02.2014r. – 30.09.2014r.)	32 uczniów z II i III klasy Technikum Nr 2 w Zespole Szkół Zawodowych im. Bolesława Prusa w Pułtusk	3 tygodniowa praktyka zagraniczna we Włoszech, kurs języka włoskiego, kurs pedagogiczny, przygotowanie kulturowe.
10.	„Zwiększenie potencjału szkół zawodowych na Mazowszu” (01.03.2014r. – 30.09.2015r.) <i>Projektodawcą projektu systemowego jest Agencja Rozwoju Mazowsza S.A., partnerem w realizacji projektu jest Powiat Pułtusk</i>	160 uczniów Zespołu Szkół Zawodowych im. Jana Ruskowskiego w Pułtusk; 195 uczniów Zespołu Szkół im. Bolesława Prusa w Pułtusk	Organizacja zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych (m.in.: ICT, przedsiębiorczość, języki obce, nauki matematyczno- przyrodnicze), organizacja staży dla uczniów w przedsiębiorstwach, doposażenie szkół i placówek kształcenia zawodowego, organizacja doradztwa zawodowego dla uczniów, doradztwo i opieka psychologiczno- pedagogiczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pułtusk.

Projekty realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pułtusk w latach 2011-2014

Tabela nr 104. Projekty realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pułtusk w latach 2011-2014:

Lp.	Nazwa projektu / czas realizacji	Grupa docelowa / cel główny	Formy wsparcia
1.	„Praca, szansa i Ty” (01.01.2008 – 31.12.2014)	osoby bezrobotne	Staż, prace interwencyjne, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej

2.	„Profesjonalizm pośredników pracy i doradców zawodowych” (01.05.2010 – 31.12.2013)	pracownicy PUP w Pułtusk	Współfinansowanie wynagrodzenia kluczowych pracowników PUP (pośredników pracy, doradców zawodowych)
3.	„Sprawna kadra” 01.01.2013 – 31.08.2013	pracownicy PUP w Pułtusk	Szkolenia dla 20 pracowników PUP w Pułtusk
4.	„Pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe na wyciągnięcie ręki” (01.01.2014 – 30.06.2015)	pracownicy PUP w Pułtusk	Współfinansowanie wynagrodzenia kluczowych pracowników PUP (pośredników pracy, doradców zawodowych)

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Pułtusk.

Projekty realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pułtusk w latach 2011-2014

Tabela nr 105. Projekty realizowane przez PCPR w Pułtusk w latach 2011-2014:

Lp.	Nazwa projektu / czas realizacji	Grupa docelowa / cel główny	Formy wsparcia
1.	„Pomagamy naszym klientom, aby potrafili sami sobie pomóc” (01.07.2008 - 30.06.2015)	osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne, rodziny zastępcze, usamodzielniani wychowankowie z rodzin zastępczych	Zwiększenie zdolności do zatrudnienia oraz aktywizacja społeczna klientów pomocy społecznej (m.in. poprzez kursy, szkolenia, rehabilitację zdrowotną, zwrot kosztów nauki), wsparcie psychologiczne, prawne
2.	„Znów aktywni” (01.01.2013 – 31.12.2014)	107 osób bezrobotnych w wieku do 25 roku życia i 45 plus	Podniesienie zdolności do zatrudnienia oraz podniesienie kompetencji społecznych 107 bezrobotnych kobiet i mężczyzn bez doświadczenia zawodowego w wieku do 25 roku życia i 45 plus
3.	„Trzy kroki do aktywności” (01.05.2011 – 28.02.2012)	40 osób długotrwale bezrobotnych oraz 20 osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez szereg działań aktywizacyjnych, terapeutycznych i prawnych w obszarze zawodowym i społecznym

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z PCPR w Pułtusk.

Projekty realizowane przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014

Tabela nr 106. Projekty realizowane przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014:

Lp.	Gmina	Nazwa projektu / czas realizacji	Grupa docelowa / cel główny	Formy wsparcia
1.	Świercze	„Krok po kroku” (2008 – 2014)	osoby bezrobotne lub nieaktywne zawodowo/ integracja społeczna i zawodowa 10 osób bezrobotnych i	Szkolenia, kursy, praca socjalna, zasiłki okresowe, celowe, celowe

			nieaktywnych zawodowo , będących w wieku aktywności zawodowej i korzystających z pomocy społecznej	specjalne
2.	Pułtusk	„Chwyć drugą szansę!” (2008 – 2014)	Grupa docelowa w latach 2008 – 2014: osoby bezrobotne z terenu Gminy Pułtusk, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, które nie pracują i są w wieku aktywności zawodowej. Cel główny projektu: zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia bezrobotnym osobom korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej, zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez przygotowanie ich do wejścia lub powrotu na rynek pracy.	wsparcie psychologiczne, doradztwo zawodowe, poradnictwo prawne, kursy zawodowe, spotkania i wyjazdy integracyjne, pomoc finansowa, asystent rodziny, praca socjalna.
3.	Winnica	Nasza aktywność w drodze do sukcesu” (2009-2014)	Osoby bezrobotne lub nieaktywne zawodowo w wieku aktywności zawodowej korzystające ze świadczeń pomocy społecznej; osoby niepełnosprawne.	poradnictwo zawodowe/doradztwo, kursy zawodowe/ szkolenia, praca socjalna, działania o charakterze środowiskowym, wsparcie finansowe
4.	Gzy	„Przyszłość zależy od Ciebie” (03.01.2011 – 31.10.2011)	Integracja społeczna oraz stworzenie warunków do podejmowania aktywności zawodowej osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.	kursy zawodowe, wsparcie psychologiczne, wsparcie socjalne, wsparcie finansowe
5.	Pokrzywnica	„Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji bezrobotnych w Gminie Pokrzywnica”	Grupę docelową projektu stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w wieku aktywności zawodowej. Celem głównym projektu jest aktywizacja społeczno-zawodowa osób z gminy Pokrzywnica zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach kontraktów socjalnych.	Kursy i szkolenia zawodowe dostosowane do indywidualnych potrzeb, porady doradcy zawodowego i psychologa, wsparcie dochodowe (zasiłki celowe).
6.	Zatory	„Aktywnie przeciw wykluczeniu” (2008-2014)	Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym: mężczyźni i kobiety w wieku aktywności zawodowej, osoby niepełnosprawne, bezrobotne, nieaktywne zawodowo, zatrudnione. Cel projektu: wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym od reintegracji społecznej.	1. Aktywizacja: zawodowa, edukacyjna, społeczna, zdrowotna. 2. Działania środowiskowe (wyjazdy do teatru, spotkania integracyjne, pobyty terapeutyczno-usprawniające dla osób niepełnosprawnych).
7.	Obryte	„Razem i aktywnie”	Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	- szkolenia - doradztwo zawodowe - poradnictwo psychologiczne - wsparcie finansowe - praca socjalna

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie Powiatu Pułtuskiego.

ANALIZA DANYCH ZAWARTYCH W ANKIECIE DOTYCZĄCEJ DIAGNOZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE PUŁTUSKIM PRZEPROWADZONEJ W ZWIĄZKU Z PRACAMI NAD PROJEKTEM STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2015 – 2022

Dane z metryczki:

- badanie zostało przeprowadzone od miesiąca sierpnia 2014r. do miesiąca września 2014r.;
- w badaniu wzięło udział 232 osoby, w tym 179 kobiet (77%) i 53 mężczyzn (23%).
- 66% respondentów zadeklarowało, że jest mieszkańcem wsi;
- najliczniejszą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 31 do 45 lat, co stanowi 42 % wszystkich badanych;
- głównym źródłem utrzymania respondentów jest wynagrodzenie z umowy o pracę na czas nieokreślony bądź określony (51% badanych);
- 40% badanych zadeklarowało wykonywanie zawodu jako pracownik umysłowy;
- najliczniejsza grupa badanych tj. 36% posiada wykształcenie wyższe, a 30 % wszystkich badanych stanowi grupa osób z wykształceniem średnim.

Dane z ankiet:

Problemy społeczne, jakie ankietowani uznali za najważniejsze wśród występujących na terenie Powiatu Pułtuskiego (w kolejności od najistotniejszego):

- bezrobocie i ubóstwo;
- przestępczość, uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- ograniczony dostęp do usług medycznych;
- nieadekwatna do potrzeb opieka geriatryczna;
- brak wsparcia rodzin w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych oraz społecznych;
- ograniczona oferta edukacyjna i kulturalna;
- nieadekwatna do potrzeb pomoc osobom niepełnosprawnym.

Istotne nasilenie problemów ww. negatywnych zjawisk w latach 2011 – 2014 nastąpiło w zakresie bezrobocia i ubóstwa – tak uważa 56% respondentów. 21 % badanych uznało, że nasiliły się również problemy w obszarze związanym z przestępczością, uzależnieniami i przemocą domową, a 10 % wskazało na nieadekwatną do potrzeb pomoc osobom niepełnosprawnym.

Ocena zmian warunków życia w poszczególnych zakresach funkcjonowania społecznego w Powiecie Pułtuskim, w latach 2011-2014:

Tabela nr 107. Ocena zmian warunków życia w poszczególnych zakresach funkcjonowania społecznego w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014:

Lp.	Poszczególne zakresy funkcjonowania społecznego	poprawa	brak zmian	pogorszenie
1.	Bezrobocie i ubóstwo	12,00%	50,50%	37,50%
2.	Przestępczość, uzależnienia i przemoc domowa	14,40%	63,20%	22,40%
3.	Wsparcie rodzin w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych oraz społecznych	18,90%	66,40%	14,70%
4.	Oferta edukacyjna i kulturalna	31,40%	53,50%	15,10%
5.	Dostęp do usług medycznych	6,50%	37,50%	56,00%
6.	Pomoc osobom niepełnosprawnym	15,50%	64,60%	19,90%
7.	Opieka geriatryczna	6,90%	72,40%	20,70%

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z kwestionariuszy ankiet.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w powyższej tabeli, ponad połowa respondentów ocenia, że warunki życia w podanych obszarach nie zmieniły się, za wyjątkiem dostępu do usług medycznych, gdzie uległy pogorszeniu.

Bezrobocie i ubóstwo

Zdaniem badanych głównymi przyczynami tego, że ludzie nie potrafią poradzić sobie z problemem bezrobocia, ubóstwa i trudnej sytuacji materialnej jest niezaradność życiowa, niechęć do podjęcia pracy i tzw. „dziedziczenie biedy”.

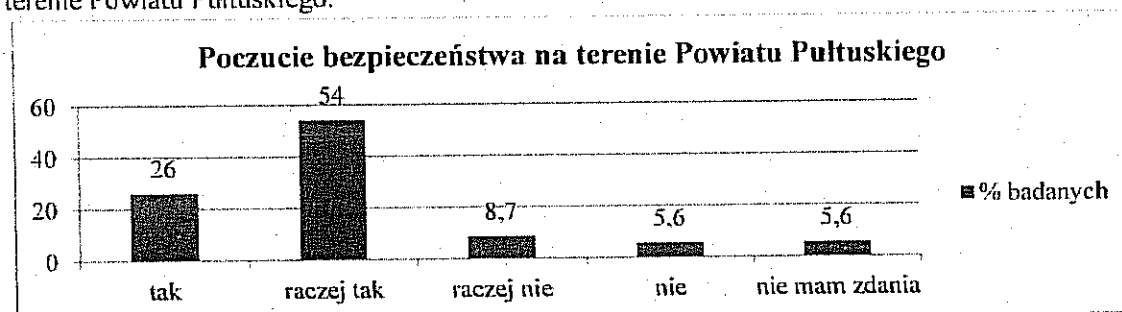
Powodem rejestracji osób bezrobotnych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pułtuskim jest możliwość posiadania ubezpieczenia zdrowotnego, możliwość podjęcia zatrudnienia oraz uzyskanie prawa do zasiłku.

W celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych w powiecie, należy zdaniem ankietowanych, zwiększyć ofertę darmowych szkoleń i powstawania zakładów pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne oraz zwiększyć współpracę PUP z lokalnymi przedsiębiorcami.

Przestępczość, uzależnienia i przemoc w rodzinie

Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych w zestawieniu procentowym dotyczące poczucia bezpieczeństwa na terenie Powiatu Pułtuskiego:

Wykres nr 42. Graficzny rozkład odpowiedzi ankietowanych dotyczący poczucia bezpieczeństwa na terenie Powiatu Pułtuskiego:

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z kwestionariuszy ankiet.

Jak wynika z analizy powyższych danych zdecydowana większość badanych czuje się bezpiecznie w Powiecie Pułuskim.

Jako najważniejszą przyczynę braku poczucia bezpieczeństwa na terenie powiatu ankietowani podają łatwy dostęp do używek – szerzące się uzależnienia wśród sprawców rozbojów/przemocy. Istotne dla tego problemu jest niewłaściwe zachowanie pijących alkohol w miejscach publicznych, a także zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy).

Na poprawę poczucia bezpieczeństwa, zdaniem badanych, mogło by wpłynąć ograniczenie dostępności do używek dzieciom i młodzieży oraz osobom nietrzeźwym, profilaktyka uzależnień – organizowanie akcji społecznych i restrykcyjny zakaz spożywania używek w miejscach publicznych.

Odnosnie zjawiska przemocy w rodzinie 36,2% respondentów deklaruje, że zna takie przypadki, a 28,8% słyszało o takich przypadkach. Natomiast 35,8% badanych nie zgłosiło takiego zjawiska do odpowiednich organów, zaś 16,4% interweniowało poprzez zgłoszenie przypadku na Policję, do sądu bądź kuratora czy do zespołu interdyscyplinarnego.

Za skuteczne działania wobec ofiar przemocy w rodzinie badani uważają leczenie uzależnień u sprawców przemocy, w razie konieczności – izolowanie ofiar przemocy od osób stosujących przemoc, a także terapię psychologiczną dla rodzin dotkniętych przemocą.

Najistotniejsze problemy w poszczególnych kategoriach społecznych wymieniane najczęściej przez ankietowanych:

- *Problemy społeczne rodzin to:* bezrobocie, utrata pracy, uzależnienia i przemoc w rodzinie.
- *Problemy społeczne dzieci i młodzieży to:* dostęp do środków psychoaktywnych, konflikty rodzinne / rozpad rodziny, indywidualne skłonności do popadania w nałogi.
- *Problemy społeczne osób starszych:* samotność, niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego, niskie świadczenia.
- *Problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej:* długi okres oczekiwania na usługi medyczne, ograniczona liczba lekarzy specjalistów, utrudniony dostęp do usług medycznych w przypadkach wymagających natychmiastowej diagnostyki.
- *Problemy społeczne w obszarze edukacji:* najistotniejsze problemy w tym obszarze to: zbyt mała liczba obiektów powiatowych ogólnego dostępu, brak środków na organizację zajęć kulturalno – rekreacyjnych dla poszczególnych grup wiekowych, brak świetlic i ognisk kultury, które zapewniłyby dostęp do działalności kulturalnej i sportowej dzieciom i młodzieży.
- *Problemy społeczne osób niepełnosprawnych:* najczęściej wymieniane problemy to: brak odpowiednich ofert pracy, bezrobocie i kosztowne leczenie.

Działania samorządu terytorialnego, jakie zdaniem ankietowanych, mógłby podjąć w celu rozwiązywania problemów społecznych na terenie Powiatu Pultuskiego:

- *W zakresie poprawy warunków życia:* zwiększenie liczby odpowiednich ofert pracy, aktywizacja osób bezrobotnych, profilaktyka i terapia uzależnień.
- *W zakresie prawidłowego wychowania dzieci i młodzieży:* rozszerzenie oferty wartościowego spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, ograniczenie dostępności do używek, działania profilaktyczne uzależnień dla dzieci i młodzieży.
- *W zakresie poprawy warunków życia osób starszych:* zwiększenie pomocy medycznej i pomocy społecznej dla osób starszych, polepszenie warunków materialnych.
- *W zakresie polepszenia dostępności usług medycznych:* zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów, skrócenie czasu oczekiwania na specjalistyczną wizytę medyczną, refundacja podstawowych specjalistycznych badań medycznych dla dzieci.
- *W zakresie zwiększenia dostępności korzystania z edukacji, kultury i sportu:* stypendia dla dzieci z ubogich rodzin, zwiększenie ilości obiektów sportowo – rekreacyjnych, dofinansowanie dodatkowych zajęć pozaszkolnych.
- *W zakresie zwiększenia udziału w życiu społecznym i zawodowym osób niepełnosprawnych:* zwiększona liczba ofert pracy, zwiększony dostęp do rehabilitacji i usług medycznych, wyższe świadczenia pieniężne.

Działania, jakie zdaniem ankietowanych powinien podjąć samorząd terytorialny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych (w kolejności od najistotniejszego):

- tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy;
- monitorowanie efektywności wykorzystywania środków pieniężnych z pomocy społecznej;
- wsparcie budżetu poprzez realizację projektów współfinansowanych przez UE;
- rozwój jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- rozwój współpracy pomiędzy jednostkami wspierającymi osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- wsparcie organizacji pozarządowych w przedsięwzięciach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- koordynacja działań jednostek działających w sferze społecznej.

Realizacja projektów unijnych

Zdaniem 52,8% ankietowanych realizacja projektów współfinansowanych przez UE w obszarze pomocy społecznej wpływa korzystnie na działania Powiatu Pultuskiego, polepszając tym samym warunki życia jego mieszkańców. Negatywnie wpływ realizacji w/w projektów ocenia 16,1% badanych.

38% spośród wszystkich respondentów zadeklarowało, że korzystało ze wsparcia poprzez uczestnictwo w projekcie współfinansowanym ze środków UE. Najczęstszymi formami wsparcia było uczestnictwo w kursie/szkoleniu, staż i poradnictwo zawodowe.

SPIS RYSUNKÓW

1. **Rysunek nr 1.** Mapa Powiatu Pułuskiego wskazująca położenie geograficzne poszczególnych instytucji pomocy społecznej.
2. **Rysunek nr 2.** Mapa gminy Pułusk wskazująca położenie geograficzne poszczególnych instytucji pomocy społecznej, jednostek organizacyjnych oraz Wydziałów Starostwa Powiatowego współpracujących przy opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pułuskim na lata 2015-2022.

SPIS TABEL

1. **Tabela nr 1.** Stan ludności w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014.
2. **Tabela nr 2.** Małżeństwa, urodzenia i zgony w latach 2011-2014.
3. **Tabela nr 3.** Migracje wewnętrzne i zewnętrzne ludności w latach 2011-2014.
4. **Tabela nr 4.** Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w latach 2011-2014 – dane zbiorcze.
5. **Tabela nr 5.** Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2011-2014, z podziałem na gminy.
6. **Tabela nr 6.** Powody przyznania pomocy pieniężnej przez gminy w latach 2011-2014 - dane zbiorcze.
7. **Tabela nr 7.** Ilość świadczonych rodzajów pomocy udzielanych przez ośrodek pomocy społecznej w latach 2011-2014 – dane zbiorcze – *świadczenia pieniężne*.
8. **Tabela nr 8.** Ilość świadczonych rodzajów pomocy udzielanych przez ośrodek pomocy społecznej w latach 2011-2014 – dane zbiorcze - *świadczenia niepieniężne*.
9. **Tabela nr 9.** Liczba przyznanych świadczeń rodzinnych w latach 2011-2014.
10. **Tabela nr 10.** Liczba przyznanych dodatków do świadczeń rodzinnych w latach 2011-2014.
11. **Tabela nr 11.** Liczba wypłacanej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka w latach 2011-2014.
12. **Tabela nr 12.** Ilość osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 – dane gminne.
13. **Tabela nr 13.** Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 – dane z PCPR w Pułusku.
14. **Tabela nr 14.** Liczba rodzin, w których Sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, objętych nadzorem kuratora sądowego w latach 2011-2014.
15. **Tabela nr 15.** Liczba nieletnich, wobec których Sąd orzekł zastosowanie środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora sądowego w latach 2011-2014.
16. **Tabela nr 16.** Liczba asystentów rodziny w Powiecie Pułuskim w latach 2012-2014.
17. **Tabela nr 17.** Liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Pułuskim w latach 2012-2014.
18. **Tabela nr 18.** Liczba rodzin zastępczych i dzieci w poszczególnych gminach w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014.
19. **Tabela nr 19.** Typy rodzin zastępczych w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014.
20. **Tabela nr 20.** Liczba dzieci pochodzących z terenu Powiatu Pułuskiego umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie innych powiatów w latach 2012-2014.
21. **Tabela nr 21.** Podział rodzin zastępczych spokrewnionych ze względu na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014.
22. **Tabela nr 22.** Podział rodzin zastępczych niezawodowych ze względu na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014.
23. **Tabela nr 23.** Podział rodzin zastępczych zawodowych ze względu na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014.
24. **Tabela nr 24.** Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych w Powiecie Pułuskim w latach 2012-2014:
25. **Tabela nr 25.** Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych w Powiecie Pułuskim w latach 2012-2014.
26. **Tabela nr 26.** Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych w Powiecie Pułuskim w latach 2012-2014.
27. **Tabela nr 27.** Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z poszczególnych form pomocy w latach 2011-2014.
28. **Tabela nr 28.** Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2011-2014 – dane zbiorcze.

29. **Tabela nr 29.** Wykaz specjalistów medycznych zatrudnionych przez Szpital Powiatowy w Pułtusk w latach 2011-2014.
30. **Tabela nr 30.** Liczba pacjentów, którzy skorzystali z porad specjalistów medycznych w latach 2011-2014.
31. **Tabela nr 31.** Liczba mieszkańców DPS w Obrytem, którzy skorzystali z porad specjalistów medycznych w latach 2011-2014.
32. **Tabela nr 32.** Liczba mieszkańców DPS w Oldakach, którzy skorzystali z porad specjalistów medycznych w latach 2011-2014.
33. **Tabela nr 33.** Liczba pacjentów Poradni AL-MED w Pułtusk w latach 2011-2014.
34. **Tabela nr 34.** Liczba porad świadczonych przez Zespół Przychodni AL-MED w Pułtusk w latach 2011-2014.
35. **Tabela nr 35.** Liczba porad terapeutycznych udzielonych przez Zespół Przychodni AL-MED w Pułtusk w latach 2011-2014.
36. **Tabela nr 36.** Liczba szkół i placówek prowadzonych przez Powiat Pułtuski według stanu na 30.06.2014r.
37. **Tabela nr 37.** Sieć publicznych i niepublicznych szkół ogólnodostępnych funkcjonujących w Powiecie Pułtuskim.
38. **Tabela nr 38.** Szkoły ponadgimnazjalne funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego, w których realizowane są / były projekty unijne w latach 2013-2014.
39. **Tabela nr 39.** Liczba uczniów SOSW w Pułtusk na przestrzeni lat 2011-2014.
40. **Tabela nr 40.** Liczba uczniów SOSW w Pułtusk z podziałem na płeć w latach 2011-2014.
41. **Tabela nr 41.** Liczba kadry zatrudnionej w SOSW w Pułtusk w latach 2011-2014.
42. **Tabela nr 42.** Wsparcie udzielane przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pułtusk na przestrzeni lat 2011-2014.
43. **Tabela nr 43.** Liczba wydanych opinii psychologiczno-pedagogicznych w latach 2011-2014.
44. **Tabela nr 44.** Liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pułtusk w latach 2011-2014.
45. **Tabela nr 45.** Kadra Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pułtusk – z podziałem na specjalistów – w latach 2011-2014.
46. **Tabela nr 46.** Liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlic środowiskowych w latach 2011-2014 – dane zbiorcze.
47. **Tabela nr 47.** Liczba składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014.
48. **Tabela nr 48.** Cele składania wniosków przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 r.ż. w latach 2011-2014.
49. **Tabela nr 49.** Cele składania wniosków przez osoby niepełnosprawne po 16 r.ż. w latach 2011-2014.
50. **Tabela nr 50.** Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014.
51. **Tabela nr 51.** Liczba wydanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych w latach 2011-2014.
52. **Tabela nr 52.** Liczba wydanych orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności w latach 2011-2014.
53. **Tabela nr 53.** Liczba wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności i płci – orzeczenia o niepełnosprawności – w latach 2011-2014.
54. **Tabela nr 54.** Liczba wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności i płci – orzeczenia o stopniu niepełnosprawności – w latach 2011-2014.
55. **Tabela nr 55.** Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2011-2014.
56. **Tabela nr 56.** Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych w ramach programu „Aktywny Samorząd” w roku 2012.

57. **Tabela nr 57.** Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych w ramach programu „Aktywny Samorząd” w latach 2013-2014.
58. **Tabela nr 58.** Dofinansowania dla osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Pułtusk w latach 2011-2014.
59. **Tabela nr 59.** Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na posiadany stopień niepełnosprawności w latach 2011-2014.
60. **Tabela nr 60.** Liczba niepełnosprawnych bezrobotnych według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014.
61. **Tabela nr 61.** Formy pomocy udzielanej osobom niepełnosprawnym w latach 2011-2014 – dane zbiorcze.
62. **Tabela nr 62.** Liczba miejsc, jakimi dysponuje DPS oraz liczba mieszkańców DPS na przestrzeni lat 2011-2014.
63. **Tabela nr 63.** Liczba mieszkańców DPS z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2011-2014.
64. **Tabela nr 64.** Wiek mieszkańców DPS według stanu na 30.06.2014r.
65. **Tabela nr 65.** Rodzaje terapii oferowanych w DPS w Obrytem oraz w DPS w Oldakach.
66. **Tabela nr 66.** Ilość samochodów służących do przewozu mieszkańców DPS w latach 2011-2014.
67. **Tabela nr 67.** Liczba kadry zatrudnionej w DPS w latach 2011-2014.
68. **Tabela nr 68.** Wykształcenie kadry zatrudnionej w DPS według stanu na 30.06.2014r.
69. **Tabela nr 69.** Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS w latach 2011-2014.
70. **Tabela nr 70.** Liczba wydanych decyzji o umieszczeniu w DPS w latach 2011-2014.
71. **Tabela nr 71.** Liczba osób, które opuściły DPS w latach 2011-2014.
72. **Tabela nr 72.** Liczba miejsc, jakimi dysponuje ŚDS oraz liczba uczestników ŚDS na przestrzeni lat 2011-2014.
73. **Tabela nr 73.** Liczba uczestników ŚDS z podziałem na płeć w latach 2011-2014.
74. **Tabela nr 74.** Wiek uczestników ŚDS według stanu na 30.06.2014r.
75. **Tabela nr 75.** Liczba kadry zatrudnionej w ŚDS w latach 2011-2014.
76. **Tabela nr 76.** Wykształcenie kadry zatrudnionej w ŚDS według stanu na 30.06.2014r.
77. **Tabela nr 77.** Stopa bezrobocia w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014.
78. **Tabela nr 78.** Liczba bezrobotnych kobiet i mężczyzn w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014.
79. **Tabela nr 79.** Liczba osób bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014 z uwzględnieniem miejsca zamieszkania.
80. **Tabela nr 80.** Liczba bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim według wieku w latach 2011-2014
81. **Tabela nr 81.** Liczba bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014
82. **Tabela nr 82.** Wybrane kategorie bezrobotnych w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014.
83. **Tabela nr 83.** Liczba osób bezdomnych przebywających na Powiatu Pułtuskim w latach 2011-2014.
84. **Tabela nr 84.** Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiecie Pułtuskim według stażu pracy w latach 2011-2014.
85. **Tabela nr 85.** Liczba osób bezrobotnych zaktywizowanych przez PUP w Pułtusk w latach 2011-2014.
86. **Tabela nr 86.** Zespoły interdyscyplinarne (ZI) funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego– dane zbiorcze.
87. **Tabela nr 87.** Rodzaje problemów rozwiązywanych przez zespoły interdyscyplinarne w latach 2011-2014 – dane zbiorcze.
88. **Tabela nr 88.** Przemoc w rodzinie na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014 – dane zbiorcze.
89. **Tabela nr 89.** Ilość wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” w latach 2011-2014.
90. **Tabela nr 90.** Liczba rodzin objętych procedurą NK oraz ilość złożonych zawiadomień w latach 2011-2014.
91. **Tabela nr 91.** Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji dotyczących przemocy w rodzinie w latach 2011-2014.

92. **Tabela nr 92.** Liczba postępowań karnych oraz postępowań zakończonych wyrokiem skazującym w sprawie dotyczącej przemocy domowej w latach 2011-2014
93. **Tabela nr 93.** Liczba osób skazanych w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się w latach 2011-2014.
94. **Tabela nr 94.** Liczba osób skazanych na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu i warunkowo zwolnionych z zakładu karnego / w tym oddanych pod dozór kuratora sądowego w latach 2011-2014.
95. **Tabela nr 95.** Liczba osób skazanych na karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014.
96. **Tabela nr 96.** Liczba osób skazanych odbywających karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014.
97. **Tabela nr 97.** Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2011-2014.
98. **Tabela nr 98.** Diagnoza problemów alkoholowych występujących na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014.
99. **Tabela nr 99.** Alkoholizm i uzależnienia w latach 2011-2014 – dane zbiorcze.
100. **Tabela nr 100.** Stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn, wobec których złożono wnioski do GKRPA w latach 2011-2014.
101. **Tabela nr 101.** Liczba osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego, oddanych pod nadzór kuratora sądowego w latach 2011-2014.
102. **Tabela nr 102.** Wykrywalność przestępczości w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014.
103. **Tabela nr 103.** Projekty realizowane przez Wydział Rozwoju i Promocji Starostwa Powiatowego w Pułtuskim w latach 2011-2014.
104. **Tabela nr 104.** Projekty Realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pułtuskim w latach 2011-2014.
105. **Tabela nr 105.** Projekty realizowane przez PCPR w Pułtuskim w latach 2011-2014.
106. **Tabela nr 106.** Projekty realizowane przez ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Pułtuskiego w latach 2011-2014.
107. **Tabela nr 107.** Ocena zmian warunków życia w poszczególnych zakresach funkcjonowania społecznego w Powiecie Pułtuskim w latach 2011-2014.

SPIS WYKRESÓW

1. Wykres nr 1. Graficzny rozkład ilości zawieranych małżeństw, ilości urodzeń oraz zgonów w Powiecie Pułuskim w latach 2011-2014.
2. Wykres nr 2. Graficzny rozkład liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 (dane powiatowe).
3. Wykres nr 3. Graficzny rozkład liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2011-2014 (dane z PCPR w Pułusku).
4. Wykres nr 4. Graficzny rozkład liczby rodzin, w których Sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską, objętych nadzorem kuratora sądowego w latach 2011-2014.
5. Wykres nr 5. Liczba nieletnich, wobec których Sąd orzekł zastosowanie środka wychowawczego w postaci nadzoru kuratora sądowego w latach 2011-2014.
6. Wykres nr 6. Graficzny rozkład liczby rodzin zastępczych spokrewnionych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014.
7. Wykres nr 7. Graficzny rozkład liczby rodzin zastępczych niezawodowych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014.
8. Wykres nr 8. Graficzny rozkład liczby rodzin zastępczych zawodowych z podziałem na ilość dzieci w nich umieszczonych w latach 2012-2014.
9. Wykres nr 9. Graficzny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014.
10. Wykres nr 10. Graficzny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014.
11. Wykres nr 11. Graficzny rozkład liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych z podziałem na wiek dzieci w latach 2012-2014.
12. Wykres nr 12. Graficzny rozkład liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2011-2014.
13. Wykres nr 13. Graficzny rozkład liczby porad terapeutycznych udzielonych przez Zespół Przychodni AL-MED w Pułusku w latach 2011-2014.
14. Wykres nr 14. Graficzny rozkład liczby uczniów SOSW w Pułusku w latach 2011-2014.
15. Wykres nr 15. Graficzny rozkład liczby uczniów w SOSW w Pułusku z podziałem na płeć w latach 2011-2014.
16. Wykres nr 16. Graficzny rozkład liczby kadry zatrudnionej w SOSW w Pułusku w latach 2011-2014.
17. Wykres nr 17. Graficzny rozkład liczby wydanych opinii psychologiczno-pedagogicznych w latach 2011-2014.
18. Wykres nr 18. Graficzny rozkład liczby orzeczeń wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pułusku w latach 2011-2014.
19. Wykres nr 19. Graficzny rozkład liczby dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlic środowiskowych w latach 2011-2014.
20. Wykres nr 20. Graficzny rozkład liczby składanych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014.
21. Wykres nr 21. Graficzny rozkład celów składania wniosków przez opiekunów osób niepełnosprawnych do 16 r.ż. w latach 2011-2014.
22. Wykres nr 22. Graficzny rozkład celów składania wniosków przez osoby niepełnosprawne po 16 r.ż. w latach 2011-2014.
23. Wykres nr 23. Graficzny rozkład liczby wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności w latach 2011-2014.
24. Wykres nr 24. Graficzny rozkład liczby wydanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych w latach 2011-2014.
25. Wykres nr 25. Graficzny rozkład liczby wydanych orzeczeń o odmowie ustalenia niepełnosprawności / stopnia niepełnosprawności w latach 2011-2014.

26. Wykres nr 26. Graficzny rozkład liczby niepełnosprawnych bezrobotnych z podziałem na posiadany stopień niepełnosprawności w latach 2011-2014.
27. Wykres nr 27. Graficzny rozkład liczby niepełnosprawnych bezrobotnych według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014.
28. Wykres nr 28. Graficzny rozkład liczby osób bezrobotnych w Powiecie Pultuskim w latach 2011-2014 z uwzględnieniem miejsca zamieszkania.
29. Wykres nr 29. Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Pultuskim według wieku w latach 2011-2014.
30. Wykres nr 30. Graficzny rozkład liczby osób bezrobotnych w Powiecie Pultuskim według posiadanego wykształcenia w latach 2011-2014
31. Wykres nr 31. Graficzny rozkład liczby bezrobotnych w Powiecie Pultuskim w wybranych kategoriach w latach 2011-2014.
32. Wykres nr 32. Graficzny rozkład liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiecie Pultuskim według stażu pracy w latach 2011-2014.
33. Wykres nr 33. Graficzny rozkład rodzajów problemów rozwiązywanych przez zespoły interdyscyplinarne w latach 2011-2014.
34. Wykres nr 34. Graficzny rozkład liczby osób skazanych w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się w latach 2011-2014.
35. Wykres nr 35. Graficzny rozkład liczby osób skazanych na karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014.
36. Wykres nr 36. Graficzny rozkład liczby osób skazanych odbywających karę ograniczenia wolności w latach 2011-2014.
37. Wykres nr 37. Graficzny rozkład liczby osób objętych wsparciem w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2011-2013.
38. Wykres nr 38. Graficzny rozkład diagnozy problemów alkoholowych występujących na terenie Powiatu Pultuskiego w latach 2011-2014.
39. Wykres nr 39. Graficzny rozkład liczby wniosków złożonych wobec kobiet i mężczyzn do GKRPA w latach 2011-2014.
40. Wykres nr 40. Graficzny rozkład liczby osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego, oddanych pod nadzór kuratora w latach 2011-2014.
41. Wykres nr 41. Graficzny rozkład liczby wykrywalnych i stwierdzonych przestępstw w Powiecie Pultuskim w latach 2011-2014.
42. Wykres nr 42. Graficzny rozkład odpowiedzi ankietowanych dotyczący poczucia bezpieczeństwa na terenie Powiatu Pultuskiego.